

**KOMERCIJALNA
БАНКА**

БАНКА ПОСЛОВНОГ СВИЈЕТА

Будва 086 - 451 - 471
Подгорица 081 - 234 - 380
Бар 085 - 313 - 893

Пријоморске новине

ИЗЛАЗИ МЈЕСЕЧНО • ГОДИНА XXXI • БРОЈ 483. • БУДВА, 28. ФЕБРУАРА 2003. ГОДИНЕ • ЦИЈЕНА 0,50 Е

ХОТЕЛИ НА БУДВАНСКОЈ РИВИЈЕРИ ОВЕ ЗИМЕ НИСУ
УГОСТИЛИ СПОРТСКЕ ЕКИПЕ

**МЕТРОПОЛА СПОРТА БЕЗ
СПОРТСКОГ ТУРИЗМА (3)**

ПРИПРЕМЕ ЗА ИЗГРАДЊУ РЕГИОНАЛНЕ САНИТАРНЕ
ДЕПОНИЈЕ ЛОВАЊА ЗА ОПШТИНЕ БУДВА, КОТОР И ТИВАТ

ЧЕКА СЕ ПРОЉЕЋЕ (3)

РЕАГОВАЊА

**КОМЕ ЈЕ ПОТРЕБНА АФЕРА ОКО
„ОСТРВА ЦВИЈЕЋА“ (4)**

МИЛИЈАНА ГРЕГОВИЋ, ГЕНЕРАЛНИ ДИРЕКТОР
КОМЕРЦИЈАЛНЕ БАНКЕ А.Д. БУДВА

РЕКЛАМИРАМО СЕ САМО РАДОМ (4-5)

ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ ЗА УПРАВЉАЊЕ МОРСКИМ ДОБРОМ
ЦРНЕ ГОРЕ И НЕВЛАДИНА ОРГАНИЗАЦИЈА „ЕСОМ“

**КАМПАЊА „ПЛАВА ЗАСТАВИЦА
У ЦРНОЈ ГОРИ“ (6)**

У ХЕРЦЕГ-НОВОМ ЋЕ ОД 8. МАРТА ПОНОВО ПОЧЕТИ ДА
СЕ РАЂАЈУ БЕБЕ

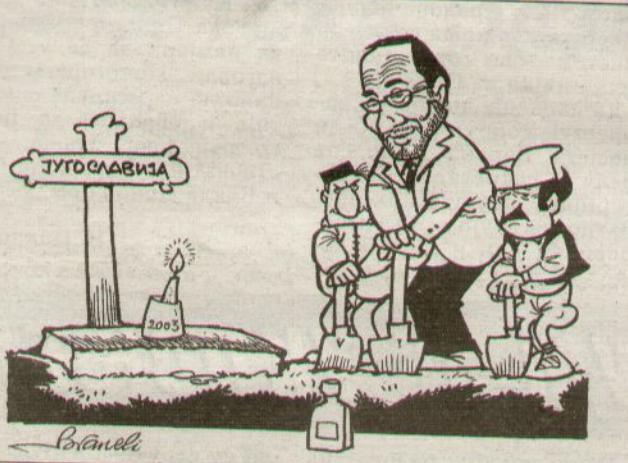
**ОТВАРА СЕ НАЈСАВРЕМЕНИЈЕ
ПОРОДИЛИШТЕ НА БАЛКАНУ (7)**

АЛКОХОЛИЗАМ – БОЛЕСТ КОЈА СЕ СВЕ ВИШЕ ШИРИ

НАЈПРИЈЕ ЧОВЈЕК УЗИМА АЛКОХОЛ... (16)

„ЦРВЕНО – БИЈЕЛИ“ НА ОПРОШТАЈУ МИТРА ГОЛИША

СА ЗВЕЗДОМ У ЛЕГЕНДУ (19)

СЈЕДНИЦА СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ БУДВА

РЕВИЗИЈА ГЕНЕРАЛНОГ УРБАНИСТИЧКОГ ПЛАНА

Послије расплета кризе настале подношењем оставки два одборника Српске народне странке сједница Скупштине општине Будва одржана је 17. фебруара. Одборници су усвојили нацрт Буџета општине за 2003. годину и одлучили да се приступи изради измјена и допуна Генералног урбанистичког плана приобалног појаса. Сједници нису присуствовали одборници Демократске партије социјалиста и Социјалдемократске партије, а одборник „Патриотске коалиције за Југославију“ напустио је сједницу прије усвајања

нацртом одлуке о Буџету општине за 2003. годину планирани су приходи од 11.676.863 евра - 2.620.000 по основу пореза а 9.149.863 евра из непореских прихода. За утврђене намјене, према нацрту ове одлуке, распоређено је 11.551.863 евра а остатак за сталну (115.000) и текућу буџетску резерву (10.000 евра). Нацрт Буџета урађен је први пут по буџетској класификацији Међународног монетарног фонда чиме се обезбеђује препознатљивост примитака и издатка Буџета по економским категоријама. Планирајући наведене знатно увећане приходе Буџета Секретаријат за привреду и финансије је имао у виду промјену прописа по којима је по-през на имовину уступљен Општини. Сада је омогућено Општини да на својој територији доноси прописе, утврђује и врши наплату пореза на имовину грађана и правних лица. Секретаријат очекује реалан раст осталих пореских и непореских прихода и њихову бољу наплату. На расходној страни Буџета зараде запослених у органима управе и код корисника Буџета планиране су на нивоу садашњих са очекиваним повећањем минималне цијене рада. Материјални трошкови планирани су на минималном нивоу потребном за одржавање континуитета процеса рада.

Јавна расправа о нацрту Буџета општине трајаће до 3. марта послије које ће се утврдити предлог о коме ће коначну ријеч дати одборници Скупштине општине. Приликом расправе о нацрту Буџета на сједници СО одборници су истакли да посебну пажњу треба посветити побољшању снабдјивања водом, одржавању чистоће, зеленила и канализационог система. Треба, како је предложено, испитати и могућност обезбеђивања накнаде за грађане који су читав свој радни вијек провели на селу.

Одлуком о приступању изради измјена и допуна Генералног урбанистичког плана приобалног појаса општине мијења се општинска одлука донијета 1985. године, а измјенама и допунама ГУП-а приступиће се етапно. Прва етапа обухватиће подручје Будве

и Бечића, а рок за израду измјена и допуна ГУП-а које ће важити до 2008. године биће највише три мјесеца по закључивању уговора са овлашћеном пројектном организацијом.

Ова одлука доноси се послиje одлуке Уставног суда РЦГ од 18. јуна 2002. године којом је утврђено да Одлука о доношењу измјена и допуна ГУП приобалног појаса општине Будва од 1995. године није у сагласности са Уставом и Законом. Такву одлуку чиме је стављена ван снаге општинска одлука о ГУП-у. Уставни суд је образложио тиме што није утврђено вријеме за које се План доноси, што није утврђен износ средстава потребних за израду Плана, као и да у расположивој документацији нема доказа да је извршни орган Општине прије доношења Плана прибавио сагласност над-

НОВИ ОДБОРНИЦИ

Мандатно-имунитетска комисија на сједници одржаној 18. новембра закључила је да је др Ратко Вукчевић престао мандат одборника јер је 10. новембра подnio оставку и предложила да се, у складу са дописом Општинског одбора СНП, верификује мандат Даринки Недовић. Према изјештају Општинске изборне комисије кандидат за одборника испуњава прописане услове пошто се налази на изборној листи Коалиције „Заједно за Будву – СНП, НС, СНС и Удружење за заштиту и повраћај приватне својине.“

На сједници одржаној 14. фебруара Мандатно-имунитетска комисија је закључила да је због оставака подњијетих 6. фебруара престао мандат одборницима Луки Баљевићу и Драгану Ђетковићу. Дописом Општинског одбора Српске народне странке од 11. фебруара предложено је да се уместо Луке Баљевића и Драгана Ђетковића верификују мандати одборницима др Марији Зекић и Ивану Бајковићу. С обзиром да се, према изјештају Општинске изборне комисије од 13. фебруара предложени кандидати налазе на листи Коалиције „Заједно за Будву“ Мандатно-имунитетска комисија је констатовала да они испуњавају услове прописане Законом и Статутом општине Будва и предложила да им се верификују мандати.

На почетку сједнице предсједник општине Весна Радуновић је констатовала да је одборницима др Ратку Вукчевићу, Луки Баљевићу и Драгану Ђетковићу престао мандат због подњијете оставке и да се на основу изјештаја Мандатско-имунитетске комисије верификује мандат одборницима Даринки Недовић, др Марији Зекић и Ивану Бајковићу.

С таквом верификацијом мандата није се сложио одборник „Патриотске коалиције за Југославију“ Љубо Лијешевић сматрајући да она није у складу са Пословником о раду Скупштине општине па је послије дуже полемичке расправе са одборницима Коалиције „Заједно за Будву“ и Либералног савеза напустио сједницу прије преласка на дневни ред.

Скупштина општине је донијела одлуку о потврдијењу предсједника општине о разрежењу једног члана-представника општине у Одбору директора предузећа за консалтинг и инжињеринг „Будва-Свети Стефан-Петровац“ и одлуку о потврдијењу предсједника општине о избору Комисије за избор и именовања, као аката које је предсједник општине овлашћен да привремено доноси уколико Скупштина општине није у могућности да се састане, или је на други начин онемогућен њен рад, а њихово доношење је од интереса за остваривање слобода и права грађана. Тиме је потврђено да је др Ратко Вукчевић разријешен дужности члана Одбора директора предузећа „Будва-Свети Стефан-Петровац“, а да је уместо Луке Баљевића, који је разријешен, за новог члана Комисије за избор и именовања именован Ђуро Рафаиловић.

Уместо Слободана Парашића у програмски одбор Телевизије Будва д.о.о. у име Српске народне странке именован је Милоје Божовић, за представника Општине у Одбору директора предузећа „Будва-Свети Стефан-Петровац“ именован је Веселин Марковић, а у Управном одбору ЈП „Водовод и канализација“ уместо Станка Руцовића Ненада Добрљанин. У Управни одбор „Водовода“ именован је и Зоран Пешовић као представник Предузећа. На предлог Либералног савеза у Управни одбор ЈП „Медитерански спортски центар“ уместо Стевана Марковића именован је Славица Шећковић, а на предлог Народне странке уместо Зорана Ивановића Дејана Томовића.

В. М. Станишић

D.O.O. LIR

Tel: 086/ 401 - 910

Chicken
Restaurant

**KINESKI RESTORAN
HONG KONG**

VILA BALKAN
STARI GRAD
BUDVA
tel. 086 452 725

STAR GRAD
BUDVA
V. Karadžica br. 1
tel. 086 451 314

Riblji restoran
Kraljevi Gradi
STAR GRAD
BUDVA
Njegoševa br. 14
tel. 086 452 725

Mediteranska br. 2 - Budva, Poštanski fah br. 1

ATLASMONT BANKA

FILIJALA BUDVA

086/ 401-840

FILIJALA BAR

085/ 318-135

FILIJALA HERCEG NOVI

088/ 21 - 130

АКТУЕЛНОСТИ

18. СЈЕДНИЦА СО ХЕРЦЕГ – НОВИ ТРАЈАЛА ОД 26. ДЕЦЕМБРА ДО 20. ФЕБРУАРА

ЗА ПЕТНАЕСТ ТЕМА ПЕТ РАДНИХ ДАНА

Скупштинска засијадања у Херцег-Новом позната су по томе што се одржавају у наставцима - 18. сједница, која је започела 26. децембра прошле године окончана је 20. фебруара, сигурно је рекордна по броју наставака и времену трајања. Одборницима је, наиме, било потребно пет радних дана да обраде петнаест тема. Има више разлога за неефикасност рада: Скупштина скоро годину дана нема потпредсједника, расправе се воде по неколико сати, много је реплика мимо Пословника а на међустраницким договорима се не прецизирају "правила игре". Разлог вишесловних расправа сигурно лежи и у предложеним темама које су се односише на доста широке, често проблематичне области, са амбицијом да се сагледају на једногодишњем нивоу.

Највише пажње одборници изазвале су информације о малолетничкој деликвентији и преступништву с освртом на болести зависности, о стању сеоске мреже на подручју Општине, поништење рјешења Скупштине на предуговор из 1997. и уговор из 1999. године на испоруку воде из локалног изворишта Ловац који су склопљени између ЈП Водовод и канализација и приватног предузета "Игало-промет" као и информација о реализацији туристичке сезоне у 2002. години.

Херцег-Нови је још увек град који нема неке велике проблеме са малолетничком деликвентијом. Број преступника последњих година није повећаван а у односу на деведесете године смањен је за 27% - чуло се у локалном парламенту. Основни тужилац у Херцег-Новом примио је од Центра безбедности кривичне пријаве против 18 малолетника, највише за краје и тешке краје (16) и по једну за тешке тјелесне повреде и угрођавање јавног саобраћаја. И поред тога што су у овој Општини и до сада перманентно организоване preventivne акције против болести зависности, Скупштина је закључила да те активности треба појачати па чак у буџету планирati посебна средства за ове намјене. Забрињавајући су подаци из анкете спроведене међу херцегновским матурантима према којима је 77,5 ученика одговорило да је до сада пило алкохол, 41,8% испитаних су пушачи, а готово половина анкетirаниh је изјавила да им је до сада нуђена дрога. 19,3% ученика одговорило је потврдно на питање: "Да ли си до сада пробао другот?"

Скупштина општине Херцег-Нови је иницијала да се точење алкохола малолетницима законом забрани као и кретање млађим малолетницима на јавним мјестима без пратиоца послије 23 часа.

У расправи о сеоској путној мрежи одборници су највише пажње посветили путном правцу Мељине -

Ситница који води до границе са Републиком Српском. Тај пут се и даље третира у оквиру сеоске путне мреже иако се већ двије године њиме одвија међународни саобраћај. У јесен 2001. пуштена је у саобраћај дионица од границе са Републиком Српском до засеока Петијевићи а између двије владе потписан је протокол да ће на јесен исте године бити настављени радови од Петијевића до Мељина. Од тога до данас није било ништа иако је Општина сваке године, пред усвајање републичког буџета, тражила од Владе и Дирекције за јавне радове да се изградња пута уврсти у план. Стављен је између радова да је врло лоше а од прије мјесец дана због одрона и рушења потпорног зида на дионици код Мокрина сао-

донације за санацију цјевовода од Плате до Филтер станице Мојдеж разговарати и о побољшању уговора са хрватском страном. Он се нада да ће се за транспорт воде плаћати испод 6 центи колико су Конављани до сада били спремни да прихвате. Поред представника десетак амбасада на донаторској конференцији ће учествовати и представници Срдјане банке, Међународног Монетарног фонда и влада Црне Горе и Хрватске.

С друге стране одборници владајуће коалиције говорили су о штетности овог уговора, високим цијенама воде коју Општина мора

извора чија је издашност у овим зимским мјесецима преко 200 литара у секунди. Проводили су санацију цјевовода од Плате до Филтер станице Мојдеж разговарати и о побољшању уговора са хрватском страном. Он се нада да ће се за транспорт воде плаћати испод 6 центи колико су Конављани до сада били спремни да прихвате. Поред представника десетак амбасада на донаторској конференцији ће учествовати и представници Срдјане банке, Међународног Монетарног фонда и влада Црне Горе и Хрватске.

Проводили су санацију цјевовода од Плате до Филтер станице Мојдеж разговарати и о побољшању уговора са хрватском страном. Он се нада да ће се за транспорт воде плаћати испод 6 центи колико су Конављани до сада били спремни да прихвате. Поред представника десетак амбасада на донаторској конференцији ће учествовати и представници Срдјане банке, Међународног Монетарног фонда и влада Црне Горе и Хрватске.

Поводом 1. фебруара - Дана града Новог Сада, седмочлана делегација Општине Будва на челу са предсједником Весном Радуновићем, боравила је у тродневној посети главном граду Војводине.

Гости из Будве том приликом су разговарали са представницима града побратима о унапређењу досадашње сарадње, а поред присуства академији и свечаности уруčивања Фебруарске награде познатој пјанисткињи Рити Кинки, обишли су многе културно-историјске знаменитости главног града Војводине са окolinom као и

САРАДЊА ГРАДОВА ПОБРАТИМА

БУДВА БЛИЖА НОВОМ САДУ

познату Петроварадинску тврђаву.

Поред делегације из Будве свечаностима поводом Дана Новог Сада присуствовале су и делегације још око 20 градова, а међу њима били су и представници Сарајева, Тузле, Осијека, Бањалуке, Брчког, Крања, Сегедина, Штутгарт, Клагенфурта, Темишвара и Аргуса.

Свој боравак у Новом Саду представници Будве оценили су веома успјешним сматрајући да сарадњу два града побратами треба чинити још бољом и плоднијом.

Р. Павићевић

ДАНИ КУЛЕ У БАРУ

КАД СЕ СРЕТНУ ПРИЈАТЕЉИ

Бар је град са пуно пријатеља, било да су његови житељи вођени животним путевима из њега одселили или негде слушали причу о њему. Свима је у лијепој успомени, због сунца и мора, добрих привредних, саобраћајних или туристичких веза.

Овдје се осјећам као код куће, све ми је блиско и буди у мени жељу да са још више енергије инспирирам да се наши људи састају, размеђују лијепе жеље и добре наде, да успоставимо привредну сарадњу, каже предсједник општине Кула Жељко Дворжак, који је дао "печат више" узајамној жељи житеља два града да сарађују. То је и потврдио и на тродневној манифестији "Дани Куле у Бару".

Градоначелник Куле је потврдио давнашњу жељу да се прије десетак година успостављени контакти реализују. Иако поријеклом Чех градоначелник Дворжак каже да се осјећа поистоветно "ове горе" пошто му је мајка из Пиве.

Да сарадња добије у квалитету, допринијела је и посјета Барана Кули, на челу са секретаром Секретаријата друштвених дјелатности Мујом Каламперовићем или и лијепо ис-

куство раније сарадње предшколских установа два града, које је иницирала Гордана Мијовић.

Интересовање Барана да овај велики и значајни војвођански регион буде близи Бару, потврдили су, у вријеме посјете Бару, и контакти са подпредсједником Владе Црне Горе и градоначелником Бранимиром Гвозденовићем, са најутицајнијим представницима Луке Бар, Завода за изградњу Бара, туристичке привреде и институција културе.

Договорили су се да се поново сретну на "Данима Бара у Кули", који планирају за крај марта или почетак априла. Тада ће Барани презентирати потенцијале Луке Бар и туристичке капацитете, не само у Кули него и околнини, ове велике општине са огромним природним богатствима и привредним амбицијама.

У Кули живи око осам хиљада Црногорца њихова најмарија да се у Кули изгради "Црногорски дом" најшила на искрене симпатије и обећање да це у градњи овог здања учествовати и Бар, а помоћи и Влада Црне Горе.

И. Павловић

браћај се одвија отежано, једном коловозном траком. Имајући у виду изузетан значај ове саобраћајнице, којом се од Требиња до Херцег-Новог стиже за само 45 минута, одборници су били једногласни у захтјеву да се од Министарства саобраћаја тражи да се пут прогласи међународним и да преузме бригу о њему. Биће упућен и захтјев да се што прије наставе радова с обзиром да из ове општине ниједан пројекат од јавног значаја до сада није добио "зелено свијетло".

Последњег дана скупштинског засијадања велику полемику изазвао је предлог да се пониште рјешење Скупштине о давању сагласности на предуговор из 1997. и уговор из 1999. године о испоруци воде из изворишта Ловац у Мојдежу, који су склопљени између ЈП "Водовод и канализација" и Приватног предузета "Игало-промет" које има десетогодишњу концесију за експлоатацију међународних извора. Сматрајући ове уговоре штетним одборници владајуће коалиције СНП, СНС и СРС већином гласова су прихватили овај предлог док су одборници опозиције (ДПС, ЛСЦГ и НС) гласали против.

У врло жучној расправи у којој су претресена сва питања и проблеми водоснабдјевања Херцег-Новог опозиција је највише критика упутила директо-

да купује из сопствених извора и то у зимском периоду, о политизацији проблема водоснабдјевања и медијској кампањи која се води против директора "Водовода". На сједници Скупштине се чуло да ће спор са Конављанима бити ријешен на међународном нивоу а предсједник Општине Ђуро Ђетковић је обавјестио одборнике да ће се на донаторској конференцији која је 28. фебруара и 1. марта организује у Херцег-Новом поред прикупљања

Д. Ивановић

ЗАВРШЕНО ЧИШЋЕЊЕ ЛУШТИЦЕ

УРАНИЈУМ ЈЕ УКЛОЊЕН

Рт Арза на полуострву Луштица, у чијој непосредној близини се налази чува плажа Јањице, који је био предмет напада НАТО алијанса, који су гађали овај простор, који је у њиховим картама био уписан као војни циљ. Преосталих 10 одсто отишло је дубоко у море, или се зарило још дубље у земљу и не представља опасност.

Резултати чишћења овог простора, које је трајало 220 дана (изведен је у више етапа), а које је управо окончано, су веома добри. У Винчу је однијето 258 пројектила са осиромашеним ураганијумом, а "сахранено" је по свим прописи-

ТЕЖИНА

Сваки од 258 пројектила садржао је око 300 грама осиромашеног ураганијума. Он је био разасут на 486 локација. Прегледано је 60.000 квадратних метара терена, а простор од 18.000 квадратног и скупог посла. У реализацији пројектила са Луштици учествовала

ли су стручњаци Нуклеарног института из Винче, Природно-математичког факултета, Центра за екотоксиологију Истраживања Црне Горе, Ратне морнарице Војске Југославије и други.

На Арзи ће бити стални мониторинг: мјерна станица утврђиваће садржај радио нуклеида и биће увезана у систем таквих и сличних станица у Црној Гори.

Оно што је најважније, плаже и купалишта на Луштици су безбедни и туристи могу стизати на њих без икаквог ризика - поручили су стручњаци који су завршили чишћење полуострва, посебно рта Арза. С. Ш. Г.

АКТУЕЛНОСТИ

**ХОТЕЛИ НА БУДВАНСКОЈ РИВИЈЕРИ
ОВЕ ЗИМЕ НИСУ УГОСТИЛИ СПОРТСКЕ ЕКИПЕ**

МЕТРОПОЛА СПОРТА БЕЗ СПОРТСКОГ ТУРИЗМА

- Без спортичких објеката нема ни спортишкој шуризма
- Док се у Јојединим хотелима у Улцињу тражи кревет више у Будви јошово сви хотели затворени
- Водећи клубови из јошово свих спортишева заобилазе Будву.

Не ријетко били смо у прилици да чујемо како водећи туристички радници у нашем граду приповиједају да је спорт најбољи промотор туризма и да треба уратити све да се туристичка сезона, захваљујући управо спорском туризму, продужи и на зимске мјесеце. И где чуда, у граду кога с правом називају метрополом туризма и спорта, а он сам жели да то буде, по првих пут у зимским мјесецима готово да није било нити једне екипе на зимским припремама. Можда су туристички радници ових мјесеци били заузети другим, вјероватно политичким пословима па нису имали превише времена да се баве продајом туристичких капацитета у зимским

мјесецима. Осим тога, сада је више него извјесно да Будва нема спортишку инфраструктуру за припреме водећих, посебно фудбалских, екипа. Тешко је повјеровати да се нико бар није запитао зашто се чак шест прволигашких фудбалских клубова из Србије истовремено нашло на припремама у турском граду Анталији, а не на Будванској ривијери. Шта то Анталија има, а Будва нема.

Има спортиске терене и туристичке раднике, власнике хотела, који су до танчина проникли у све тајне спортишког туризма и у томе пронашли свој интерес. Сваки иоле озбиљнији хотел у свом саставу има један до два фудбалска терена, затворени базен, теретану а

Драган Кларић

УСПЕШНА ЗИМСКА ТУРИСТИЧКА СЕЗОНА У УЛЦИЊУ

СПОРТСКА ОАЗА НА ЈУГУ

Зимска спортско-туристичка сезона је на улцињској ривијери почела половином децембра а интензивц је настављена након Нове године, када је отворен хотел "Олимпик". Спотистима су ове зиме на располагању још хотел "Албатрос" и чачанско одмаралиште где су боравили фудбалери из Чачка или и кадети Будућности из Подгорице.

Улцињ је послије десетак година поново постао центар за припреме спортиста и то је процес који се више не смије прекинути изјавили су тренери бројних екипа или тако размишљају и овдашњи туристички посленици. Славко Кузмановић, савезни атлетски тренер је, по ко зна који пут, поново да прича о успјеху врхунских атлетичара управо почиње у Улцињу. То место је везано и за велике атлетичаре из бивше Југославије: Вељу Николић, Данета Корицу и многе друге. У новије вријеме је редован гост Оливера Јефтић и њене колеге који су се интензивно припремали за Балканско првенство и остала такмичења која предстоје. Кузмановић тврди да само још недостаје права атлетска стаза да дођу и стране репрезентације уз подсећање да су раније, управо овдје, тренирали репрезентативци нордијских земаља. Желько Роловић, директор ХТП "Улцињска

ривијера" тврди да су успјешној зимској сезони претходиле темељне припреме које су се одвијале у два правца: презентација понуде и припрема хотела "Олимпик". Током новембра и децембра прошле године презентације су обављене у Новом Саду, Београду, Приштини и Тирани. Први фудбалски клуб који је стигао на припреме и користио услуге Олимпика, била је екипа Владимира из Скадра, познатог албанског прволигаша најчешће било је да се прво узимају екипа из сусједне Албаније. Неки су се чак враћали да и завршне припреме обаве на теренима Велике плаже. Атлетичари су такође били присутни у великим броју, затим фудбалери са Косова, из Новог Пазара, Бијелог Поља и Подгорице. Припреме хотела "Олимпик" и пратећих објеката су такође брижљivo урађене и предузете је у тим случају да се могло угостићи од 400 до 500 туриста истовремено што би свакако био прави успјех. Мишић Цаушевић, референт за спорт у "Ривијери" напомиње да спортисти могу користити и теретану "Белви" као и фискултурне сале при школама у граду. Сматра, ипак, да граду недостаје један спортски центар који би обогатио понуду. И не само то већ би поспјешио и спорчки живот у граду који је, не рачунајући ријетке изузетке, практично замро у посљедњој деценији.

Хотел "Олимпик" је током јануара и фебруара углјавном био пун. За ову зиму било је осposobљено око 200 кревета. Током јануара је остварено близу 2.000 ноћења а рачуна се да би број ноћења у фебруару требао бити већи за 40 процената. Спортска сезона се завршава крајем фебруара а уколико се преброди март, "Олимпик" се неће затварати до краја предстојеће јељеће туристичке сезоне.

Сузана Мујић

ПРИПРЕМЕ ЗА ИЗГРАДЊУ РЕГИОНАЛНЕ САНИТАРНЕ ДЕПОНИЈЕ ЛОВАЊА ЗА ОПШТИНЕ БУДВА, КOTOR И ТИВАТ

Послије двогодишњих припрема у јавном предузећу "Црногорско приморје" процењују да би у мају или јуну, а можда, чак, и у априлу ове године требали да почну радови на изградњи регионалне санитарне депоније Лованаја за општине Будва, Котор и Тиват. Координатор пројекта инфраструктурне заштите животне средине на Црногорском приморју Петар Живковић каже да се ради о веома сложеном послу за који је припремљена обимна техничка документација, а сложеност је тим већа јер се морало истовремено водити рачуна о поштовању међународних и домаћих прописа. Првобитно је била одређена локација Трешњевачки млин од које се засад одустало, а договор три општине око депоније Лованаја прилично је каснио. Будва, којој се свакако жури због дате гаранције за затварање депоније Новосеље, је у том договарању била кооперативна мада се, по ријечима Живковића, мора истaćи да се тако није понашала када је у питању заједничко рјешавање снабдевања водом. Тиват је касније је дуго имао времену управу у општини.

Све се ради по строгим критеријумима Свјетске банке која финансира овај пројекат. Завршен је тендери за заштиту животне средине, Хидрометеоролошки завод РЦГ је урадио студију која је достављена Свјетској банци, а потписан је и уговор о институционалном уређењу будуће компаније, предузећа које ће газдovати депонијом. Предстоји израда свеобухватне социолошке студије према тендери по питању утицаја на јавно мињење.

- Када би све текло по плану радови би требали

ЧЕКА СЕ ПРОЉЕЋЕ

- Радови би требали да почну у мају или јуну, можда чак и у априлу, а реалан рок за сишар љубовије је окшобар ове године
- Депонија ће бити изградња љубовије који се у западноевропским земљама показао као најквалитетнији
- Лованаја ће се користити љубовије у тивату и тивату

жовање Свјетске банке.

Депонија Лованаја ће се, по ријечима Живковића, радити по систему који је прихваћен у западноевропским земљама и који се показао као најквалитетнији. Најкараће речено, приликом долaska возила са отпадом на депонију прво се утврђује врста отпада, његово вагање, онда истовар на платформу, селектирање отпада и коначно депоновање. Прописано је да се отпад покрије земљом најкасније за 15 минута по депоновању, а специјална полиетиленска заштита спречаваће његово продирање у земљу. Предузеће које ће управљати депонијом наплаћиваће истовар отпада и пословати као једна фабрика.

Оваква депонија досад није изградња нигде у нашој земљи, а на територији бивше СФРЈ постоји једино у Словенији. Постоји планови да се граде још у Загребу и у Новом Саду. Прописано је да се депонија користи три године, да се послије затвори, а да у међувремену општине нађу другу локацију или више њих. Знатан дио опреме и објеката на депонији може се демонтирati и преселити на другу локацију.

В. М. Станишић

БАЗЕН СЕ ГРАДИ КАО „СКАДАР НА БОЈАНИ“

УЗИДАЊЕ И - ЗЛОУПОТРЕБЕ

Дугогодишња изградња ватерполо и пливачког базена у Будви једна је од најактуелнијих тема у општини о којој се говори на бројним скуповима и прес конференцијама, а судећи према изреченим тврђавама изградња овог објекта обилује разним злоупотребама на штету општине. Њагоре је, ипак, што још нико не зна када ће изградња овог "Скадра на Бојани" бити завршена.

Према уговору од 15. октобра 1999. године између Општине Будва, коју је заступао тадашњи председник Раде Грговић, "Унион" из Подгорице, коју је заступао директор Жељко Жутић, и "Унипрес" из Зрењанина, кога је заступала директор Снежана Чоколов, прецизно је закључено да се посао изградње базена заврши по систему "кључ у руке" за укупан износ од 3.707.000 марака. Међутим, како се тврди, представници општине Будва и надзорног органа прихватили су касније додатне финансиске обавезе на штету општине - већу од 500.000 марака.

А судећи по потписаном уговору због неблаговременог плаћања извођач радова је тужио општину Будву па се може десити, ако суд пресуди у његову корист, да Општина мора да плати камату у износу од 770.000 евра.

На прес конференцији коалиције "Заједно за

школе" за цијену од 108.992 марака.

Миковић је цитирао и ставке уговора од 4. априла 2000. године од стране општинске Надзорне службе у износу од 155.000 марака, као и неколико нових рачуна надзорне службе коју су чинили стручњаци Завода за изградњу Будве, а тај посао је по његовим ријечима урађен противзаконито, па је очito како је рекао, да су друштвена средства ишла у приватне цевопе.

Оваквих чињења је протеклих година је од стране ДПС власти било пуно у општини Будва, па ће тадашњи чланци морати да одговоре где су отишли толике паре намјењене изградњи базена - казао је између осталог Миковић.

Док расправе трају грађани се с правом питају да ли је могућ толики степен неодговорности тадашње власти у општини, али их занима да ли ће након толико година изградње радова на базену коначно бити завршени, што би за Будву и њене спортисте значило много.

Р. Павићевић

ИНТЕРВЈУ

ГЕНЕРАЛНИ ДИРЕКТОР КОМЕРЦИЈАЛНЕ БАНКЕ А.Д. БУДВА

РЕКЛАМИРАМО СЕ САМО РАДОМ

ли провјерени професионалци, дисциплиновани, одговорни и спремни да се изборе за адекватно мјесто наше куће бар у локалном окружењу.

Године као што су 1991., 1992. и 1993. су вријеме тоталног слома конвертибилности динара, вријеме успона приватних банака, краха привредних активности и преживљавања на рачун креџита из примарне емисије. Будванско банкарско тржиште са Монтенегробанком, Југобанком, Дафимент банком, Југоскандиком, допунили смо ми и Војвођанска банка. Дакле, шест банака, са наравно неприкосновеном Дафином и Јездом код којих је већина наивних грађана тражила могућност преживљавања или чак зараде кроз ангажовање резерви створених прије кризе. Колапс старе девизне штедње и њено замрзавање априла 1991. године доприније је успону и слому, веома хазардне, нове (приватне) штедње. Она је била алтернатива старој девизној штедњи и покушај лаковјерне популације да надокнади губитак по тој штедњи. Афирмацији штедње код Дафине и Језда доприњели су добар маркетиншки и медијски наступ, те одсуство државне регулативе када је у питању заштита грађана. Баш у том периоду, дакле почетком 1993. године, ми се укључујемо наше локално банкарско тржиште, као већ позната и афирмисана банка из Србије. Једна млада и прељепа службеница Дафимент банке ноншалантно је одбила моју понуду да уљепша посаду нашег новог и добро опремљеног шалтера у Будви, да би само неколико мјесеци касније признала заблуду пријвидног благостања и преваре.

Наши наступ на овашњем банкарском тржишту прве године рада заснивао се на веома јаком шалтеру који је функционисао као добар сервис туристичкој понуди Будве. То је био период санкционирања међународне заједнице, а готово искључиви потрошачи нашег туристичког производа били су грађани Србије, клијенти наше и других банака из те републике. Истовремено, некако спонтано, и Будвани су прихватили наш нови модел сервиса, тако да је већ љета 1993. године наш шалтер имао највећи готовински промет у Будви. Због изузетно тешке економске и социјалне ситуације у том периоду нисмо "штедјели" на чековима, а дешавало се да једном броју власника наших рачуна прећутно дозволимо и минуло станове.

Већ почетком 1994. године почњемо рад са привредом, добијамо прве депоненте и одобравамо прве кредите привреде. То је био период увођења Програма монетарне реконструкције и стратегије економског опоравка земље, којим је 24. јануара 1994. године уведен нови тзв. "златни" динар. Наша банка негде у љето те године једина одобрава прве потрошачке креџите грађанима. Од наше банке која нас је максимално подржавала у финансијском, техничком и едукативном смислу преузели смо девизу "РЕКЛАМИРАМО СЕ САМО РАДОМ". Те девизе држимо и данас, десет година касније.

У том периоду, дакле периоду санкционирања међународне заједнице, од 1992. године наша банка постаје банка Једине нације на територији Савезне Републике Југославије. На територији Црне Горе и ми смо дис сервиса УН са рачунима UNHCR-a, UNICEF-a, SAVE THE CHILDREN-a,

ICMC-a, IOM-a, CARE-a, IRC-a, JEN-a, Свјетског програма хране, Међународне федерације црвеног крста и полумјесеца, а касније и OSCE-a, америчке амбасаде са конзулатом у Црној Гори, UNDP-а и других невладиних организација.

Сагласно монетарним и банкарским прописима, наша једини оснивач, Комерцијална банка АД Београд доносила је одлуку о оснивању афилијације у Црној Гори, уплатила новчани износ оснивачког капитала у вриједности од 3 милиона евра и пренијела у власништво новчани капитал у згради и опреми у вриједности од 500 хиљада евра. На испуњење захтјева по Закону о банкама, Савјет Централне

финансијског потенцијала, а

тиме и раст прихода и добити. Имамо стручне људе, технички смо добро опремљени и наше пословне активности карактеришу сигурност, брзина и ефикасност. Оно по чему ћемо бити испред других је наша могућност наплате и плаћања према иностранству директно из Будве. Наш SWIFT је већ инсталiran и убрзо стартујемо и са овом услугом по низким тарифама у односу на досадашње.

У пословање уводимо и нове услуге, проширујемо структуру домаћих и међународних картица и ускоро постављамо

банку међу првима "пробила лед" моту ли се у паредном периоду, очекивани ђовољици услови кредитирања грађана и привреде. Не само када је у Јишију Комерцијална банка нео, у још је, банке у нашој државији заједници.

Прекид платног промета између Црне Горе и Србије

имаје озбиљне негативне посљедице по привреду. На самом почетку 1999. године

ми смо стартовали својим

решењем по систему депозитних рачуна код нас у Филијали њемачка марка и у

Банци у Београду динарски

Касније, на нову СРЈ донесен је Закон, а у Црној Гори

Одлука Савјета Централне

банке, који су међусобно компатibilni и који са мост у

платном промету имају имплементарно рачун стране банке у

инострanstvu. Дакле радимо, по прописанoj процедури, а у

том послу ми смо сигурно имали значајну улогу и рјешења за наше и клијенте

других банака.

Колико ми је познато из представа информисања, по овом питању треба да се у складу са Уставним повељом постигне договор између монетарних власти Црне Горе и Србије, од којега ја очекујем, прије свега, наш циљ је да се помогне грађанима у времену сужених могућности улагања у трајна потрошња добра. Други разлог је подршка плаћама роба наших комитетата, чиме јачамо њихову, а посредно и своју економску позицију. У том правцу, већ готово двије године кредитирамо куповину одјеће, намјештаја, столарије, компјутера и селективно аутомобила.

•

Најављујем да ћемо ускоро ићи са контингентом кредита за аутомобиле из програма Пежо, Тојоте, Реноа и домаће Заставе, где ће велико ограничење бити кредитна способност грађана, а коју ћемо рјешавати алтернативном обезбеђењем непокретном имовином.

Што се тиче кредитирања правних лица наша банка од уласка на тржиште Црне Горе кредитира пословне активности својих клијената. Апсолутно је нормално да иза успешне фирме мора да стоји и добра банка. Ту прије свега мислим да пословна банка мора својим клијентима да омогући несметано расположавање својим средствима, а ми смо наше егзистирање на овом подручју томе максимално подредили, јер да десет година никада нисмо били у блокади. Даље, наша кредитна активност фокусирана је у нивоу прописаног, да се штите од ризика, да одржавају прописане ниво резерви, те да обезбеде начело ликовности, сигурности и профитабилности у свим пословима. Конкретније, банкарству у Црној Гори постављена су ригорозна-строга правила и спроведене су суштинске реформе. Сматрам да реформе у овој сferи треба да прате паралелне и адекватне реформе у укупном, посебно привредном систему.

• Поред сједишта у Будви имаје експозишуре у Подгорици, Бару и Коштуру. Какви су планови развоја Банке у Црној Гори?

Сједиште наше банке је у Будви где смо присутни пуних десет година. Наше интересе фокусирали смо прије свега ту и на читавом Црногорском приморју, где намјеравамо да развијемо мрежу пословних јединица и дуго тог пројекта су новоотворене експозитуре у Бару и Котору. Интерсантна је и Подгорица као републички административни пословни центар где смо такође присутни од 1999. године, а у току је адаптација нашег простора и у Рожајама. Свакако даљи развој наше мреже биће подређен нашим интересима наших клијената.

• Поред сједишта у Будви, звучи као непозната ријеч, или бар шако глјује мање ујећеним. Шта са банку, затправо, пресвршава јашење грађана. Не само за банку него и за привреду и државу у још је, у најчелу и у још је, зајмљиво појмуји паралелу - јуче, данас, сјутра. Вјештаје ли у "ваксирнуће" јашење грађана, односно које (пред) услове ће се изјавити?

• Банка и развој, банке и јашење. У јашак је бар да су

банке раније чешко биле јуки извршиоци, да су у јашењу развоја банкарши били некако ћо сирани, па су зашто неславно завршили и мноје џарекији али и мноје банке. Каква је данас, затправо, улога банке. Да ли реформисана улога банке значи истовремено и већу сјурност али и већу одговорност њених јаршера?

• Наш главни мотив пословљања биће ефикасно и квалиитетно задовољење потреба наших комитетата уз уважавање свих законских прописа и тржишних услова пословања. Остварена добит је у првим годинама пословљања бити усмерена на капитал банке, а мањим дијелом на исплату дивиденде оснивачу, са крајњим циљем стварања јаке и стабилне банке. Пружање комплетне и квалитетне банкарске услуге услов је за повећање броја клијената, раст

три банкомата у Будви, Котору и Подгорици.

Морам нагласити да је постојећа банкарска регулатива заснована на веома строгим међународним стандардима. Банке су обавезне да ниво ризичног капитала држе на нивоу прописаног, да се штите од ризика, да одржавају прописане ниво резерви, те да обезбеде начело ликовности, сигурности и профитабилности у свим пословима. Конкретније, банкарству у Црној Гори постављена су ригорозна-строга правила и спроведене су суштинске реформе. Сматрам да реформе у овој сфери треба да прате паралелне и адекватне реформе у укупном, посебно привредном систему.

• Јашење грађана. Данас још, скоро, звучи као непозната ријеч, или бар шако глјује мање ујећеним. Шта са банку, затправо, пресвршава јашење грађана. Не само за банку него и за привреду и државу у још је, у најчелу и у још је, зајмљиво појмуји паралелу - јуче, данас, сјутра. Вјештаје ли у "ваксирнуће" јашење грађана, односно које (пред) услове ће се изјавити?

Питање јашење врло је актуелно још од 1991. године. Јасно је да је у такозваним "српским" временима значајан дио потенцијала банака чинила јашења грађана. На том потенцијалу наслоњене на дугорочно кредитирање Фондом и нашим средствима. Такође смо, али у знатно већим средствима, кандидовали неколико пројеката према Европској инвестиционој банаки будући да је наш оснивач, Комерцијална банка а.д. Београд, по међународном уговору, одређена за посредничку банку за реализацију улагања од 20 милиона евра на територији Црне Горе и Србије.

Кредитна активност према правним лицима је такође дио нашег континуитета, која није прекинута ни за вријеме НАТО напада, нити у поступку промјена у статусу, организацији или законској регулативи. При томе, наша правила рада инсистирају на управљању ризиком, оцјенији бонитета и кредитне способности и обезбеђење адекватних гаранција за плаќаме. • Поремехани јашењи промешани између Црне Горе и Србије прешли су у јашење грађана на територији Црне Горе, мале тарифе, и прије свега, у интересу туристичке послуде нашег града и ширег подручја Црне Горе.

Предузећа посебно у приватној својини је дио нашег континуитета активности, јер са

Фондом за развој Републике Црне Горе ових дана реализујемо пројекте наслоњене на

дугорочно кредитирање Фондом и нашим средствима.

Такође смо, али у знатно већим

средствима, кандидовали неколико пројеката према

Европској инвестиционој

банаки будући да је наш оснивач,

Комерцијална банка а.д. Београд,

по међународном уговору,

одређена за посредничку

банку за реализацију улагања

од 20 милиона евра на територији Црне Горе и Србије.

Кредитна активност према

правним лицима је такође

дио нашег континуитета,

која није прекинута ни за

вријеме НАТО напада,

ни у поступку промјена

у статусу, организацији

или законској регулативи.

При томе, наша правила

рада инсистирају на

управљању ризиком, оцјенији

бонитета и кредитне способ

ности и обезбеђење адекват

них гаранција за плаќаме.

• Поремехани јашењи промеш

АКТУЕЛНОСТИ

ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ ЗА УПРАВЉАЊЕ МОРСКИМ ДОБРОМ ЦРНЕ ГОРЕ И НЕВЛАДИНА ОРГАНИЗАЦИЈА „ЕСОМ“

КАМПАЊА „ПЛАВА ЗАСТАВИЦА У ЦРНОЈ ГОРИ“

Средином октобра у хотелу „Монтенегро“ у Бечићима, у организацији Јавног предузећа за управљање морским добром Црне Горе, одржан је семинар „Плава заставица у Црној Гори“ што представља први корак ка промоцији и увођењу ове, у свијету познате и признате еколошке и туристичке ознаке у Црној Гори.

Семинар је био намењен свим релевантним субјектима из области заштите животне средине и туризма, како државним органима и локалним управама, тако и невладиним организацијама, предузетницима, туристичким посленицима и другим заинтересованим појединцима, који су били упознати са могућностима спровођења кампање „Плава заставица“ у Црној Гори.

Првог дана семинара представницима кампање „Плава заставица“, презентиране су основне информације о Црногорском приморју као туристичкој дестинацији, информације о Мастер плану развоја туризма, затим о управљању плажама у Црној Гори, те заштитним природним објектима на Црногорском приморју, као и о пројектима заштите плажа од обалних процеса који се спроводе на подручју Морског добра.

Другог дана семинара Finn Bolding Thomsen, координатор кампање „Плава заставица“ представио је присутним међународну независну организацију „Фондација за еколошку едукацију“ и кампање које ова фондација спроводи. То су поред кампање „Плава заставица“, још и „Еко школе“, „Млади репортери о животној средини“ и „Учимо о шумама“.

G. Thomsen је такође представио критеријуме и услове за спровођење кампање у Црној Гори, те могућности за њену имплементацију.

Током семинара, закључено је од стране представника Кампање, да Јавно предузеће за управљање морским добром, у оквиру својих редовних активности, већ испуњава низ захтеваних критеријума. Наиме, Јавно предузеће већ седам година спроводи мониторинг квалитета морске воде, у петнаестодневним интервалима на купалиштима током сезоне, управно на начин предвиђен овом Кампањом, а с обзиром да је црногорска Уредба о класификацији и категоризацији вода усклађена са Директивом Европске Уније, то се већ сада може одредити која купалишта могу да се кандидују за добијање Плаве заставице.

Такође, активности на опремању плажа, санитарни услови, те безбедносни критеријуми и критеријуми чистоће на нивоу су већине захтеваних критеријума кампање „Плава заставица“.

Одлучено је да се као партнери Кампање Плава заставица, кандидује невладина организација „Удружење за еколошки консалтинг – ЕСОМ“, која ће у сарадњи са Јавним предузећем за управљање морским добром, Министарством туризма РЦГ и Туристичком организацијом Црне Горе бити главни носилац имплементације кампање Плава заставица.

ЕСОМ треба да током 2003. године постане придржани члан „Фондације за еколошко образовање“.

Национална комисија за Плаву заставицу, коју чине представници Министарства туризма и заштите животне средине, Морског добра и невладиног сектора основана је 6. фебруара ове године. Она ће оцењивати испуњеност критеријума и предлагати плаже и марине међународној комисији која се састоји од представника Европске Уније, Свјетске туристичке организације (WTO), Програма за животну средину Уједињених Нација (UNEP) и Европске организације за заштиту обала (EUCC).

Задатак ЕСОМ-а и Националне комисије је да до априла 2003. године преда представни-

цима Кампање физибилити студију и предлог плажа и марина које би током сезоне 2003. добиле сертификат кандидата за Плаву заставицу, а након тога пилот фазе од 12 мјесеци, већ сезоне 2004. године, на Светски дан заштите животне средине (05. јуна), на тим плажама и маринама би се подигле прве Плаве заставице у Црној Гори.

У склопу припрема за спровођење кампање, четворочланом делегација Црне Горе, у којој су били представници ЕКОМ-а, Министарства туризма РЦГ и Јавног предузећа за управљање морским добром, присуствовала је годишњем семинару кампање „Плава застава у Хрватској“, који је почетком децембра одржан у Петрчанима код Задра. На том склопу указано је на резултате у протеклих шест година спровођења кампања, када је од прве и једине плаве заставице на марини Пунат 1998. године, тај број порастао на 33 плаже и 15 марина у 2002. години. Као основни проблеми и недостације у досадашњем периоду означени су: не потпуно огласне табле, застарјели резултати узорковања и квалитета воде за купање, не довољне едукативне и информативне активности.

Плава заставица је ексклузивно еко-обиљежје које је у 2002. години додјелено за 2087 плажа и 737 марина у 23 земље Европе и Јужне Африке. Кампања „Плава заставица“ води независна непрофитна организација „The Foundation for Environmental Education – FEE“ (Фондација за еколошко образовање) са сједиштем у Копенхагену. Плава заставица је симбол високих стандарда заштите животне средине као и квалитетних санитарних и безбедносних услова на плажама и маринама. Саставни дио кампање је и еколошко образовање као и информисање јавности, власти и туристичких актера о заштити животне средине.

Идеја о Плавој заставици је рођена 1986. године у Француској, где је неколико обалних општина добило овај симбол захваљујући резултатима у третману отпадних вода и квалитету воде за купање. Наредна, 1987. година је била Европска година животне средине, када је Фондација за еколошко образовање у Европи (FEEE) презентовало концепт ове кампање, коју је Европска комисија прихватила као једну од активности на пољу заштите животне средине у Европској Унији. У односу на француски, усвојени концепт је проширен и третманом отпада те планирањем и заштитом обалних подручја. У више наврата ти критеријуми су се мијењали и допуњавали.

У првој години кампање у десет земаља 244 плаже и 208 марина било је обиљежено Плавом заставицом, да би тај број након петнаест година нарастао на 2087 плажа и 737 марина у 23 земље.

У Европи кампања је већ присутна у сљедећим земаљима: Белгија, Бугарска, Данска, Естонија, Финска, Француска, Грчка, Холандија, Хрватска, Ирска, Италија, Кипар, Летонија, Литванија, Норвешка, Њемачка, Португал, Словенија, Шпанија, Шведска, Турска, Велика Британија.

Највећи број плажа са плавом заставицом имају Шпанија

(419), Грчка (340), Француска (286), а у погледу марина предњачи Њемачка (196).

Породици држава са Плавом заставицом ускоро би требало да се придржије: Исланд, Румунија и Црна Гора.

У почетку је то била искључиво европска кампања која је од 2001. године прешла и на друге континенте – већ се пријењује у Јужној Африци, а ускоро и у Мароку, шест карибских земаља, Аустралији, Сједињеним американским државама и Уругвају.

Ознаку „Плава заставица“ додјељује међународни жири, а на предлог националног комитета и то за једну сезону. Уколико се током сезоне промјене услови на плажи или марини, Плава заставица може бити повучена.

Додјељивање Плаве заставице заснива се на испуњавању критеријума из четири области:

- квалитет воде
- еколошко образовање и информисање
- еколошки менаџмент
- безбедност и услуге

За плаже је потребно испитовати 27 критеријума, од којих 22 морају бити потпуно (императивно) испуњени, док се 5 критеријума препоручују да

ко разумљив, да истакне Плаву Заставицу и све информације о Плавој заставици укључујући и ко је одговоран на локалном и националном нивоу, те да уклони Плаву заставицу када критеријуми нису испуњени;

9. Локална заједница и корисник плаже морају заједнички да спроведу најмање пет активности из области екологије;

10. Закони који регулишу плаже морају бити достављени јавности на увид по захтјеву, на примјер у туристичким организацијама или на плажама. На плажама мора бити истакнут кућни ред и правила понашања;

11. На подручју локалне заједнице треба да постоји Еколошки центар или Центар Плаве заставице где заинтересовани могу да добију све потребне информације;

12. Локална заједница треба да има просторне планове и планове управљања обалним подручјем који су у складу са регулативом о заштити обалног подручја. Ако је заједница мала, ови планови могу бити интегрални за веће подручје;

13. Довољан број корпи за отпадке које се правилно постављају чисте и одржавају морају бити постављени на плажи. Остали органски отпад и други опасни отпад са плаже мора бити посебно сакупљан;

14. Неопходно је дневно чишћење плажа током сезоне;

15. На плажи не смije бити возила (осим овлашћених лица, аутомобилистичких или бициклистичких такмичења), истовара отпада и другог материјала, неовлашћеног камповавања. Плаже на којима је дозвољен приступ возилима морају имати одређене зоне за паркинг;

16. Прилаз плажи мора бити безбедан;

17. На плажама је потребно одредити зоне за различито коришћење и потребе купача. Ако у близини плаже постоји природни резерват, он мора бити видно обиљежен и морају бити предузете мјере да се та локација заштити;

18. На плажи постоји посебне посуде за прихват материјала који се рециклира (стакло, лименке, папир);

19. Локална заједница треба да промовише одрживи транспорт, што значи да се до плаже стиже бициклима, шетњом или јавним транспортом (возићи, аутобуси и сл.);

20. На плажи треба да постоје адекватни и чисти санитарни објекти са контролисаним испуштањем отпадних вода усаглашњеним са Директивом Европске Уније;

21. Спасиоци на плажама морају бити на дужности током сезоне са свом потребном опремом и у складу са регулативом. Морају имати директни приступ телефону, док опрема мора бити спремна за коришћење, садржи упутства за употребу, те редовно провјеравати исправност опреме. Такође спасиоци морају бити лиценцирани од стране професионалне организације;

22. Права помоћ мора бити доступна на плажи и њена локација мора бити видно обиљежена и лако препознатљива;

23. На плажама се стриктно морају применјивати национални закон о домаћим животињама и љубимцима;

24. Пожељно је да на плажи постоји фонтан са пијаћом водом;

25. На плажама где не постоји спасилачка служба, импаративно је да постоји лак и директан приступ телефону;

26. Најмање једна плажа у граду морају имати приступне рампе, тоалете и друге објекте за хендикапирание. Ако у граду само једна плажа добија Плаву заставицу онда она мора имати објекте за хендикапирание;

27. Сви објекти и услуге на плажама морају бити у функцији и редовно одржавани.

Припремила Александра Ивановић

ЛУКА БАР И ПОСЛОВНИ ПАРТНЕРИ

ЗАЈЕДНО ДО ВИШЕ ПРЕТОВАРЕНИХ ТОНА

Иницијатива Луке Бар о мјесечним састанцима са агенцијама и шпидлерима, представља добар начин међусобног информисања, или и отклањања недостатака и проблема који ремете максималну искоришћеност лукских капацитета,

10. Локална заједница и корисник плаже морају бити достављени јавности на увид по захтјеву, на примјер у туристичким организацијама или на плажама. На плажама мора бити истакнут кућни ред и правила понашања;

11. На подручју локалне заједнице треба да постоји Еколошки центар или Центар Плаве заставице где заинтересовани могу да добију све потребне информације;

12. Локална заједница треба да има просторне планове и планове управљања обалним подручјем који су у складу са регулативом о заштити обалног подручја. Ако је заједница мала, ови планови могу бити интегрални за веће подручје;

13. Довољан број корпи за отпадке које се правилно постављају чисте и одржавају морају бити интегрални за веће подручје;

14. Неопходно је дневно чишћење плажа током сезоне;

15. На плажама не смije бити возила (осим овлашћених лица, аутомобилистичких или бициклистичких такмичења), истовара отпада и другог материјала, неовлашћеног камповавања. Плаже на којима је дозвољен приступ возилима морају имати одређене зоне за паркинг;

16. Прилаз плажи мора бити безбедан;

17. На плажама се стриктно морају применјивати национални закон о домаћим животињама и љубимцима;

18. Пожељно је да на плажи постоји фонтан са пијаћом водом;

19. Нај

АКТУЕЛНОСТИ

У ХЕРЦЕГ - НОВОМ ЂЕ ОД 8. МАРТА ПОНОВО
ПОЧЕТИ ДА СЕ РАЂАЈУ БЕБЕ

ОТВАРА СЕ НАЈСАВРЕМЕНИЈЕ ПОРОДИЛИШТЕ НА БАЛКАНУ

Нова зграда породилишта при војно-медицинским установама у Међимуру завршена је прије три мјесеца, а његово отварање ће се најављено је за 8. март. Биће то, како је истакла начелник ове гинеколошко-акушерске јединице др Здравка Анушић, најсавременије породилиште на Балкану, отвореног типа. Са Фондом здравства Црне Горе склопљен је уговор по коме ће жене из херцегновске општине добијати бесплатне услуге а женама из других крајева Црне Горе биће омогућено уз упут и партиципацију. Оне без упуге, из других земаља, плаћаће услуге. Цијена порођаја је 400 евра.

До кашњења отварања

ПОМОЋ ЗА НАБАВКУ ОПРЕМЕ

Локална управа у Херцег-Новом покренула је ових дана акцију помоћи породилишту у прикупљању средстава за набавку опреме за мајке и бебе - хигијенски материјал, пелене, бенкице, папуче, бадемантеле. Недостаје 4000 евра, па је упућен позив грађанима и привредницима да помогну колико могу. Код Црногорске комерцијалне банке отворен је жиро рачун број 55720-623-5-133 уз позив на број 935814331. До сада је уплаћено 800 евра а има привредника који су заинтересовани да помогну донацијом недостајуће опреме.

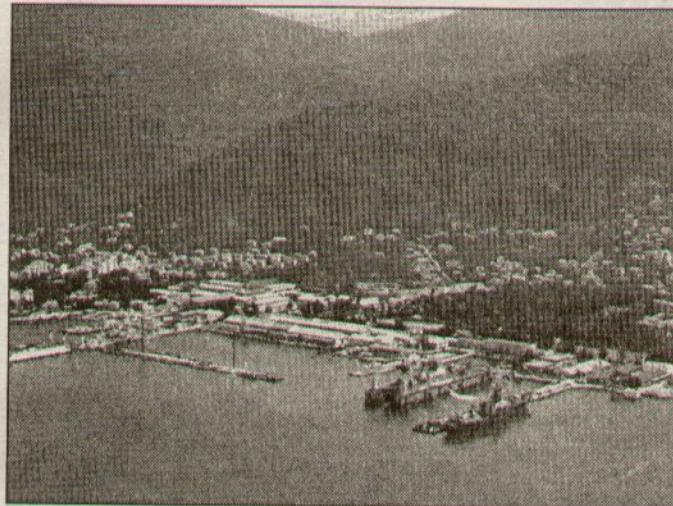
породилишта дошло је због проблема са набавком за коју је 700.000 евра обезбедила Влада Црне Горе. Изградњу породилишта, вриједну два милиона евра финансирало је Саве-

114 ГОДИНА ПОСТОЈАЊА АРСЕНАЛА

Ове године навршило се 114 година од оснивања најстаријег индустриског постројења у Црној Гори - Морнарничко техничког ремонтног завода "Сава Ковачевић", колектива који је пут од трња до звијезда и назад прошао неколико пута у својој стогодишњој историји. Прашњаве хронике и историјске књиге наводе да је "приликом великих маневара аустроугарске морнарице 1886. године на Јадрану, у Боку допловила флота под командом адмирала фон Штернека". Том приликом адмирал се ујвијерио у погодност и стратегијску важност Тивата за изградњу поморског арсенала. Када је команда морнарице у Бечу проучила реферат адмирала Штернека, приступила је куповини потребног земљишта. Тако су 1888. почели припремни радови на нивелисању земљишта за будући Арсенал у Тивту.

На позив предсједника општине Тиват Марка Филиповића Крстовића сазвано је општинско вијеће, које је 24. марта 1889. донијело одлуку да се морнарици за изградњу арсенала бесплатно додијели земљиште. Арсенал је одмах запослио 60 радника, а први инжењери били су Чеси, који су направили провизорно пристаниште и изградили први навоз. Одмах су подигнуте и дрвене бараке за ускладиштење угљена и осталог материјала потребног морнарици. Затим је основана ковачка радионица, уређени навози и спрave за извлачење бродова, те крајем 1889. године извучен први брод. Зато се 1889. и узима као почетак рада Арсенала. Прохујали су вјекови, историјски догађаји, а многе заставе стране и наше вијориле су на доковима Арсенала, аустроугарска, француска, лепршава тробојница краљевине Југославије, њемачка и италијанска током окупације, застава СФРЈ и већ бивше СРП. Највећи просперитет тиватски ремонтни завод у коме су радиле генерације Тивчана, врсних мајстора свих заната, доживио је у периоду до 1990. када је у погонима једног од најсавременијих војних ремонтних предузећа радио око 1.200 радника. Поред

ПРИОРИТЕТ - ПРОБОЈ НА ИНОСТРАНО ТРЖИШТЕ

брдова ЈНА, радници Арсенала успјешно су ремонтовали бродове из ЈСР и Либије, чак и један амерички ратни брод, а у производни програм Завод је увео израду противградних ракета и понтонских мостова за потребе оружаних снага СФРЈ.

Арсенал који је родио Тиват, данас је само блиједа сјенка онога што је био прије десетак година. Највећи тиватски привредни колектив тренутно упушљава око 800 радника који нередовно примају плате, а запослени се дају са неискривеном тугом сјејају временом када је Тиват по просјечним личним дохочима био међу прве двије општине у великој Југославији. Иако је и даље најмодерније бродоградилиште на простору Србије и Црне Горе које има могућности и знања за ремонт свих врста трговачких и ратних бродова, капацитети овог колективе и даље су неискривен тогом сјејају временом када је Тиват по просјечним личним дохочима био међу прве двије општине у великој Југославији. Иако је и даље најмодерније бродоградилиште на простору Србије и Црне Горе које има могућности и знања за ремонт свих врста трговачких и ратних бродова, капацитети овог колективе и даље су неискривен тогом сјејају временом када је Тиват по просјечним личним дохочима био међу прве двије општине у великој Југославији. Иако је и даље најмодерније бродоградилиште на простору Србије и Црне Горе које има могућности и знања за ремонт свих врста трговачких и ратних бродова, капацитети овог колективе и даље су неискривен тогом сјејају временом када је Тиват по просјечним личним дохочима био међу прве двије општине у великој Југославији. Иако је и даље најмодерније бродоградилиште на простору Србије и Црне Горе које има могућности и знања за ремонт свих врста трговачких и ратних бродова, капацитети овог колективе и даље су неискривен тогом сјејају временом када је Тиват по просјечним личним дохочима био међу прве двије општине у великој Југославији. Иако је и даље најмодерније бродоградилиште на простору Србије и Црне Горе које има могућности и знања за ремонт свих врста трговачких и ратних бродова, капацитети овог колективе и даље су неискривен тогом сјејају временом када је Тиват по просјечним личним дохочима био међу прве двије општине у великој Југославији. Иако је и даље најмодерније бродоградилиште на простору Србије и Црне Горе које има могућности и знања за ремонт свих врста трговачких и ратних бродова, капацитети овог колективе и даље су неискривен тогом сјејају временом када је Тиват по просјечним личним дохочима био међу прве двије општине у великој Југославији. Иако је и даље најмодерније бродоградилиште на простору Србије и Црне Горе које има могућности и знања за ремонт свих врста трговачких и ратних бродова, капацитети овог колективе и даље су неискривен тогом сјејају временом када је Тиват по просјечним личним дохочима био међу прве двије општине у великој Југославији. Иако је и даље најмодерније бродоградилиште на простору Србије и Црне Горе које има могућности и знања за ремонт свих врста трговачких и ратних бродова, капацитети овог колективе и даље су неискривен тогом сјејају временом када је Тиват по просјечним личним дохочима био међу прве двије општине у великој Југославији. Иако је и даље најмодерније бродоградилиште на простору Србије и Црне Горе које има могућности и знања за ремонт свих врста трговачких и ратних бродова, капацитети овог колективе и даље су неискривен тогом сјејају временом када је Тиват по просјечним личним дохочима био међу прве двије општине у великој Југославији. Иако је и даље најмодерније бродоградилиште на простору Србије и Црне Горе које има могућности и знања за ремонт свих врста трговачких и ратних бродова, капацитети овог колективе и даље су неискривен тогом сјејају временом када је Тиват по просјечним личним дохочима био међу прве двије општине у великој Југославији. Иако је и даље најмодерније бродоградилиште на простору Србије и Црне Горе које има могућности и знања за ремонт свих врста трговачких и ратних бродова, капацитети овог колективе и даље су неискривен тогом сјејају временом када је Тиват по просјечним личним дохочима био међу прве двије општине у великој Југославији. Иако је и даље најмодерније бродоградилиште на простору Србије и Црне Горе које има могућности и знања за ремонт свих врста трговачких и ратних бродова, капацитети овог колективе и даље су неискривен тогом сјејају временом када је Тиват по просјечним личним дохочима био међу прве двије општине у великој Југославији. Иако је и даље најмодерније бродоградилиште на простору Србије и Црне Горе које има могућности и знања за ремонт свих врста трговачких и ратних бродова, капацитети овог колективе и даље су неискривен тогом сјејају временом када је Тиват по просјечним личним дохочима био међу прве двије општине у великој Југославији. Иако је и даље најмодерније бродоградилиште на простору Србије и Црне Горе које има могућности и знања за ремонт свих врста трговачких и ратних бродова, капацитети овог колективе и даље су неискривен тогом сјејају временом када је Тиват по просјечним личним дохочима био међу прве двије општине у великој Југославији. Иако је и даље најмодерније бродоградилиште на простору Србије и Црне Горе које има могућности и знања за ремонт свих врста трговачких и ратних бродова, капацитети овог колективе и даље су неискривен тогом сјејају временом када је Тиват по просјечним личним дохочима био међу прве двије општине у великој Југославији. Иако је и даље најмодерније бродоградилиште на простору Србије и Црне Горе које има могућности и знања за ремонт свих врста трговачких и ратних бродова, капацитети овог колективе и даље су неискривен тогом сјејају временом када је Тиват по просјечним личним дохочима био међу прве двије општине у великој Југославији. Иако је и даље најмодерније бродоградилиште на простору Србије и Црне Горе које има могућности и знања за ремонт свих врста трговачких и ратних бродова, капацитети овог колективе и даље су неискривен тогом сјејају временом када је Тиват по просјечним личним дохочима био међу прве двије општине у великој Југославији. Иако је и даље најмодерније бродоградилиште на простору Србије и Црне Горе које има могућности и знања за ремонт свих врста трговачких и ратних бродова, капацитети овог колективе и даље су неискривен тогом сјејају временом када је Тиват по просјечним личним дохочима био међу прве двије општине у великој Југославији. Иако је и даље најмодерније бродоградилиште на простору Србије и Црне Горе које има могућности и знања за ремонт свих врста трговачких и ратних бродова, капацитети овог колективе и даље су неискривен тогом сјејају временом када је Тиват по просјечним личним дохочима био међу прве двије општине у великој Југославији. Иако је и даље најмодерније бродоградилиште на простору Србије и Црне Горе које има могућности и знања за ремонт свих врста трговачких и ратних бродова, капацитети овог колективе и даље су неискривен тогом сјејају временом када је Тиват по просјечним личним дохочима био међу прве двије општине у великој Југославији. Иако је и даље најмодерније бродоградилиште на простору Србије и Црне Горе које има могућности и знања за ремонт свих врста трговачких и ратних бродова, капацитети овог колективе и даље су неискривен тогом сјејају временом када је Тиват по просјечним личним дохочима био међу прве двије општине у великој Југославији. Иако је и даље најмодерније бродоградилиште на простору Србије и Црне Горе које има могућности и знања за ремонт свих врста трговачких и ратних бродова, капацитети овог колективе и даље су неискривен тогом сјејају временом када је Тиват по просјечним личним дохочима био међу прве двије општине у великој Југославији. Иако је и даље најмодерније бродоградилиште на простору Србије и Црне Горе које има могућности и знања за ремонт свих врста трговачких и ратних бродова, капацитети овог колективе и даље су неискривен тогом сјејају временом када је Тиват по просјечним личним дохочима био међу прве двије општине у великој Југославији. Иако је и даље најмодерније бродоградилиште на простору Србије и Црне Горе које има могућности и знања за ремонт свих врста трговачких и ратних бродова, капацитети овог колективе и даље су неискривен тогом сјејају временом када је Тиват по просјечним личним дохочима био међу прве двије општине у великој Југославији. Иако је и даље најмодерније бродоградилиште на простору Србије и Црне Горе које има могућности и знања за ремонт свих врста трговачких и ратних бродова, капацитети овог колективе и даље су неискривен тогом сјејају временом када је Тиват по просјечним личним дохочима био међу прве двије општине у великој Југославији. Иако је и даље најмодерније бродоградилиште на простору Србије и Црне Горе које има могућности и знања за ремонт свих врста трговачких и ратних бродова, капацитети овог колективе и даље су неискривен тогом сјејају временом када је Тиват по просјечним личним дохочима био међу прве двије општине у великој Југославији. Иако је и даље најмодерније бродоградилиште на простору Србије и Црне Горе које има могућности и знања за ремонт свих врста трговачких и ратних бродова, капацитети овог колективе и даље су неискривен тогом сјејају временом када је Тиват по просјечним личним дохочима био међу прве двије општине у великој Југославији. Иако је и даље најмодерније бродоградилиште на простору Србије и Црне Горе које има могућности и знања за ремонт свих врста трговачких и ратних бродова, капацитети овог колективе и даље су неискривен тогом сјејају временом када је Тиват по просјечним личним дохочима био међу прве двије општине у великој Југославији. Иако је и даље најмодерније бродоградилиште на простору Србије и Црне Горе које има могућности и знања за ремонт свих врста трговачких и ратних бродова, капацитети овог колективе и даље су неискривен тогом сјејају временом када је Тиват по просјечним личним дохочима био међу прве двије општине у великој Југославији. Иако је и даље најмодерније бродоградилиште на простору Србије и Црне Горе које има могућности и знања за ремонт свих врста трговачких и ратних бродова, капацитети овог колективе и даље су неискривен тогом сјејају временом када је Тиват по просјечним личним дохочима био међу прве двије општине у великој Југославији. Иако је и даље најмодерније бродоградилиште на простору Србије и Црне Горе које има могућности и знања за ремонт свих врста трговачких и ратних бродова, капацитети овог колективе и даље су неискривен тогом сјејају временом када је Тиват по просјечним личним дохочима био међу прве двије општине у великој Југославији. Иако је и даље најмодерније бродоградилиште на простору Србије и Црне Горе које има могућности и знања за ремонт свих врста трговачких и ратних бродова, капацитети овог колективе и даље су неискривен тогом сјејају временом када је Тиват по просјечним личним дохочима био међу прве двије општине у великој Југославији. Иако је и даље најмодерније бродоградилиште на простору Србије и Црне Горе које има могућности и знања за ремонт свих врста трговачких и ратних бродова, капацитети овог колективе и даље су неискривен тогом сјејају времен

АКТУЕЛНОСТИ

ОБУКА ВАЗДУХОПЛОВНОГ ОСОБЉА

ПОЧЕО СА РАДОМ ШКОЛСКИ ЦЕНТАР АЕРОДРОМА

Школски центар, установа за обуку земаљског ваздухопловног особља, једина те врсте у Црној Гори и Србији, почела је ових дана са радом на тиватском аеродрому.

Центар је материјално и кадровски оспособљен да врши обуку припадника спасилачко-ватрогасних служби и то за звања професионални ватрогасац, координатор, инструктор и посебно обучено ватрогасно особље. Поред тога у Тивту се врши и обука за полагање стручног испита за командире и ватрогасце градских ватрогасних јединица, који се иначе, положе у МУП-у Црне Горе.

- С обзиром да је одређена звања по нашим и међународним прописима потребна лиценција стручност интересовање за обуку, коју су за сада прошли припадници професионалне ватрогасне јединице Котор и координатори спасилачко-ватрогасне службе аеродрома Бања Лука, је велико, а почела је и обука за прву групу од 12 припадника спаси-

лачко-ватрогасне службе подгригоријског аеродрома, као и 19 ватрогасца са тиватског аеродрома - изјавио је руководилац Службе безбедности Аеродрома Тиват, Јован Мачић. Он је истакао да ће у марту почети и обука за припаднике спасилачко-ватрогасних јединица аеродрома из Ниша и Бање Луке, док су у току и преговори за обуку припадника ватрогасних јединица из суседних градова.

Поред специјалистичког погона за практичну обуку, у оквиру Центра имају ученице опремљене најсавременијим наставним средствима.

Успостављена је сарадња са Вишом техничком школом из Новог Сада, на којој се школују инжењери заштите од пожара, па, према ријечима Мачића, а на предлог ове школске установе постоји могућност да се од школске 2003/4. године у оквиру Школског центра на аеродрому организује истурено одјељење за ванредне студије будућих инжењера заштите од пожара.

У Школском центру аеродрома Тиват, с обзиром да располажу адекватном опремом и кадром, очекују да ће ускоро од савезног Министарства саобраћаја и телекомуникација и Савезног ваздухопловног инспектората добити и одобрења за програме школовања као координаторе и диспечере саобраћаја, контролоре опслуживања, балансере ваздухоплова, руковође генератора и аеродромске опреме, стјуардесе аеродромског пристаништа, паркере сигналисте и возаче пунице горива.

Из Школског центра аеродрома овог прољећа, у сарадњи са медицинском службом, најављују редовну показну вјежбу спашавања путника и посаде и гашење пожара.

Амбиција руководства аеродрома Тиват је да Школски центар прерасте у водећу установу овакве врсте на Балкану, у коме би се оспособљавали кадрови за све аеродроме на подручју бивше Југославије.

Ж. Комненовић

ИЗ ПОДРУЖНИЦЕ РАТНИХ ДОБРОВОЉАЦА 1912-1918. БУДВА

АПЕЛ ЗА ПРОВЈЕРУ И ДОПУНУ ПОДАТАКА

Удружење добровољаца 1912-1918. је у фази сређивања евиденције и основних података о својим добровољцима. Из ове евиденције дајемо податке о добровољцима који су добили земљу у Панчевачком риту на провјеру и допуну.

Овим путем молимо потомке или ближе сроднике да поред провјере доњих података доставе и допуне исте као што су: место рођења, година рођења и смрти, фотокопије појединачних документа или решења о додели земље, војским или јединицама у којима је ратовао, одликовањима, податке о добровољцима који нису на списку а добили су земљу у Панчевачком риту, податак о добровољцу ако је добио земљу у замјену за Панчевачки рит на другом месту или обвезнице зајма и слично. Пожељни су и други подаци о добровољцу.

Када се среди сви подаци и о другим добровољцима Удружење ће их публиковати у посебној књизи.

Податке слати на адресу: Подружница ратних добровољаца 1912-1918. Будва (за Марка Ивановића), ул. Вељка Влаховића број 9, Будва.

СПИСАК ДОБРОВОЉАЦА КОЈИ СУ ДОБИЛИ ЗЕМЉУ ПАНЧЕВАЧКОМ РИТУ

(ШИФРА, ИМЕ ОЧЕВО ИМЕ, ПРЕЗИМЕ, БРОЈ ДОБРОВОЉАЧКОГ УВЈЕРЕЊА)

I. ОПШТИНА БУДВА

8.226 БОЖИДАР Мила ВУКОВИЋ (Добио земљу у Мраморку, Ковин) 16 495/30, 0.446 ЈОВО Ника МАРКОВИЋ (Добио земљу у Ковину) 9 472/32, 4.590 ВАСО Ника НОВАКОВИЋ 20 497/31, 4.592 ЂУРО Јова ИВАНОВИЋ 25 704/31, 4.593 БОШКО Риста МИТРОВИЋ 8 767/31, 4.595 КОСТО Луке РАФАЛОВИЋ 8760/31, 4.596 ЈОКО Ђура ЗЕЦ 21 853/31, 4.598 АНДРИЈА Јова ПРИБИЛОВИЋ 674/32, 4.601 РИСТО Стева ЛИЈЕШЕВИЋ 13 017/31, 4.602 НИКОЛА Крста БОРЕТА 923/31 7 890/39, 4.603 МИЛАН Марка ЗЕЦ 25 972/31, 4.604 Ђуло Марка СТАНИШИЋ 8 270/32, 4.609 ФИЛИП Лука МАРКОВИЋ 13 693/32, 4.610 НИКО Рада РАДУЛОВИЋ 12 032/32, 4.611 ИЛИЈА Ђуло ДУЛЕТИЋ 611/32, 4.612 МИЛО Пура ДУЛЕТИЋ 5 504/32, 4.613 РАДЕ Блажа БОШКОВИЋ 24 533/31, 4.614 МИЛО Ђуло ЗЕНОВИЋ 17 213/31, 4.615 ПЕТАР Тома ФРАНЕТА 8 262/32, 4.616

БЛАЖО Николе СТОЈАНОВИЋ 687/32, 4.617 МАРКО Јока ДУЛЕТИЋ 10 860/32, 4.618 ИВО Вука СТАНИШИЋ 21 474/32, 4.619 ЈИАНДрије БОРЕТА 976/32, 7 909/39, 4.620 ЈОВО Николе ВАСИЛИЋ 29 926/29, 4.623 КРСТО Сава ДУЛЕТИЋ 12 035/32, 4.624 ПЕТАР Ива ЂАКОНОВИЋ 5207/32, 4.627 МАТИЈА АНДРИЈЕ ФРАНЕТА 8 253/32, 4.628 ИЛИЈА Пера РАЦАНОВИЋ 12 031/32, 4.630 ЈОВАН (Јоко) Марка ВУЛЕТИЋ 10 874/32 7920/29, 4.631 ЂУРО Јока МАРТИНОВИЋ 14 413/32, 4.634 НИКОЛА АНДРИЈЕ СТАНИШИЋ 14 305/32, 4.638 ВУК Ђура ЂОЖОВИЋ 5 035/33, 4.640 НИКО Милоша ЗЕЦ 8 677/33, 4.641 ПЕРО Марка РАДОЊИЋ 10 853/33, 4.644 МИЛЕ Марка РАДОЊИЋ 7 406/33, 4.645 КРСТО Марка МИЛИЋ (Бјелица) 27 278/32, 4.646 ЈОВО Марка РАДОЊИЋ 8 675/33, 5.777 ЈОКО Ива СТАНИШИЋ 13 137/32, 9.168 МИТАР Душана СУЂИЋ 756/33.

II. ОПШТИНЕ ПАШТРОВСКЕ

4.464 БОШКО Крста СУЂИЋ 15 366/32, 4.466 ПЕТАР АНДРИЈЕ АНДРИЋ 24 001/29, 77 82/39, 4.468 СТЕВО Луке ДАВИДОВИЋ 43 938/30, 4.469 ЈОВАН Ника РАДОВИЋ 72 39/30, 4.470 САВО Тома ДАВИДОВИЋ 26 47/38, 4.472 НИКОЛА П. ГРЕГОВИЋ 2 765/38, 4.473 СТЕВО Ва-са МЕДИН 40 149/30, 4.475 НИКО И. ВУКОВИЋ 7 989/33, 4.476 ЛУКА Крста МЕДИГОВИЋ 7 76/32, 4.477 ТОДОР Мила МЕДИГОВИЋ 9 908/31, 4.478 САВО Вида ПЕРАЗИЋ 42 660/30, 4.479 ВИДО А. АНДРИЋ 40 143/30, 7 797/39, 4.481 КРСТО Ника МЕДИГОВИЋ 19 061/29, 4.482 СТЕВАН Јефта ДАВИДОВИЋ 16 559/32, 4.484 ИВО Ђура ВУКОВИЋ 3 391/38, 4.490 СТЕВО Сава ФРАНОВИЋ 14 358/30, 4.605 СИМО Луке РАФАИЛОВИЋ 11 902/32, 4.622 УРОШ Попова МИТРОВИЋ 15 016/31, 4.625 ВАСО Марка ЂУРАШЕВИЋ 5 181/31, 4.626 ШПИРО Андреје САНКОВИЋ 38 089/30, 4.629 СИМО Попова МИТРОВИЋ 11 904/32, 4.637 ПЕТАР Илије РАФАИЛОВИЋ 11 279/38, 4.639 ЈОВАН Крста ЂУРАШЕВИЋ 23/34, 4.653 АНДРИЈА Лаза ЈОВАНОВИЋ 11903/32, 4.654 КРСТО Ива РАЂЕНОВИЋ 11573/33, 4.656 ШПИРО Сава МИТРОВИЋ 5418/30, 4.657 МИТАР Луке МИТРОВИЋ 11 905/32, 5.666 РИСТО Ива МИТРОВИЋ 1 978/32, 5.694 МИТАР Шпира ЧУЧУК 11 900/32, 5.748 РАДЕ Луке ШОЉАГА 452/38, 5.749 КРСТО Тома АНДРИЋ 40 147/30, 5.756 ВАСО Риста ДИВАНОВИЋ 8758/31, 5.766 ЛАЗО Ива МИТРОВИЋ 11 909/32

Бити "међу јавом и међном" можда није добра прилика за бијег од свакодневице. Није ни излаз на животни пут. Јер, шарена бјелина и животно трајање подсвесно удаљавају од бијелих дјелова ума. Све то није ни лако ни једноставно, али живи. Зато је и саговорник, каква је др Мирјана Јанић, неуропсихијатар, без претеријавања право откровење.

Уважена, блистава у ријечима, мудра у мислима, ненаметљиво придобија наклоност саговорника. Вјерује јој се и када говори погледом или савјетује, искреним осмјехом увјерава у "боље дане", док пацијенти-ма исписује терапију.

Бијели мантил и руке на којима је мирис сликарске боје, љекар и ватра на сликама, а попут ореола који просвјетљује и уједињује мисао, књига. Лијечење и "шарање" по бјелом папиру као игра од забиље, и пут, по којем се непрекидно иде и тражи сопствени исказ. Радост када се преточе у "добар резултат", нема сумње, и живот учине пуним "као око".

Стицајем околности ластила се блока за цртање

НЕУРОПСИХИЈАТАР ЗА СЛИКАРСКИ ШТАФЕЛАЈОМ

БЈЕЛИНА ОД БОЈА

бави умом и човјековом душом. Наравно, све је подразумијевало и осјећај да се сачува личност, остане "с друге стране ограде".

- Одраз је, као слика живота у мозаику емоција и окружења. Зна да воли, али и заболи. И њиме се путује и стиже, колико звјезданим толико и трновитим путевима - каже Мирјана Јанић.

Такви су били и путеви барске докторке.

Шта је задржало у Бару, опредијелило овај град као њено мјесто живљења и професионалног антазмана? Да ли слика мартвог сунца и ведро небо у којем су се, како каже, огледале свјеже барице бистре воде, као снјег објељели град. Слика као из снова, на кон одласка из родног и вељеног Београда окованог ледом и велеградском маглом. Или слика из дјетињства које је

срвстала читалац, по тренутном расположењу. Амбијент угодан домаћину али и јасан позив посјетиоцу да му редови писаца покрену точак сопствених мисли.

- Јубав према књизи није nestala, када је емоционални духовни дио мене нашао оријентир у неуропсихијатрији. Можда захваљујуци и супругу Слободану (данас нажалост није међу живима), полиглоте, човјека од културе, који је једнако мислио на српском или неколико страних језика које је говорио. Књига је задржала централно мјесто и на породичном пједесталу.

И либијске пустинjske дине и оазе у којима је провела неколико година биле су на путу докторке Мирјане. Била је љекар у екипи помоћи народу ове земље. Поклонила им је знање али душу нису затрпale пустинjske олује. Научила је, уз енглески, арапски језик, македонски јој је готово матерњи...

Бијели љекарски мантил и боје, психијатар и сликар, могу заједно, каже. Сликаје се користи и као правац у психијатрији. Сјећа се изложбе једног од пацјената на клиници у Ковину, савршене слике. Мада и сама често пацјентима каже да ако не могу ријечима, своја осјећања и проблеме искажу кроз цртеж, она сопствени сликарски дар не користи да лакше допре до боја у свијести и души својих пацјената.

Након десет година проведених у барској болници, односно Дому здравља, ипак, скрасила се у приватности своје ординације "РЕТА".

Можда је стално мјесто боравка и била потреба "за сопственим кутком, жал за губитком сопствене улице, зграде, школског разреда", којих се по правилу, мора одрицати.

Дјетињство у Београду, први школски дани у Скопљу, па у Загребу. Амбијент болнице у Ковину, Петровцу на Млави... и одлазак у Либију. Све щарено колико и прно-бијело.

Све су то, без сумње, детаљи и рам за слику на којој се осликају детаљи данашњег дома Мирјане Јанић. А у њему амбијент у којем доминира мићна библиотека, не само по броју књига него и читалачки поређаном редоследу. Нису у савршеној низу у којем поизашују саме себе, него од

- Мој позив је непрекидна размјена енергије, мијешање судбина, покушај да укажем на пут у којем су боје живота чисте - каже др Мирјана Јанић.

Надворит

ЉУДИ И ДОГАЂАЈИ

Јужном страном
дана
автор:
САВО ТРЕТОВИЋ

ШВЕДСКИ СТО У НОВОЈ ДРЖАВИ

Писца може да убије претка ријеч, да га као Бранка Мильковића рано одвоји од овога свијета. Но, може књижевник и да убије своје дјело, а да он остане жив. Управо се то дододило ове зиме: Добрило Ненадић је исукао сабљу и њоме ошинио по својим романима, штампаним у близу 200.000 примјерака, који су подуго већ узбудљиво штито.

На Јовандан, агроном из Ариља обратио се јавности тако што се одрео свога дјела, рукописа, поручујући књижевно-издавачким круговима да се нико у будуће не усуди да објави било шта што је створено у његовој књижевној радионици. Нагласио је том приликом да не жели ни новац од својих књига. Онда је пао у још дубљу депресију и завршио у болници.

У конкуренцији за најновију НИН-ову награду био је и роман "Сабља грофа Вронског" у који је писац уложио, изгледа, и посљедњи атом своје енергије. Дуго је, наиме, брусио оштрицу своје "сабље" вјеријући да је и награда, коју је прижељкивао, ту, надоврат руке. А, онда, када је саопштено да је прегласавањем жирија велико признање припало другом писцу, Ненадић је пукao. Реченица Александра Јерковића "да је Ненадић имао ту несрћу да његова прва књига Доротеј буде и најбоља" прелила је чашу и један од најчитанијих наших писаца је направио рушум ломећи све у својој радној соби.

Мој пријатељ, ариљски и будвански сликар Љубибоје Јовановић, који се деценијама већ дружи с Ненадићем, убијејен је да је велика неправда учинила своје. Кроз награде, а међу њима је и престижна НИН-ова, сматра Јовановић, поједини "елитистички" лобији стварају духовно-политички и гео-естетски свијет. С друге стране, "јурећи" ту награду, можда је и Ненадић подлегао духу из боце. Можда је забиља у писање "Сабље" уложио посљедњу снагу и осјетио да је неће имати нови почетак.

- Надам се, и прижељкујем, да се мој пријатељ Добрило здрав врати у Ариље, да узме перо у руку и поново крене у обрачун с вјетрењачама критичарско-књижевних лобија и брижљиво гајених резервата за лукаве писце који стварају оно што се критичи допада – саопштио ми је Љубибоје.

2.
Двадесет и осма мисија

за најстарији шатл Америке, звани "Колумбија", била је кобна. Са седам чланова посаде распао се изнад Тексаса, удаљен шездесет и два километра од земље. Остало му је још било 15 минута да атерира на Флориду.

Америка, али и свијет који је посредством CNN гледао како се шатл распада, били су у шоку. Човјек је изгубио још једну битку са простором изнад земље, који тако упорно хоће да подреди себи.

3.

Четвртог фебруара истовремено и парастос и рођендан. Сахрањена је Југославија, по трећи пут за непун вијек, а рођена је нова држава, с више иницијала – ДЗСИЦГ. У савезном парламенту присутни политичари су се руковали: много ми је жао – честитам. Рођендан је протекао без прангија, нису се плеља кола ни пјевале пјесме, није било трубача и рафала из аутомата. Имајући у виду како је нова државна заједница створена, изгледа није било ни разлога.

Као носталгичар, с југа, ипак нисам плакао. Друга Југославија у којој сам се родио и проживио најљепше, умирала је деценију, у крви, диму, боловима јер јој је откidan дио по дио. ("Да кад душу умориш тијелу, у мучењу издиши членови"). Прежалио сам је, дакле, док је дуго умирала. А жао ми је, заиста... Но, да не крећем у осјећања. Историја је од њих јача, њу пише реалност. Хоче ли нова држава опстати таква каква је? Или можда само три године, или ни толико. Тек извјесno је једно: двије старе државе које су се за Југославију бориле, у њој изгараје, у њој су коначно сагорјеле. Можда се из пепела појави нова искра заједништва. Можда...

4.

У вези је с овим првим: чини ми се да сам научо разлог за наше расколе и мржњу, који су довели до распада.

Јохан Волфганг Гете је записао:

- Уопште је национална мржња чудна ствар. На најнијим ће те је културним ступњевима увијек најнија и најжешћу. Али има ступањ где она потпуно ишчезава и гдје стојимо.

тако рећи изнад народа, па добро и зло сваког сједног народа, осјећамо као да нас је саме задесило. Тај културни ступањ одговара мојој нарави и ја сам се за њу одлучио још много прије него што сам доживио своју шездесету годину...

Наше братство од Триглава до Ђевђелије није опстало, није ни човјечанство постало огромно братство коме је тежио Гете. Културни ступањ великог Њемца изгледа нисмо били достигли, други такође. Или нашим наравима тај ступањ никако и не одговара. Или, што је још вјероватније – Гетеа смо мало и слабо читали.

5.

Предсједника нисмо добили ни у другом кругу – опет је било мало гласача.

Пријатељ ми Коле, стари шерет, који дане сабија искључиво шалама, каже да наше пијанство за влашћу престаје. Он иде толико далеко с бесмисленим прогнозама и тврди како ћемо скоро сви ускоро обожавати Светог Саву. Јер он је једини успио, каже, да презре власт.

6.

Док америчке ратне трупе појачавају, наговјештавајући нови рат у Заливу, јавио се Валид ал Кубаиси, ирачки писац и дисидент, са сталном адресом у Норвешкој.

- Мој народ сада гледа и чека да амерички судњи дан са неба падне преко њих. Ирачани личе на затвореника, осуђеног на смртну казну, који сједи у својој ћелији са погледом на затворско двориште у којем су подигли вјешала на којима ће сам ускоро да се зањише...

Уз ову слику Кубаиси има и занимљиво објашњење:

- Садам је увијек био инструмент Запада и оружје за масовно уништење је направио уз благослов и помоћ баш тог свијета. САД жеље да Садама замијене новим Садамом који ће устоличити квислиншку владу, а Ирачанима ће бити много теже да се ослободе тог Садама него овог садашњег...

7.

Репрезентација нам је, као и држава, промијенила име. Игра је, међутим, остала иста. У Подгорици, по неравном терену и вјетру Азербејџан је успио да баш против репрезентације с новим именом освоји први бод од како се званично такмичи.

8.

Добар дио фебруара је сув, било је коначно и хладно. Синоптичари најављују суво лето, а туристички радници (опет) добру посјету странаца.

Опет се у свашта уплије Коле и каже да предложим:

- Највише нам се исплати да сарађујемо са Шведском. Они метну сто, а ми донесемо столице...

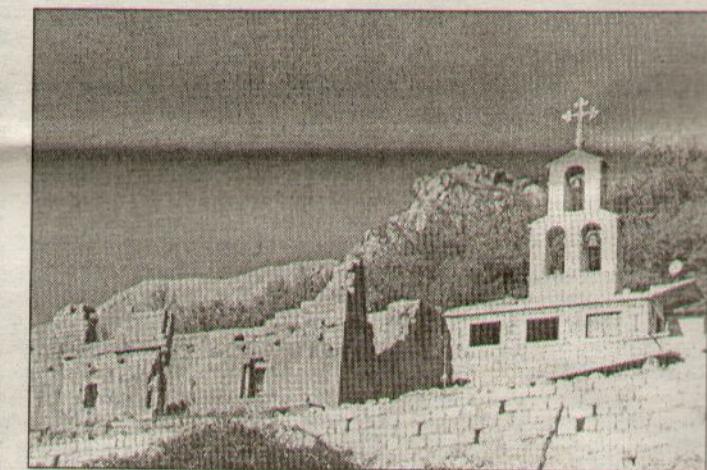
ИНИЦИЈАТИВА ЗА ИЗГРАЊУ ПУТА ОД ИВАНОВИХ КОРИТА
ДО МАНАСТИРА СТАЊЕВИЋИ

НЕИСКОРИШЋЕНЕ МОГУЋНОСТИ ПОБОРА

развијање зимског туризма, спавање у Будви а скијање на висинама преко 1200 до 1400 метара. А љети, спавање на Ивановим коритима а купање у Будви – почиње причу о својој иницијативи Јубо Зец истичући да мало која "сјетска варош" има овакве могућности а да би пут пролазио кроз чисто еколошки предио, прави национални парк.

Дио пута, од Иванових корита до Мајстора, раније је пробијен, а до Станајевића може се продужити у неколико варijанти, наводи у својој иницијативи Зец, прецизно наводећи висинске коте, раздаљине, конфигурацију терена, власништво земљишта... У сваком случају, истиче, приликом градње пута треба посебно заштитити извор Коритнице, као природно добро, па се не смије користити експлозив већ само компресори.

Изградњом пута од Иванових корита до Станајевића и асвалтирање пута од Станајевића до Побора створили би се неопходни услови за привредни развој овог краја и боље коришћење природних богатстава. Јубо Зец каже да треба прво направити план уређења како би дошло до уништења овог драгоценог простора. Не би тада био сувишан ни мотел или планински дом, ни фарме коза и говеда, ни стани-

Дјелимично обновљен манастир Станајевићи

Први аутомобили прег манастиром Станајевићи
стапили су 1995. године

Поред извора Коритнице, који се налази на око 1100 метара надморске висине, који је веома хладан и лјети, овде постоји огромно природно богатство, мало познато а још мање ископије. Јуковитог биља има у изобиљу, а Побори су неоткривени рај за пчеларе. Има, у предјелу Вратна и Рујиšta, велика нетакнута букова шума која никад није сјечена, а кроз букову шуму има доста планинских јагода и малина. Постоје, практично, неограничене количине шљунка мулине за наслипање тампонског слоја, а дуж пута за Станајевиће може се отворити неколико мајдана црвеног украсног камена и, још више, бијelog камена. У реону Рујиšta има више мањих и већих вертикал-

це за откуп љуковитог биља, шумског воћа, гљива, пужева...

Припремајући иницијативу за изградњу пута од Иванових корита до Побора Јубо Зец је указао шта би тад значио, да неке смјернице како би се боље користила природна богатства, а мање како би се све то финансирало. Каје да би Црна Гора требало, коначно, да нешто више управља за Станајевиће одакле се 120 година управљало државним пословима, а ово би било право враћање дугаја јер би се створили услови за шири економски развој, не само туристички.

А својим Поборима препоручује да тада не пројади своју ћедовину – зато што не знају колико кошта. В. М. Станишић

ЉУДИ И ДОГАЂАЈИ

ИЗ РЕПОРТЕРСКЕ БИЉЕЖНИЦЕ

ЗИМСКА СО, СПОРТИСТИ И РИЗО ШУРЛА

Зимско, зубато сунце мијује јужну обалу. Најзад је фебруар донио ведрину, "забранио" кишне које већ више од пола године не престају. Иако је хладно, народ је напољу, ужелио се штетње.

На путу за Улцињ, застапајем у Бару. Хотел "Тополица" је ове зиме добро посјећен, гости су махом спортисти. Први човјек ХТП "Корали" Драган Симовић каже да су послије фудбалера, кошаркаша и атлетичара, стигли шахисти. Средином мјесеца почео је интернационални турнир који носи назив "Турнир мира - Созина 2003". Поред домаћих на окупу су шахисти из Бугарске, Молдавије, БиХ, Албаније... Специјални гост Светозар Николић, живи легенда овог спорта: напунио је недавно 80 година, а 65 је посветио шаху.

У Улцињу, у који стижем широким друмом, још увијек једним од најбољих у Црној Гори, на којему нема гужве, топлије него у Бару. Нормално, ипак је то крајњи југ, где је вегетација најбујнија захваљујући баш благој клими. Хотел "Олимпик" је ове зиме спортско туристичко "чудо".

- То нам се љетос није дешавало: немамо где да смјестимо све који траже да код нас буду неко вријеме на припремама, билојим ријечи новог директора "Улцињске ривијере" Јелька Роловића. - Свих 230 кревета је заузето, овде су атлетичари и фудбалери из Србије, кошаркаши с Космета, фудбалери из Албаније...

Хотел који има спортске

Увјелико се прерађује со, која је стигла из далеког Египта. Пошто лане ни килограм није сакупљен са соних поља, јер је кристалне плоче растопила киша, морало се по со вани.

- Био сам са екипом Солане у Египту и заиста био фасциниран, прича ми Андрија Никић, чији "Траншпеш" је имао улогу шпидлера у овом послу. - Египат је највећи произвијач соли: годишње сакупе 1,7 милиона тona. Од тога свијету продају 700.000 тона, остало троши 65 милиона Египћана.

По први пут послије 1968. када је такође беира оманула со је увезена. Стигло је 5000 тона. За путеве који су под снijегом и ледом биће утрошene 2000 тона, остало иде на тржиште пошто буде обраћено овде.

И још једна новина из наше највеће солане: на тржишту први пут иде паковање од 300 грама. Уз то со се пакује у кесама од килограма, пет, 10 и 25.

У кафићима Улциња живи, прилично иако је сезона још далеко. О њој се, ипак, највише прича. Надају се Улцињани да ће прошлогодишњи "пост" поправити. Како, не знају ни сами, али се надају. Домаћим гостима, прије свих, који Улцињ подуже заобилазе, али и странцима. У једном од тих локала, чух да је болестан Ризо Шурла. Познати улцињски фотограф, послије из велике енклаве црнаца који су населили Улцињ још почетком 18. вијека, када је овај град био важно трговачко место на Медитерану. Њиме су тада

Старија фотографија породице Ризо Шурле

се дијелили на робове и слободњаке. Касније су сви били слободни и бирали занимања по свом нахочењу и обичајима. Дуго, дуго су поштовали строго правила да се жене међу собом. Стизали су у Улцињ прнкиње и као робови и као плесачице. И данас се у Улцињу може чути прича о прелијепо Захри из Судана, која је у Улцињ дошла по сопственој жељи са Улцињаном Хаци Халилом Фитсијем, којега је упознала у својој земљи.

Тако су улцињски прнци оставали потпуно тамне пути. Све до данашњих дана. Када је Берлинским конгресом 1878. Црна Гора постала међународно призната држава, у Улцињу је било стотину прнчачких домова са више од 300 чланова. Већ 1928. било их је само пет. А онда је књига спала на једно слово: прнијац остао је само Ризо Шурла.

Пред његовом кућом, дочекала нас је супруга му, Нада. Ризо је рече веома болестан, лежи, не може да говори. Напуњио је осадесет и прву, имао прије тога један удес и одбраојава последње дане.

Ризов брат Целија, такође прави прнијац се утопио, а синовац Џани умро млад. Остало су Џанијева дјеца или не баш потпуно тамне пути - супруга му је Београђанка.

Живот Ризе Шурле је роман. Са свега седам година, обрео се у Дубровнику, где се задржао неко вријеме. Потом је отишао у Загреб, где је почeo да се бави боксом. Био је други велтраш у Савској бановини, а за живот је зараживао као конобар у чуvenoj "Еспланади". Пут из Загреба га води у Београд, где је изучио фотографски занат. И где га је затекао рат. У Улцињу се вратио 1945. и отворио фотографску радњу "Пињеш", најстарију у граду. И деценијама најпосјећенију. У њу су долазили и домаћи гости и странци, који су се редовно сликали са Ризом. Уз пјесак Мале плаže, најчешће.

Почетком шездесетих наочити Улцињани прекршио је старо правило. Упркос изјесном бунту традиционалне чаршије, с

њиме се вјенчала такође лијепа улцињанка Нада Рачић. Из тог срећног брака су дјеца Марио (41) и прелијепа кћер Анита, нешто млађа. Марио је ожењен Београђанком Хеленом, има сина Стефана и кћер Анђелу. Анита је уodata за Дурмиторца Зорана Грбовића, имају Луку и Данила и живе у Београду.

- Мој брак с Ризом је био права срећа, чија су круна наша дјеца и унучад. Сада су сви у Београду, дођите на љето када будемо сви на окупу. И ако, Ризо ко-

УГЉЕША

Ризо Шурла, био је само једном у иностранству. У Француској и Њемачкој је боравио краће вријеме као глумац. Играо је, наиме, у филмској драми Радомира Суботића "Јагош и Угљеша". То је прича о два усамљеника различитих схватања и боје коже, на великим градилиштима у Француској. Драма има трагичан завршетак јер Угљеша, којег је тумачио Ризо, гине у покушају да спаси свога друга Јагоша.

јим чудом преврди, рекла је Нада Шурла.

Нажалост, послије неколико дана из Улциња је емитована вијест: умро је Ризо Шурла. Последњи из енклаве афричких прнција. Сахрањен је на мјесном гробљу Метеризи, уз велико присуство мјештана.

- Био је легенда града. И отишао је у легенду. Човјек необичне снаге и духа. На десетине хиљада фотографија, на којима су исписане љепоте Улциња, бесплатно је подијелио гостима, странцима, домаћима. Радио је често бесплатно и за своје суграђане. Имао је двије страсти: фотографије и риболов. До прије двије године је рибао на Бојани, за коју је говорио да је најљепша ријека на свијету, забиљежио сам ријечи Андрије Никића, познатог туристичког радника, који је искрено жалио за Ризом.

С. Ш. Грегорић

БАРАНИН

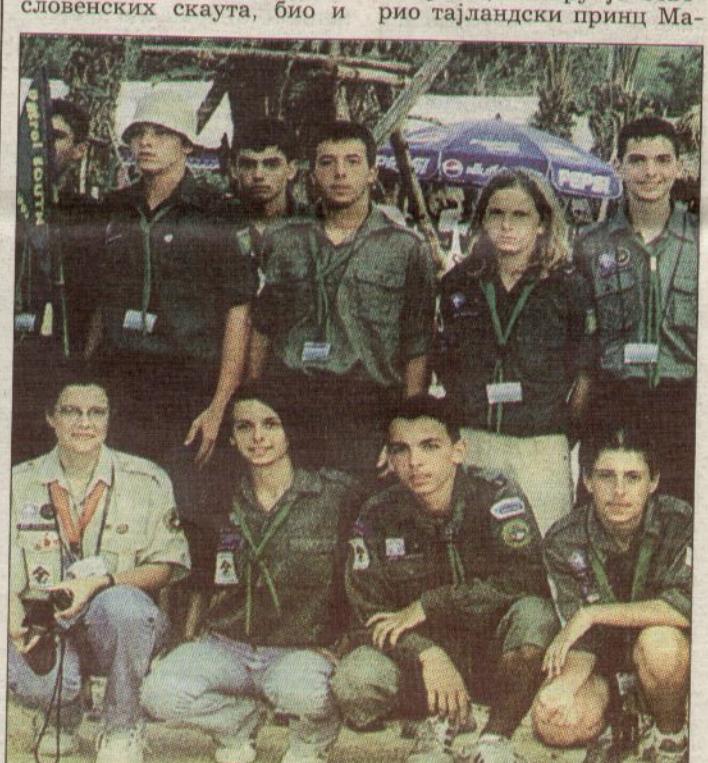
И ШВЕДСКИ

Заиста, били смо потпуно безбједни, а само у једном тренутку на неки од излете кретало је неколико хиљада аутобуса.

И тамо је зимско вријеме али, са температурама чак и до 40 степени изнад нуле а мора око 27 степени Целзијусових. Зато и купање у мору 1. јануара и није необична слика.

- Ми смо из Београда кренули неколико дана пре пријете скautске смотре па смо дан провели у извиђачком кампу око 200 km сјеверно од Бангкока, са Французима и Холандјанима. Било је предивно - како скaut из Бара. Искуство које се памти цио живот, дружење са младима из готово цијelog свијета, разних навика, образовања, религије, боје коже.

Најимпресивнија је, свакако, церемонија отварања, дводесете по реду Скautске међународне презентације. На прелијепо непрегледно зеленој површини, уз богат церемонијал, поруке мира и човјеколубља, смотрује се отворио тајландски принц Маха Чалонг.

Дио трупе наших скauta на Тајланду, - Нино пречи с десна

Никола-Нино Дурутовић, из Бара, извиђач од првог разреда основне школе. Камера и слике, као запис са ове свјетске позорнице младости, су лијеп шлагверт за одличне оцене у дневнику матуранта барске гимназије:

- Скautско село је било на око 180 km од Бангкока у провинцији Тонбури у близини Патаје, познатог туристичког центра. Непрегледан простор и скautски град на око 15.000 квадратних метара, са исто толико шарених извиђачких зданja. Имао је све што је оваквом сусрету било потребно, штаб смотре, укључујући и банке, поште, интернет и прес-центре, чак и болнице, супермаркете, вјерске центре, рестороне... Обезбеђење на "џамборију" је било велико, чувала их је војска, на улазу били инсталирани детектори. Могли су да прођу само скauti са идентификацијом картицама. Слично је било и на обали мора. Док су се купали, пливали и младачи "лудовали", само пар метара од њих била је брана од опасности, обалска и бродска стража од конвоја ратних бродова.

- Мени је остало у сјећању планинарење кроз цунглу, у оквиру којег је и четврти пролазак 12 km кроз прашуму у којој се повремено није видјело небо, башне станице на којима је уписано вријеме прола-

Хотел „Олимпик“ - зимско штурштничко чудо

Хотел „Олимпик“ - зимско штурштничко чудо

ЉУДИ И ДОГАЂАЈИ

НА СКАУТСКОЈ СМОТРИ НА ТАЈЛАНДУ

КРАЉ ПОД ШАТОРОМ

ска, али као знак безбедности. Струму су морали да савладамо уз помоћ кононца, каже - Никола Дурутовић. - Прапума се налази у близини моста на ријечи Квај, познатој и по истоименом филму, У њој је сниман и филм "Рамбо" са Силвестром Сталонем. Сјећању, каже, не може да измакне ни посјета ботаничкој башти, у близини Патаје. Фотографисали смо се са тигровима, леопардима, јахали на слоновима, који су пролазили поред нас, не плашићи се људи. Такође, и на-

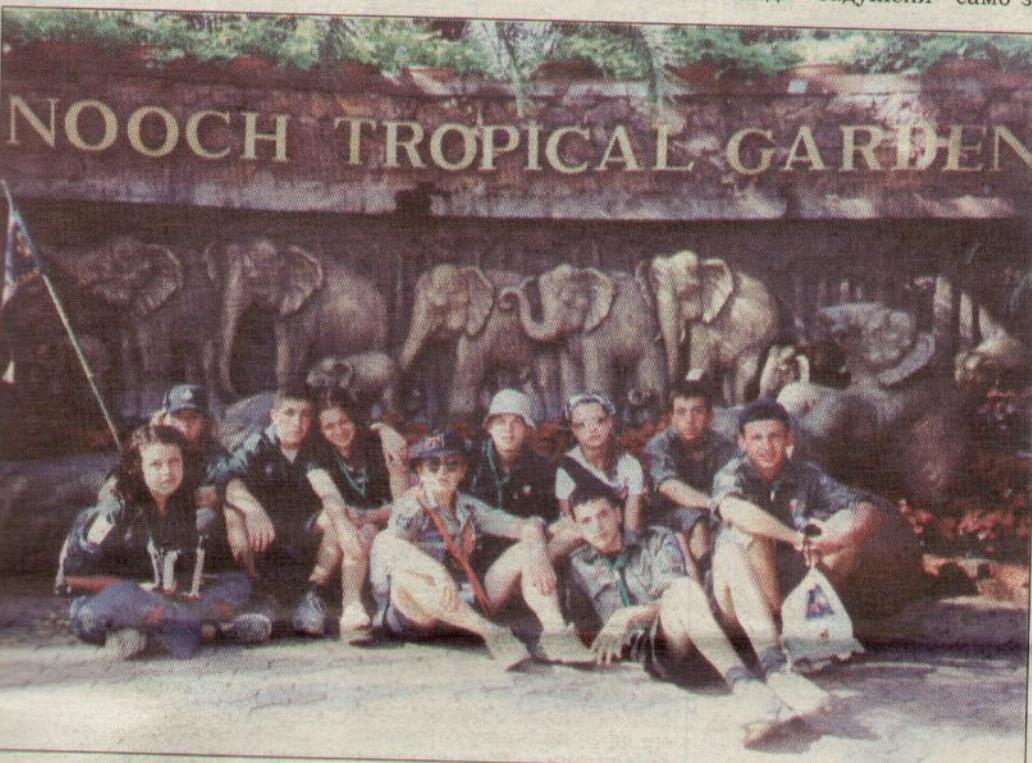
у наше, програму било је највише пријављених. С разлогом. Ми смо, наиме, пет лијепих дјевојака "опремили парчицима чоколаде", постављене на очи, усне, пупак... Мушкирци су имали задатак да их завезани очију нађу и поједу. И то није све. У току игре дјевојке су замјенили мушкирци, што је био шок за учеснике са повезом на очима. Лијеп потез скauta на Тајланду била је помоћ обнови једне школе у близини Патаје.

Шаторско крило као дом важило је и за почасног

анизовао за скautске лиdere свијета, којему је присуствовао и вођа југословенских скauta на Тајланду, Марко Петровић.

Лијепа слика и на Бадњи дан и Божић. У нашем кампу смо организовали малу свечаност, на којој су нам гости били наши пријатељи из Русије и Грчке.

Мада је крај скautског друштва био помало тужан, настављен је интересантним путовањем у Бангкок. Кроз безбройне канале провели су нас млади "задужени" само за

За усјемену са Тајланда

чин на који смо се представили, што је био и "радни" задатак. Били смо понијери и црногореку ношњу. А ми смо уз југословенске специјалите, који су их одушевили, чак су их и фотографисали, припремили оригиналан програм у којем је учествовала публика. А за учешће

предсједника Свјетске Скаутске организације, шведског краља Карла XVI Густава. Био је читаво вријеме са њима, спавао у шатору са шведским скautima, јео исту храну, био обучен у скautску плаву униформу, без посебног обезбеђења. У сјећању је остао пријем који је орга-

ОДБИО СТИПЕНДИЈУ

АМЕРИЧКЕ ВЛАДЕ

Никола Нино Дурутовић је са 16 година постао свјетски путник. Лане је у Америци био на десетомјесечном школовању, преко размјене ученика. Тамо је у држави Монтана, у школи са 700 ученика, завршио II и III разред средње школе.

Незаобилазан и веома вриједан податак. Уз то што је за једну школску годину завршио два разреда, постигао је више него одличне резултате, који су га уврстили у 4,5 процента најбољих ученика у САД. Убрзо је уследила и понуда из Вашингтона, од Владе Америке, да буде њихов стипендиста.

Одбио је и не жали, каже Никола, који је са само 17 година матурант одликаш барске Гимназије. Студираће, највећим делом, туризам у Јемачкој, где су предавања на енглеском језику, који он говори перфектно.

И за Монтану, и град Јеловston, познат по гејзерима и глочерима, и прељепим националним парковима, у којима животиње пролазе мир-

но поред посјетилаца, вежу га успомене које већина младих у нашој земљи може само да сања.

Ту је и један од највећих резервата Индијанаца. Био је смјештен у једној америчкој породици, чија је родбина живјела у једном од њих. Посјети је њихов ранч око 300 јутара површине. Водили су га у лов на јелене. Било је каже феноменално. У Монтани има седам таквих великих индијанских резервата.

За вријeme боравка у Америци, Никола Дурутовић је посјетио и Лас Вегас. Тамо је био са оцем, када му је био у посјети. Хотел у којем су били смјештени имао је двије куле са по 18 спратова, и 3.000 соба. Преко пута њега је био највећи хотел на свјету, у којем је лане требало да боксују Таясон и Холифилд, чији је меч отказан јер су се потукли на конференцији за штампу.

Американци су од тог догађаја направили атракцију, такође, и од сале са 15.000 места, у којој се то догодило.

нас. Услиједио је пут у Аман, где смо дртували са њиховим (православним) извиђачима. Примили су нас фантастично смјестили у хотел и показали град.

Фантастичан догађај је и обилазак предивне цркве. Ријеч је о првој хришћанској цркви уопште, саграђене прије црквеног раскола, коју је 2000 године посетио и сам Папа. По предању овде је издато "десет божјих заповјести", а с тог мјеста Мојсије кренуо у Свету Земљу. Одатле се види Палестина. Јерусалим је само на сат вожње а Мртво море на само пар километара. Неколико сати су провели и у Бечу.

Наредна Међународна смотра скauta је 2007. године у Великој Британији, колијевци скauta. Биће то на стогодишњицу оснивања ове изузетне организације младих, која је уважена у цијелом свијету.

Да причи о свјетској смотри младих, коју нам је испричао Никола Нино Дурутовић, не означимо крај, јер растанци су тужни, детаљ с почетка путовања југословенске скautske делегације.

Из Беча су путовали авионар Јорданске компаније "Alia royal al Jordanian". Лијепа тамнопута стјуардеса, Натали Ал Адхам их је дочекала са "Добро дошли Југословени". Изненађење пријатно, а њена прича лијепа.

Мајка јој је наше горе лист а отац Палестинац и живе у Аману. Започела је студије на Филолошком факултету у Београду. Кад обиђе свет, за који мјесец, испричала им је, жели да се врати у Београд и настави студије.

Недељка Павловић

МАРКЕТИНГ

BANEX "BANEX"

STANOVI ZA TRŽIŠTE

Tel: 086/452-790 069/023-569
banexgradnja@cg.yu

BUDITE SPONZOR
PRVOG TELETEXTA
U CRNOJ GORI.

TV Budva

MARKETING
086/ 454 - 811

Info 101

>>

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

У ХЕРЦЕГ - НОВОМ У ОКВИРУ ПРАЗНИКА МИМОЗЕ

ИЗЛОЖБА СТАРЕ БОКЕЉСКЕ ПЕРИОДИКЕ

Организатор књижевних програма 34. Празника мимозе први пут ове године била је Градска библиотека и читаоница. Половине од основне идеје да првенство треба валидизовати домаће културне вриједности, приређена је и 5. фебруара отворена изложба Бокељске периодике од 1841. до 1945. године је представљен богат фонд стarih публикација које су у највећем броју сачуване у нашим библиотекама. Све те публикације, било да је ријеч о календарима, алманасима, билтенима, часописима, ревијама или новинама, незаобилазне су у истраживању минулих времена јер свједоче о њима на најauthентичнији начин. Истовремено мало су познати широј јавности. Изложба у Херцег-Новом је на најљепши начин скренула пажњу на овај дио културне баштине Боке Которске.

Жеља аутора ове изложбе, директора библиотеке Невенке Митровић, била је да овај аутентични сегмент културног наслеђа Боке приближи широкој јавности и да се са захвалношћу подсејимо на научне и посленike који су дуо себе уткали у ове праве подухвате, било као уредници или као аутори чији радови испуњавају на стотине страница завичајне периодике. Истовремено то је покушај да се коначно скрпе пажња на потребу истраживања - комплетирања наслова и изrade електронског централног каталога бокељске периодике који подразумијева библиографски опис и аналитичку обраду чланка. Крајње је вријеме да се, сматра она, предузму мјере заштите и конзервације како би се обезбедили музејски

примјерци и електронске верзије за будуће коришћење и изучавање. Више од 160 година предходне генерације стварале су ово благо, наша дужност је да га сачувамо - поручила је Невенка Митровић.

У припреми изложбе и каталога коришћени су радови др Ника С. Мартиновића и др Мирослава Лукетића. Интересантни су подаци да је до 1908. године у Боки Которској излазило само девет наслова периодичних публикација које су штампане у Дубровнику, Задру и Новом Саду. Те године неколико угледних Бокеља основало је Акционарско друштво Бокељску штампарију у Котору што представља прекретницу у развоју бокељске публицистике. До краја 1945. године у Боки Которској је публиковано више од 60 наслова периодике. Завичајна периодика Боке од 1841 - 1945 могла би се подијелити на три периода: од 1841. каад је у Венецији штампана прва периодична публикација - извештај Которске бискупије на латинском језику, до 1918. године, период између два светска рата и трећи од 1941. до 1945. године када су излазили листови организација и партизанских јединица, а на окупиранију територију гласила на италијанском и њемачком језику.

Осим публикације Которске бискупије која излази у континуитету до 1911. од 1874. до 1912. излази шематизам Православне парохије бококоторско - дубровачке и сплићанске. Period од 1918. карактеришу и извештаји бокељских школа - Которске гимназије 1872/1873 (прва публикација

у Боки објављена на народном језику под називом "Програм публикација у Ц. Кр. реалног и велиоког у Котору"). Публиковани су и извештај Српске морепловске закладне школе Бошковић - Ђуровић у рбини крај Херцег-Новог за 1885/86 и Извештај приватне дјевојачке школе у Котору од 1909-1914. године.

Крајем 19. и почетком 20. вијека у моди су књижевни каландари у којима се први пут појављују и литературни прилози. 1908. почиње да излази прва публикација типа листа "Бока: гласник за опће интересе Бокеља" који је потом постао орган Српске народне организације у Котору што представља прекретницу у развоју бокељске публицистике. До краја 1945. године у Боки Которској је публиковано више од 60 наслова периодике. Завичајна периодика Боке од 1841 - 1945 могла би се подијелити на три периода: од 1841. каад је у Венецији штампана прва периодична публикација - извештај Которске бискупије на латинском језику, до 1918. године, период између два светска рата и трећи од 1941. до 1945. године када су излазили листови организација и партизанских јединица, а на окупиранију територију гласила на италијанском и њемачком језику.

Бокељску периодику између два светска рата карактерише појављивање неколико листова који су кратко излазили: Перашки пригодни лист, Бокељска зора, Бокељски гласник, Јадранске страже, Сокол, Соко. Лист "Глас Боке" успио је да опстане од 1932. до 1941. Излазио је у Котору седмично, а штампан је 414 бројева. Оснивањем Народног универзитета у Котору 1934., покренут је Гласник Народног универзитета који је излазио до 1940. године. Неколико наслова који су штампани у међуратном периоду приређивач изложбе није успио да пронађе у бокељ-

Драгица Ивановић

НАКОН БЕОГРАДА У ХЕРЦЕГ - НОВОМ ПРОМОВИСАНА МОНОГРАФИЈА НА СД-У И КЊИГА „СЛИКА И МИСАО ПЕТРА ЛУБАРДЕ“

На иницијативу сликара Ђура Лубарде, синовца великог сликара, који је након одласка из Сарајева минулих ратних година живио и радио у Херцег-Новом (сада живи у Канади), у оквиру програма Празника мимозе промовисана је монографија Петра Лубарде на CD-у чији је аутор Момчило Тодоровић (издање "Радионица душе" - Београд) и књига "Слика и мисао Петра Лубарде" Алексе Брајовића (издавач "Звоник" - Београд). Ови пројекти су након Београда први пут представљени у Црној Гори и то у Херцег-Новом, у граду у коме је као професор Умјетничке школе својевремено живио и радио велики сликар.

Наредне године навршиће се 30 година од смрти а 2007. сто година од рођења Петра Лубарде. Много тога још није речено, написано и објављено о човјеку чији је генијални таленат у свијету упоређиван са Пикасом. На промоцији у Херцег-Новом најављено је да је у припреми монографија чији су аутори Станислав Живковић и Олга Перовић.

Историчар умјетности Олга Перовић је међу ријеткима која је одлично познавала Петра Лубарду, како каже "од своје седамнаесте до његове смрти". Написала је многе текстове о њему а на ЦД-у је и разговор који је са Лубардом направила 1968. године. Говорећи на промоцији компакт диска госпођа Перовић је рекла да је Лубарда био човјек који је много више знао, много више осјећао него што је исказивао.

- На овом компакт диску доста тога је забиљежено али могло је да буде још више, још више слика - сматра Олга Перовић. - Пе-

трово дјело је обимно и разноврсно. Од онога што је стварао између два рата у Паризу или Београду, до изванредних слика насталих у Црној Гори и углавном изложених 1948. и мало касније у Београду 1951. Та изложба је означила прекретницу на југословенским просторима а поводом ње Петар је рекао да он слика како хоће и да нико никоме у умјетности не може да нареди како да слика.

Аутор књиге Алекса Брајовић расpolагаје је огромном документацијом коју је употребио за писање романиране биографије о Петру Лубарди. Говорећи на промоцији он је истакао да су двије трећине страница ове књиге посвећене ономе што су умни људи рекли о Лубардином генијалном таленту. О Лубарди су писали Раствко Петровић, Исидора Секулић, Станислав Винавер, Ото Бихаљи Мерин, Десимир Благојевић, Лазар Трифуновић, Предраг Протић и највише Олга Петровић. Брајовић је цитирао великих свјетског и британског вајара Хенрија Мура који је на молбу велике битке - Вучићи До, Косовски бор, Сутјеска. - Имена битака су, када су у питању Лубардини дјела, не важна. Важан је приступ сукобу између људи. Он је увијек у тим биткама био хуманиста, против крвопролића... Такав је Лубарда остао све до свог посљедњег циклуса на те теме, а то је циклус о Крагујевцу који носи наслов "Доста крви, доста убијања", наслов који бисмо заувјек требали да запамтимо.

За књигу "Слика и мисао Петра Лубарде" Олга Перовић је рекла да је то једна велика хрестоматија у којој се може наћи много foto-

графија, података, разговора са умјетником и много тога што су други о њему рекли. То је књига која много може да помогне свакоме који жели да сагледа Лубарду у његовом пуном значају, као људску личност а не само као сликара.

Оно што је Свети Сава у хришћanstvu то је за мене Лубарда у умјетности - рекао је на промоцији аутор компакт диска о Петру Лубарди Момчило Тодоровић који је осим ове аутор још десетак монографија о поznатим умјетnicima на ЦД рому. Најдраже су му монографије посвећене Сави Шумановићу, Петру Лубарди и Воју Станићу. На компакт диску о Лубарди недостају неке слике јер аутор није нашао на разумijevanje у Београду и Цетињу, али се нада да ће друго издање, које се припрема, бити допуњено.

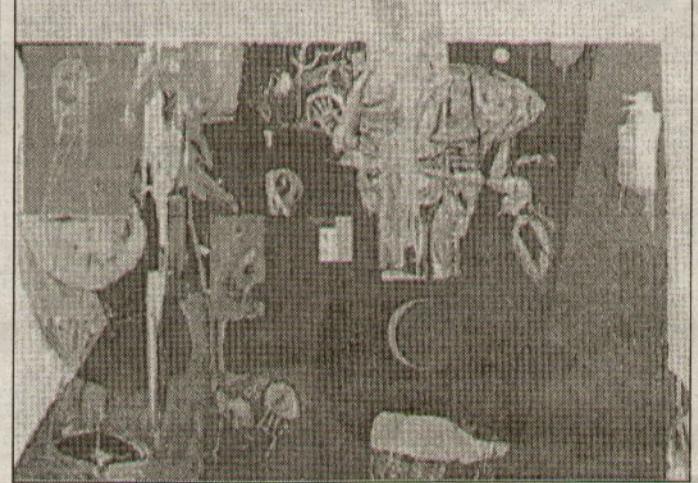
На промоцији се чуло да је у Београду иницирано оснивање фонда који ће бринuti о дјелу и објектима у којима је Лубарда боравио, о кући у којој се родио у Јуботињу и о кући у којој је живио у Београду, а о којима сада нико не води рачуна. Покренута је и иницијатива да се подигне споменик на Цетињу и у Београду. Најављен је и велики пројекат на Цетињу где би био 2007. требало да се организује велика ретроспективна изложба Петра Лубарде са документима и сликама из свих светских музеја.

Д. И.

36. ХЕРЦЕГНОВСКИ ЗИМСКИ САЛОН

ПЕРМАНЕНТНО ТРАГАЊЕ ЗА АУТЕНТИЧНИМ

Најзначајнији зимски ликовни догађај, двије године старији од Празника мимозе под чијим се знаком организује, Херцегновски зимски салон, отворен је 36. пут, 6. фебруара у Галерији "Јосип Бепо Бенковић". Салон је концепцијано обезбеђује Министарство културе Црне Горе, добију Наташа Ђуровић са Цетиња за рад "Текња ка узвишености", Драшка Драгаш из Подгорице за рад "Ентеријер прије јела са ентеријером природе" и Јолт Ковач из Београда, који је на Салону и раније награђиван, овај пут за рад "Живот" из циклуса "Византије". Ове године је поново

Најрађени рад Драшка Драгаша

уведена и награда "право излагања" која је припада Кости Богдановићу из Београда.

Жири је био једногласан у доношењу одлуке о наградама упркос тешком задатку који је по ријечима предсједника Анастазије Мироновића имао, јер је овогодишња поставка у обје селекције потврдила квалитет а у свим генерацијама умјетника видљиве су иновације.

- За овогодишњи салон опредијелила сам се за црногорске умјетнике који су полазници од идеје, кроз енгиматске просторе универзалних и локалних значајака симболизма, поштујући логику и "природну" својства ликовних и "неликовних" материјала, супротстављајући виртуелне прошлости и филозофске ставове инструментализма, исказали свој однос према постмодернистичком схватању отвореног дјела - рекла је Љиљана Зековић истичући да су презентирани генерацијски хетерогене умјетничке индивидуалности са јасним формалним и концепцијским ставовима. Нен избор су били Анка Ђурић, Веско Гаговић, Драшко Драгаш, Соња Милић-Ђуровић, Наташа Ђуровић, Михајло Јовићевић, Ирена Ћагатор, Наталија Мијатовић, Сретен Милатовић, Пеко Никчевић, Ратко Одаловић, Томо Павићевић, Лада Перовић, Иванка Вана Прелевић и Ненад Шошкић.

Заједничка окосница избора Рајке Ђуровић је перманентно трагање умјетника за аутентичним. Њена идеја у овом ма колико критички објективном на крају увијек субјективном послу вредно је да се представе значајна дјела са изразито "личним печатом" и умјетници који се легитимишу првенствено креативним до стигнућима. Опредијелила се за дјела Ђоана Бема, Консте Богдановића, Драгомира Угрена, Бранка Кузмановића, Здравка Јоксимовића, Невенке Стојисављевић, Душана Оташевића, Ђорђије Ћрнчевић, Александра Рајфловића, Драгољуба Вардијана и групу млађих умјетника коју чине Талент, Зоран Димовски, Бранислав Николић, Миодраг Кркобабић и Јолт Ковач.

За сликарку Микија Радуловића и овај Салон је како каже "као и све ново - свјежији, недокучивији. Добро је што су млади људи укључени и што се увијек дешава нешто ново, што ће показати постојаност у времену."

Д. Ивановић

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

РЕГИОНАЛНИ ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ
У КОТОРУ ВРАЂА СТАРИ СЈАЈ НАЈВРИЈЕДНИЈИМ
ГРАЂЕВИНАМА У БОКИ И ШИРЕ

ТВРЂАВА СВЕТИ ИВАН – БОГАТСТВО

Регионални завод за заштиту споменика културе у Котору основан је непосредно прије потреса 1979. године и у досадашњем периоду стручњаци ове установе вратили су стари сјај многим архитектонским љепотицама - црквама, палатама као и другим објектима који су страдали од потреса или их је зуб времена "начео"... Највише, у Котору и цијелој Боки Которској али и много шире. Вриједне руке каторских мајстора, уз екипу архитеката и инжењера, оставили су дубок траг и у Свету Гору на манастиру Хиландар, на Високим Дечанима, Ђурђевим Ступовима, у Бања Луди, на каторској катедрали Светог Тријпуне и бројним сакралним и свјетовним објектима. За тако успјешан рад чуло се у периоду интезивне обнове, али санкције над нашом земљом одвојиле су дјелимично и каторски завод од свијета. Ипак, последњих година старе везе су успостављене, страни стручњаци и експерти све чешће су поново у Котору а стручњаци Каторског Завода, често, су позивани на симпозијуме и друге сусрете стручњака по Европи...

- Интезивна међународна сарадња је оно, чини ми се, у чему сам највише успио у прве три године мој мандата директора. Чуло се више за наш Завод долазе нам људи у посету, стручњаци посебно, покушавамо да надокнадимо оно што је пропуштене у вријеме живота и рада под санкцијама - истиче мр Илија Лалошевић, директор Регионалног завода за заштиту споменика културе у Котору, који је свој магистарски рад посветио баш тврђави Свети Иван, изнад Котора.

А та тврђава све више је у средишту пажње па су је та ко прошле године посетили учесници конгреса Европа ностра одржаног у Дубровнику и одушевили се могућностима укупне валоризације тог објекта. Јер, у децембру прошле године, потврђен је предлог Фонду за свјетско наслеђе у Њујорку да се каторска тврђава уврсти међу стотину најугроженијих споменика у свијету.

- Ускоро ће засиједати жири, конкуренција је огромна а, ето, као извјесну наду рачунамо што је у жирију професор на Архитектонском факултету у Београду Ирина Суботић. Иначе, тврђава свети Иван је релативно здрава и квалитетна грађевина, нема већих оштећења, иако је 100 година нико није одржавао. Највећи проблем оставила је вегетација а, иначе, тврђава је споменик градитељства, војне архитектуре свога времена и са разних тачака даје дивну слику на кањон Шкурде, залив Боке, провалију иза тврђаве, као и на напуштено село Шпиљари, те стари пјешачки пут за Црну Гору, из дјела Котора који се зове Табачина - напомиње мр Илија Лалошевић, који с одушевљењем говори о великом почетку каторске тврђаве за развој туризма и обогаћивање туристичке понуде која би била јединствена за наше приморје.

Уостalom, приликом организоване посјете тврђави, група експерата се задржала цијели дан а, управо експерти, сматрају да би излет до тврђаве требало организовати на више сати, уз разноврсну понуду.

Уз, за сада, жељу да се крене у санацију тврђаве, у оквиру каторског Завода по-

стоји и екипа оперативе која је, скоро, стално ангажована по разним деликатним пословима. Недавно, заједно са фирмом "Франовић" радили су на спасавању звоника цркве светог Еустахија у Доброти, који је био растрешен још од потреса 1979. године а додатно уздрман ударима грома прије више година. Тај деликатан посао је завршен, скелет је постављен и сада се чека детаљни пројекат, као и средства да би се звоник у Доброти коначно обновио. Специјализовани мајстори своју спремност и знање показали су и на бројним црквама по Грбљу, Кртолима, Луштици али тешко им пада што су плочници Котора запуштили. За разне интервенције водовода или других фирми комуналног садржаја, често се доводе приучени мајстори, а то оставља ружан траг по плочницима.

- У Грбљу најзначајнији посао је на обнови конака манастира Подластва. У дјелу прве фазе објекат је под кровом али је зато друга фаза у опасности. Нисмо завршили посао, новаца нема, то финансира Дирекција јавних радова Црне Горе, градилиште је конзервирано и, у овом тренутку, неизвјесна је судбина конака манастира Подластва. У Грбљу смо недавно ставили под кров цркву свете Петке у селу Главатичићи, али ту имају добра посла, у раду је пројекат за санацију цркве светог Николе, у селу Главатићи, а наш сликarski атеље завршио је иконостас за цркву свете Варваре у селу Сутвара. Дакле, у Грбљу имају добра посла, само да се обезбиједе средства - подсећа мр Илија Лалошевић.

Од послова којима се каторски Завод посебно поноси је недавно завршена студија "Заштита градитељског наслеђа Пераста" чија је израда дugo трајала, али је освјетлила Пераст до највећих дубина и у минуле вјекове, што ће бити од велике важности за даљу градњу у том граду који је све више на мети савремених nomada - туриста који желе да у Перасту купе кућу за миран одмор. У вези Пераста, али и уопште заштите старог градитељства, питали смо Илију Лалошевића колико су стручњаци Завода успјели да утичу на нове градитељске како би поштовали проце о градњи.

- На жалост, ту нема резултат за похвалу. Проблеми времена у којем живимо учињели су своје и одразили се и на поштовање прописа. Архитектура је, нажалост, одраз укупне друштвене стварности и то се види на многим мјестима. Можда је у овом крају, унутрашњем дијелу Боке Которске, ипак боља ситуација него, рецимо, у Будви, а ми као Завод немамо инструменте заштите. Уостalom, често се минулих година мијењала надлежност Република - Општина и обратно и то су многи знали да злоупотребије. Но, надам се да, полако, ствари долaze у нормалu, па ћemo ваљda сачувati бар нешto - нада се Илија Лалошевић директор регионалног Завода за заштиту споменика културе из Котора. Колектив који је спасио од пропадања многе вриједне споменике културе, као и друге грађевине, има још добра разлога за дјеловање. Само, да ли ћe друштво имати dovoljno средstava da za sve што je потребno обезbijedi sanaciju...

Д. Давидовић

Марко Брежанин:
скулптура Вука Карапића

У сељачкој породици Рада Брежанина, у Стчику код Бара, 1883. године рођен је син Марко. Од најранијег детињства помагао је оцу у зидарским и грађевинским пословима. Одлазак код стрица у Софију, где се придржио каменоресцима у радовима на фасади главне поште, био је пресудан за његов животни позив. Када су се послови окончали, пушта је повео преко Варне, Грчке и Цариграда у Црну Гору, где почиње његово све веће интересовање за скулптуру. 1906. године уписује Уметничко-обрtnу школу у Љубљани, коју је завршио у класи професора Алојза Репича 1910. године. Затим одлази у Беч на Вишу уметничку школу где 1913. организује прву самосталну изложбу. Следеће године је већ у Минхену усlijedila нова изложба Удружења у корист ратних бораца, такође 1914. године.

Као правог уметника није

за вијеме Првог свјетског рата урадио је на Цетињу рељef Црне Горе. Површина 17 X 19 m остала је непотписана, јер је самим одбијањем учешћа у рату, уметник добио статус ратног заробљенника.

Његова интензивна умјетничка делатност почиње одлaskom u Beograd 1919. године када се активно укључује у многе ликовне смотре а од формирања постаје члан Удружења ликовних умјетника Србије. Од 1922. када је радио у Првој београдској гимназији, поред многих истакнутих умјетника - Мештровића, Росандића, Кршичића, његова вајарска активност све више долази до изражавајуће се на Првој јесењој изложби београдских умјетника уз Лукића, Палавићића, Росандића, Коларовића. Од тада па све до 1940. године његово дјelo је било присутно на свим Јесењим изложбама југословенских умјетника, одржаним у "Цвијети Зузорић" од 1929. до 1940. године.

Активност Марка Брежанина није јењавала ни у вијору рата када излаже 1942.

године на групnoj изложби сликарских и вајарских дјела а не треба заборавити ни његово учешће на изложби одржаној 1944. са Томом Розандићем и Ристом Стијовићем.

Исто тако треба нагласити и његово присуство на Пролећњим изложбама југословенских умјетника, одржаним у

"Цвијети Зузорић" од 1929. до 1940. године.

Као правог уметника није

за вијеме Првог свјетског рата урадио је на Цетињу рељef Црне Горе. Површина 17 X 19 m остала је непотписана, јер је самим одбијањем учешћа у рату, уметник добио статус ратног заробљенника.

Његова интензивна умјетничка делатност почиње одлaskom u Beograd 1919. године када се активно укључује у многе ликовне смотре а од формирања постаје члан Удружења ликовних умјетника Србије. Од 1922. када је радио у Првој београдској гимназији, поред многих истакнутих умјетника - Мештровића, Росандића, Кршичића, његова вајарска активност све више долази до изражавајуће се на Првој јесењој изложби београдских умјетника уз Лукића, Палавићића, Росандића, Коларовића. Од тада па све до 1940. године његово дјelo је било присутно на свим Јесењим изложбама југословенских умјетника, одржаним у "Цвијети Зузорић" од 1929. до 1940. године.

Активност Марка Брежанина није јењавала ни у вијору рата када излаже 1942.

године на групnoj изложби сликарских и вајарских дјела а не треба заборавити ни његово учешће на изложби одржаној 1944. са Томом Розандићем и Ристом Стијовићем.

Исто тако треба нагласити и његово присуство на Пролећњим изложбама југословенских умјетника, одржаним у

"Цвијети Зузорић" од 1929. до 1940. године.

Као правог уметника није

за вијеме Првог свјетског рата урадио је на Цетињу рељef Црне Горе. Површина 17 X 19 m остала је непотписана, јер је самим одбијањем учешћа у рату, уметник добио статус ратног заробљенника.

Његова интензивна умјетничка делатност почиње одлaskom u Beograd 1919. године када се активно укључује у многе ликовне смотре а од формирања постаје члан Удружења ликовних умјетника Србије. Од 1922. када је радио у Првој београдској гимназији, поред многих истакнутих умјетника - Мештровића, Росандића, Кршичића, његова вајарска активност све више долази до изражавајуће се на Првој јесењој изложби београдских умјетника уз Лукића, Палавићића, Росандића, Коларовића. Од тада па све до 1940. године његово дјelo је било присутно на свим Јесењим изложбама југословенских умјетника, одржаним у "Цвијети Зузорић" од 1929. до 1940. године.

Активност Марка Брежанина није јењавала ни у вијору рата када излаже 1942.

године на групnoj изложби сликарских и вајарских дјела а не треба заборавити ни његово учешће на изложби одржаној 1944. са Томом Розандићем и Ристом Стијовићем.

Исто тако треба нагласити и његово присуство на Пролећњим изложбама југословенских умјетника, одржаним у

"Цвијети Зузорић" од 1929. до 1940. године.

Као правог уметника није

за вијеме Првог свјетског рата урадио је на Цетињу рељef Црне Горе. Површина 17 X 19 m остала је непотписана, јер је самим одбијањем учешћа у рату, уметник добио статус ратног заробљенника.

Његова интензивна умјетничка делатност почиње одлaskom u Beograd 1919. године када се активно укључује у многе ликовне смотре а од формирања постаје члан Удружења ликовних умјетника Србије. Од 1922. када је радио у Првој београдској гимназији, поред многих истакнутих умјетника - Мештровића, Росандића, Кршичића, његова вајарска активност све више долази до изражавајуће се на Првој јесењој изложби београдских умјетника уз Лукића, Палавићића, Росандића, Коларовића. Од тада па све до 1940. године његово дјelo је било присутно на свим Јесењим изложбама југословенских умјетника, одржаним у "Цвијети Зузорић" од 1929. до 1940. године.

Активност Марка Брежанина није јењавала ни у вијору рата када излаже 1942.

године на групnoj изложби сликарских и вајарских дјела а не треба заборавити ни његово учешће на изложби одржаној 1944. са Томом Розандићем и Ристом Стијовићем.

Исто тако треба нагласити и његово присуство на Пролећњим изложбама југословенских умјетника, одржаним у

"Цвијети Зузорић" од 1929. до 1940. године.

Као правог уметника није

за вијеме Првог свјетског рата урадио је на Цетињу рељef Црне Горе. Површина 17 X 19 m остала је непотписана, јер је самим одбијањем учешћа у рату, уметник добио статус р

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

ОКРУГЛИ СТО НЕВЛАДИНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ „EXPEDITIO“ У КOTORУ

КУЛТУРНО НАСЉЕЂЕ — ПРИЛИКА ЗА РАЗВОЈ БОКЕ

Центар за развој архитектуре и бригу о наслеђу "Expeditio" из Котора организовала је почетком фебруара у Котору округли сто на тему "Културно наслеђе - потенцијал за развој Боке Которске". Представник НВО "Expeditio" Биљана Глигорић и више учесника у расправи јасно су истакли да је културно наслеђе огроман потенцијал за развој Боке који се, нажалост, недовољно користи. То је, уосталом, генерални заједнички који се намеће након расправе која је из више углова освијетлила тему која свакако заслужује посебну пажњу. Указано је и на потребу наставка расправе у коју треба да се укључе и државне институције и органи.

Културна баштина, бројни споменици културе, као и покретни споменички фонд су врло значајан ресурс за свеукупни развој Боке Которске а посебно у области туризма. Зато, посебно је говорио др Миленко Пасиновић, потенцијали Котора, али и шире, цијеле Боке Которске идеалан су полигон за коришћење културног наслеђа. Но, да би се то остварило потребно је повезати све карике у ланцу које су задужене за очување и ревитализацију споменичког блага и успоставити праву сарадњу како се не би дјеловало по систему слободних стријелаца, а што је, нажалост, била досадашња пракса.

Културно наслеђе Боке Которске мора бити у функцији развоја тог краја, али да би се то остварило ваља ускладити надлежност републичких и органа локалне управе, како се не би дешавало да због сумње надлежности или сличних пропуста многи користе правну празнину и наносе штету не поштујући норме обнове и урбанистичка правила. За неке средине, као Будву, речено је да је "нагрђена" и дугорочно гледано изгубљена због неконтролисане градње и непоштовања културног наслеђа. О томе је посебно говорио мр Илија Лалочевић, директор Регионалног завода за заштиту споменика културе Котор.

ТРИ ГОДИНЕ
ОД СМРТИ
НИКОЛЕ ГРАОВЦА

Прије три године, тачније 16. јануара 2000, преминуо је истакнути југословенски сликар Никола Граовца. Остао је запамћен као "народски једноставан, простодушан, спонтан, ведар, здравог хумора, опет својственог обичним људима који непосредно улазе у срж ствари." Од почетка је наилазио на наклоност публике а у похвалама нијесу заостала није пера истакнутих критичара. Често пута је истицано, да је Граовић некако из живота ушао у свијет умјетности, и то без академског образовања, вођен чистима изразитим талентом и неисцрпном енергијом. Стицај срећних околности је хтио да, на самом почетку бављења сликарством, упозна велиоког сликара Јована Бијелића. Постао је његов ученик и боравио у његовом атељеу од 1933. до 1937. године. Праву самосталну изложбу приредио је 1933. године у Београду. Колико је Бијелић био задовољан напретком свога ученика потврђује и дио говора на отварању ове изложбе: "Драги Граовче, како сте Ви имали задовољство што сте ме упознали, ја да-нас изражавам моју радост да сте мој друг, и да сте ми указали ту почаст да Вам отворим ову изложбу." Од тада је Никола Граовић учествовао на изложбама југословенске умјетности у Лиону, Тунису, Бејруту, Пенсијанцији. Добитник је награде "Бурица Торђевић", "Политике" награде, Октобарске награде Новог Сада, и награде УЛУС-а. Последњих двадесет година живио је на Опленцу у Тополи.

У свијет умјетности ушао је првенствено као сликар који говори и мисли бојом и она је та која га је учинила препознатљивим. Један од најбољих познавалаца дјела

ГОВОРИО јЕ И МИСЛИО БОЈОМ

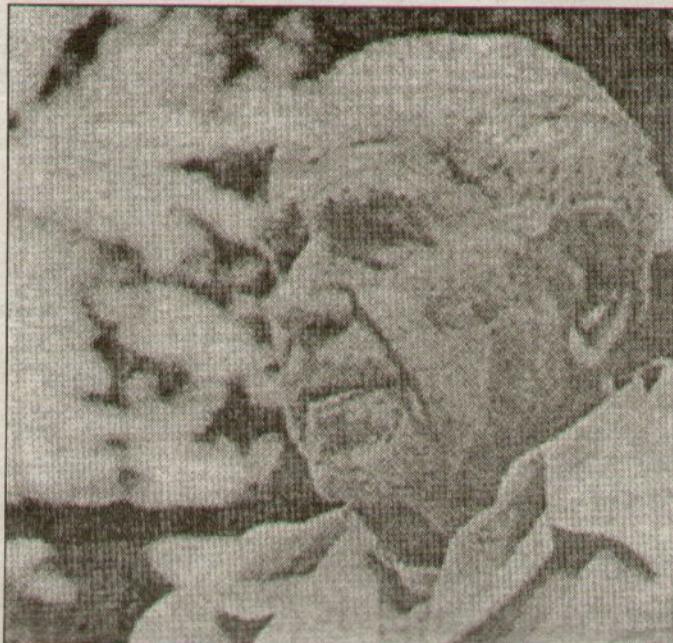
Николе Граовца, историчар умјетности Вера Ристић, је једном приликом забиљежила: "Не чини нам се да се посебно припрема за репрезентативна излагања с циљем да импресионира ликовну критику. Али, зnamо да је слика за нас. Хиљаде његових слика ушли су у наше домаће. Прва је позивала другу."

Ове ријечи су још једна потврда да је Никола Граовић био миљеник народа јер су његове слике првенствено допадљиве, јасне и једноставне.

Они који су пратили и познају његово стваралаштво, добро знају, да припада оној ријеткој групи сликара, са остварених преко хиљаду слика, а да је само током 1994. године, већ у дубокој старости, насликао читав циклус који квалитетом не заостаје за прећашњим остварењима. Ова година је прогла-

шена и за његову најсрећнију стваралачку годину. На свим оствареним мртвим природама, пејзажима, ентеријерима као и портретима, успио је да реализује изузетну експресију која не оставља никога равнодушним, јер је у своја платна унело нескривену радост стварања. Ту је и њему својствена препознатљивост и мотивисаност која се осјећа и прија посматрачу.

Оно што чини особеност његових слика је нескрivena лакоћа настајања. Умјетничка четка је хитра, полетна, разиграна, а веома често боју наноси директно из тубе, поготово када жели да потенира поједине детаље. Деси се да нека сликарска рјешења изгледају случајна, а експресија је, чини се, на њима још израженија. Платна су му понекад мала па изгледа као да жели да изађе ван оквира и настави даље.

ТРИДЕСЕТА КЊИГА МИТРА МИТРОВИЋА

РОМАН У - ПРАХУ

Твоме тридесетом чеду, "Куми с брадом", желим срећан пут и добро море. И код публике и код критике. И предлажем да велики јубилеј, твоју педесету књигу, прославимо 2010. године и (ако будемо дома) једно обиљежимо пет деценија од наших постирских почетака.

Овим ријечима је, његов друг из дјећињства Стево Јовановић, честитао нову књигу Митру А. Митровићу, пјеснику, хумористи, сатиричару, једном од наших најплоднијих стваралаца, вишегодишњем сараднику "Приморских новина", који живи и ради у Београду. Уз петнаест збирки поезије, он је сачинио исто толико књига афоризама, анегдоти, хуморески... Заступљен је у чак 32 антологији, а његове књиге су преведене на девет светских језика. Ро-

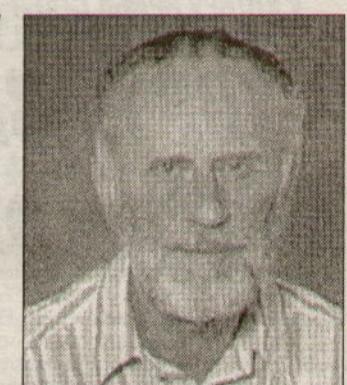
ђен је у селу Подличак, изнад Светог Стефана, дјетињство је провео у домовима за ратну сирочад, гимназију учио у Будви, Даниловграду и Котору, а матурирао у Шапцу. Студије ветерине завршио је у Београду, где је дуго радио као управник Студентског града. Добитник је више награда, међу којима је и Домановићева награда Удружења књижевника Србије, чији је члан. Још као студент је почeo да сарађује у "Жежу" и та "инфекција" траје до данашњих дана.

- Кад се вратимо из похаре контејнера, из авантура са вијагром, из ноћних шетњи са авлијанерима, или пак из других пустоловина, схватићемо да ту аутор није нилук јео ни лук мирисао, иако је све у првом лицу казано, већ су то неки други, неидентификовани актери који говоре час ијекавским, час екавским нарјечјем, записао је у предговору књиге "Кума с брадом", књижевник Милорад Калезин.

А сам аутор каже да се најбоље сналази када ријечима дрибла на малом простору - у афоризмима. Материјала за њих је на сваком кораку.

- Афоризам је роман у праху. Пише се код куће, а чита пред истражником - каже Митар Митровић.

Наш саговорник истиче да је црногорски хумор доста специфичан (тако-

Јубиларна "Кума с брадом"-
Мишар Митровић

звани хумор кратког метра) јер се све чини "дим у дим" и да је одавно на цијени. Ма какав "штос" да је у питању готово увијек има - жаоу.

- Иво Врана, рецимо, није био само забављач на двору краља Николе, већ итекако и сатиричар - наглашава Митровић.

По мишљењу Митра Митровића добра традиција је настављена у Црној Гори, и ту у први план истиче недавно преминулог Павла Ђоновића, великог филмског ствараоца Јивка Николића, изванредне интерпретаторе црногорске хумористичке баштине Миму Карадића, Петра Божковића, Мишу Јанкетића...

Хумориста и сатиричар Митровић, итекако пише за дјецу. И поезију, али и афоризме и хумореске. То је, истиче, најтежи и истовремено најдражи посао који ради. Малишани су по његовој оцени велики критичари и код њих подвала не пролази.

С. Ш. Г.

У ОРГАНИЗАЦИЈИ ЈАВНЕ УСТАНОВЕ
„МУЗЕЈИ, ГАЛЕРИЈА И БИБЛИОТЕКА“

„ЉУБИШИНИ ДАНИ“

Културна манифестација „Љубишини дани“ коју крајем фебруара већ традиционално организује јавна установа „Музеји, галерија и библиотека“ ове године почела је свечаним отварањем изложбе радова архитекте, писца и сликара Константина Јовановића (1845-1923), Љубишиног савременика, у спомен дому „Стефан Митров Љубишић“. Следећег дана представљена је публикација Јарисе Раздобудо-Човић Љубишића, „Бисерница“ - пословице и мудре изреке у Љубишином дјелу. Централни догађај овогодишњих „Љубишиних да-

на“ је данашњи округли сто „Допринос академику Нову Вуковићу истраживању књижевног дјела Стефана Митрова Љубишића, на коме, како је планирано, треба да учествују: академик Драгутин Вукотић, академик Радомир Ивановић, академик Слободан Калезин, проф. др Александар Јерков, мр. Божена Јелушић, проф. др Синиша Јелушић, проф. др Миодраг Јовановић и проф. др Бранimir Човић.

„Љубишини дани“ биће завршени представљањем публикације Радомира Ивановића „Ње-гашева поетика и естетика“.

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

ИЗ ИСТОРИЈЕ ПОМОРСТВА

„СИЛИСТРИЈА“

Послије Берлинског конгреса и многих дипломатских препрека које је стварала Аустрија, Црна Гора је дефинитивно, 1880. године, завладала дијелом јадранске обале, који се простирао од ријеке Bojane до узвишења Спич. Овај велики догађај захтијевao је да се организује посебна поморска служба како би се коначно црногорска застава завијорила и на мору. Због тога је књаз Никола основао, при Министарству унутрашњих дјела, поморско одјељење које се звало „Књажевска црногорска управа поморства“. У почетку књаз Никола је хтио да ову одговорну дужност повјери капетану Васу Па-преници. Међутим, капетан Папреница је убрзо умро, па је књаз Никола поставио за управника поморства угледног поморског капетана Слава Ђурковића (1851-1921) из Рисна. Капетан Ђурковић је био врло образован човјек, говорио је неколико језика, посебно руски, француски, енглески и италијански. Према усменим изворима шире обраzovanja је стекао у Русији, и, свакако, представљаје једну од најмакантнијих личности овога времена код нас. Дуго времена био је у руској поморској служби где је учествовао у руско-турском рату 1876 - 1878. године, када је командовао фрегатом „Потемкин“. Ка-сније је постао лични ађутант књаза Николе као и командант свих књажевих јахти.

И прије него што је Црна Гора изашла на море имала је пароброд који је пловио Скадарским језером. Наиме, 1866. године турски султан Абдул Азиз даровао је књазу Николи јахту која се звала „СИЛИСТРИЈА“. „Силистрија“ је, дакле, била први црногорски брод на коме се вијорила црногорска застава. Мемоарска грађа војводе Илије Пламенаца (Историјски институт НРЦГ - ф. 74. Ин. В. Вуле-ковић, „Силистрија“ - први црногорски пароброд, Годињак ПМК VIII/1959.) скоро једина суштински открива битне податке о овом пароброду. Поред осталог, војвода описује свој пут у Цариград где је по налогу књаза Николе имао да ријеши нека спорна питања у вези са нападом Омер паше

ДЕСЕТ ГОДИНА АРХИВСКОГ ОДЈЕЉЕЊА У УЛЦИЊУ

НАЈПОУЗДАНИЈИ ЧУВАР ДОКУМЕНТА

Архивско одјељење у Улцињу је средином фебруара обиљежило десет година архивске службе у овом граду. Тим поводом је приређена изложба „Кроз документа архивског одјељења Улцињ“ која представља пресек најважнијих докумената из прошлого овога краја.

У депоима архивског одјељења на Улцињу је до сада смјештено 160 дужних метара грађе сачуване у 15 фондова и двије збирке докумената. Хронолошке границе прикупљеног материјала су од 1880. до 1990. године. Процењује се да у регистратурама на подручју општине има око 2.500 дужних метара грађе која чека преузимање и стручну обраду.

Љиљана Булатовић, начелник архивског одјељења, истиче да су се архивисти, а има их четири, у

протеклом периоду бавили евидентирањем активних и угашених регистратура, обрађене су све вјерске заједнице, прикупљена су сазнања о постојању личних, породичних фондова. Нажалост, то што појединци имају, а може бити интересантно за архив, још увек је непознаница и на том пољу се мало успјело, признаје госпођа Булатовић. Она је позвала суграђане да више сарађују и упутила им апел да помогну да се заједнички попуне архивски фондovi града. Јер, како је рекла, најпоузданiji чувар докумената је управо архив.

Рајко Калезић, директор Држavnog arhiva Crne Gore је поводом десет година архivske служbe у Улцињу посебно нагласио успјешну сарадњу са националним архивима у окружењу. Притом је из-

двојио сарадњу са Општотом дирекцијом архива Републике Албаније, која се одвија унутар свих служби Држavnog arhiva Crne Gore. Подсјетио је да се тако дошло до нових информација и копија докумената који се односе на подручје наше Републике. Захваљујући тој сарадњи дошло се до копије Статута града Улциња и тако је допуњено сазнање да је, поред Котора и Будве, Улцињ такође крајем 14. вијека имао Статут града. Директор Калезић је најавио да ће Држavn arhiv у овој години наставити другу fazu пројектa информacionog sistema kojom ће бити обухvaћeni сви опшtinски arhivi. On сматра да је то нови kvalitet u radu u smislu ostvarivanja komunikacija sa svijetom a prije svega sa susjednim zemljama. Trebalо je da-

kle da prođe много времena и да се са доста закашњења aktivira arhivska služba u gradu izuzetno bogate prošlosti kakvu има Улцињ. Почело се прије десет година u склопu одјeљeњa u Baru a 1999. je formirano arhivsko odjeљeњe Ulcinj. U toku protekle godine zaokružen je poslovni prostor u zgradi Centra za kulturu, koji se racuna kao pravremeno rješenje.

Sada se raspolажe sa 200 kvadrata kantelarijskog i prostora za depozitovanje prikupljene građe. Za ovaј posao i adaptaciju kantelariju Državn arhiv Crne Gore je izdvojio преко 3.000 evra. Предстоји адекватније техничко опремањe одјeљeњa pri čemu је prioritet nabavka bar jednog kompjutera.

С. Муjić

Кајешан Славо Ђурковић

зад, запловише ка Црној Гори по лијепом времену, или капетан је стално сидрио брод и одмарao. Пламенац је стављао примједбе, бојећи се да ће се вријeme прomiјeniti na горе. Касније се успostavilo са разлогom. Када су пролазили поред Валоне вријeme је било лијепо и параброд је ишао брзо. Али, како се приближавала ноћ, вријeme је почelo да се погоршава. Око пола ноћи Пламенац се прошетао палубом и са изненадијем констатовао да сва посада спава. На крми није било никог, а кормило је било везано конопом. Пламенац је дигао узбуну и посада се вратила на своја мјеста. Ноћ је била мрачна и дуга, а за оне на броду и предуга. Брод је пловио пуном брзином, док је посада са нестрпењем чекала зору. Кад је свануло имали су што видети - брод се налазио надомак италијанске обале. Капетан је окренуо брод ка другој обали, али је већ било прекрасно. Брод је потпуно изгубио оријентацију због великог невремена. Док је сједио у својој кабини држећи се за наслон своје столице војвода

јек је трајало невријеме па су брзо прошли поред Улциња и упутили се према Бару. У Бар су стигли око 2 сата поподне, и ту се коначно усидрили.

На Цетињу се у то вријeme одигравала прва драма. Сви су их били отписали. Први црногорски параброд па да тако неславно оконча! Него, срећом, све се ипак добро завршило.

Сјутрадан, „Силистрија“ је запловила ка Бојани. Вријeme је било лијепо. Водостај ријеке је био врло низак, па је капетан био приморан да истовари сав терет и путнике како би „Силистрија“ могла прећи најпліћи дио. На броду су остали само капетан, кормирар, ложар и наравно војвода Пламенац. Напон, сљедећег дана уђоше у Скадар. Ову прилику искристио је војвода да разговара са скадарским Исмаил-пашом и пренесе му договор између њега и султана. Ускоро је паша поступио по договору, повукао је војску са границе и разрушио кулу на Височици.

„Силистрија“ је била знатно оштећена и било је врло неопходно да се поправи. Поправка је брзо завршена и брод је био спреман да коначно крене ка матичној луци, Ријеци Црнојевића. Тек је у првогорском дијелу Скадарског језера на брод истакнута црногорска застава, зато што Турци нијесу дозволили да се то раније уради. Тада је наступила велика euforija. Први црногорски брод са црногорском заставом. Почекло се са пуцањем, традиционалним начином исказивања радости код Црногорца. Пролила се, вјероватно, и по нека суза. Топови са тврђаве на Виру су се послије дужег времена јавили, а да нијесу коришћени за борбу против непријатеља. Приређена је била чак и војна парада. Војвода Машо Љубица капетану „Силистрије“ дао је потврду да је брод примљен у исправном стању. И, коначно, брод је кренуо ка Ријеци Црнојевића, али није све ишло по плану зато што је водостај био низак па је „Силистрија“ допловила само до Граба. До Граба је дошао и војвода Мирко са великим дружином Црногорца. Сви су наравно били одушевљени. „Вапор имаше много камара и унутра и на кувијерту, имаше два комина, макине унутра инглишке најбоље што могаху бити, бјеше дугачак близу сто метрова, а широк према дужини“. Наредног дана дошао је и сам књаз Никола, и том приликом је даривао турску посаду и испратио је према Скадру. Књаз је тада именовао новог команданта „Силистрије“ поморског капетана Богдана Милиновића, родом из Мориња.

Тако је „Силистрија“ до-пловила у црногорске воде. Војвода Пламенац је био први Црногорец који је директно проговорао са турским султаном и којему су испуњени сви захтеви. Због тога његовог успјеха књаз му је поклонио 50 рала земље, на што је чувени војвода рекао да се поклони одриче у корист црногорске сиротиње.

Према одређеним тумачењима брод „Силистрија“ није могао бити већи од 30 метара, односно, његова брзина није могла бити већа од 8,5 наутичких миља. Носивост му је била, вјероватно, око 120 турских тона (1 турски тон = 8 товара, 1 товар = 100 ока) што према данашњим мјерилима из-

носи око 144 тоне носивости.

Црна Гора је тада била веома сиромашна држава, зато је књаз Никола врло брзо након доласка брода почeo да размишља о његовој продаји. Ипак хтио је бар једном да изађе на Јадран, неби ли показао Аустрији да Црна Гора постоји као суверена држава. Међутим, то је било веома тешко. Послиje иссрпљујућих и напорних преговора са аустријским властима „Силистрија“ је под црногорском заставом упловила у Котор. Аустрија је давала дозволу за истицање црногорске заставе, али само од случаја до случаја ("Von Fall zu Fall") и то у ограниченим роковима, све док аустријска администрација није констатовала да Црна Гора нигде не додирује море и да према томе нема никаквих права на истицање своje заставе на бродовима. Са овим у вези постоји једна анегдота, кажу да је истинита. Када је једном приликом књаз Никола сједио на Ловћену и пуштио дуван гледајући сиње море, у тренутку велике тuge је рекао: О боже, да ли постоји земља на овоме свету ће можеш пушти дуван у своjoj земљи, а трести пепео у иностранство.

У почетку брод „Силистрија“ је служио као књаза Николу и његову породицу, а понекад и за високе госте и дипломате који су боравили на Цетињу. На прво путовање „Силистријом“ књаз Никола се са својом продицом и пратњом отишао 24. јуна 1867. године. Брод је кренуо из Котора ка Трсту и Венецији, због књажевог пута за Париз. „Силистрија“ је допловила у Трст 28. јуна 1867. године. Тадање тршћанске новине писале су да је у луку дошао један руски брод (вјероватно због сличних застава). На путу према Трсту и Венецији брод је са пристаништа у све веће луке Далмације. Из Венеције, по књажевом повратку из Париза, 15. јуна 1867. године, брод креће ка Црној Гори и стиже у Мелинje 20. јуна, послиje пет дана пута. „Силистрија“ је ту и презимила.

За сиромашну Црну Гору одржавање брода и његов зимовник било је скupo, зато се књаз, истински тешка срца, ипак одлучио да га прода.

Прво га је понудио бечком двору, међутим, аустријска влада није била вољна за једну такву трговину, али је ставила до знања да би било добро да се брод уклони из њених територијалних вода. Поморски капетан Петар Калуђеровић из Луштице добија понуду од књаза да брод може да откупи за цијену од 6.000 лира стерлинга, што је представљало 140.000 златних перпера. До данас је остало тајновито, где је је и како „Силистрија“ трајно окончала своја путовања. Да ли је потонула код Будве, или Бара, или негде друго на мору, још увијек није са сигурношћу утврђено.

Пароброд „Силистрија“ је имала велики историјски значај зато што је то био први брод на којем се развила црногорска застава на Јадрану, упркос аустријском негодовању, и то десет година прије Сан Стефанског мира и Берлинског конгреса, када је, коначно, Црна Гора међународно призната као држава и добила своје море од Бара до Ђоане.

Луција Ђурапковић

ОД ВРТИЋА ДО ИНДЕКСА

ДИСКО ШОУ

На 4. републичком такмичењу у диско шоу, одржаном у Тивту, у конкуренцији 20 група из цијеле Црне Горе, обије поставе пlesne групе "Сирене" из Будве освојиле су прва мјеста у категоријама млађи и старији ученици. У млађој постави групе су ученице основне школе "Стефан Митров Љубиша" Миlena Лазовић, Ања Јовановић, Иrena Кнежевић, Драгана Бурзан, Марија Манојловић, Нина Цицмиловић и Маја Јокић, док су у старијој средњошколке Николета Лагатор, Јелена Лазовић, Нина Мајић, Нина Јановић, Тијана Стаматовић, Ивана Ивановић, Ивана Мартић и Јелена Јанићевић. "Сиренама" ово није први успех.

- Иако "Сирене" званично постоје двије и по године, само прошле године на републичким такмичењима у

НОВИ УСПЈЕХ
БУДВАНСКИХ „СИРЕНА”

Тивту, Бару и Подгорици освојиле су прва мјеста, док су на међународном такмичењу у Будви биле друге, послије професионалне пlesne групе из Польске - изјавила је организатор и вођа групе и родитељ једне од чланница Јала Лазовић додајући да је њихов успех утолико већи ако се зна да комплетну кореографију за себе, али и за млађу групу, припремају старије чланице вјежбајући свакодневно у холу средње школе. - Након овог "Сирене" очекује још једно, републичко такмичење у Подгорици, са којег ће сигурно доћи са још једном наградом.

Поред учешћа на такмиче-

њима "Сирене" наступају на утакмицама ОК "Будванската ривијера" и на досадашњим такмичењима највећу подршку им пружају управо "Гусари". Старија постава пlesne групе снимила је новогодишње спотове за ТВ Будва, два промотивна спота за YU INFO TV, као и спотове за МЦ Марка, Банета, а пратиле су и Сергеја Ђетковића на "Сунчаним скалама" у Херцег Новом.

- Ја се пlesom бавим више од шест година и за мене то није хоби, већ нешто чиме ћу се озбиљно бавити и касније. А слично размишљају и остale дјевојке у групи. - каже Јела Лазовић.

на Јанићевић. Иако освојене награде на такмичењима показују квалитет и озбиљност у раду групе, помоћи, посебно у финансијском погледу, нема.

- Новац неопходан за путовања, гардеробу и све остало обезбеђују родитељи чланица, а ја се трудим да им помогнем у сваком погледу који могу. Најважније је да се дјевојке баве оним што воле и што им школа, која је приоритет, и пles не остављају времену за неке друге активности, посебно не за боравак на улици - каже Јела Лазовић.

М.М.

У ШКОЛАМА НА ЦРНОГОРСКОМ ПРИМОРJУ

ИТАЛИЈАНСКИ СЕ ИЗБОРИО

По реду је овако: "хелоу" па "бонђорно". Основци, али и средњошколци дужнаше Приморја, поред енглеског који је и главни и с дужим роком, све чешће се поздрављају на италијанском језику. Језик наших сусједа је у највећем броју школа - други страни. Обавезан, дакле.

- У нашој школи је италијански уведен прије седам година, учи се од петог разреда, у просјеку се држе по три часа недјељно по одељењу, каже Биљана Вукчевић, директор Основне школе "Стефан Митров Љубиша" у Будви.

Нешто касније италијански је постао обавезан страни језик и за ђаке Средњошколског центра "Данило Киш", такође у Будви. Од прије четири године он је други страни језик у овој школи.

- Сасвим је природно да се овде у Боки Которској, као

уостalom и на цијелом Приморју, учи италијански језик, каже Јелијана Грубачић, секретар Основне школе "Иво Лола Рибар" у Котору. - Знају тај језик многи старији јер су везе са сусједном Италијом трговинске, културне, поморске, дио историје ових крајева. Али и будућност. Италијански смо увидеји прије осам година, као други страни језик. Учи се од петог разреда - три часа седмично.

Италијански језик има лијеп стаж и на подручју општине Херцег Нови. У Основну школу "Дашо Павичић" уведен је прије седам година. Као и код сусједа представљају други страни језик, такође и француски, каже Светозар Мрдак, директор Основне школе "Србија" у Бару. - Уведен је прије пет година. Ђаци га уче од петог разреда и то двије године, а друге двије уче француски.

Барски гимназијалци уче италијански као обавезан други страни језик. Седмично имају два часа.

- Учење италијанског језика на Приморју је нормална ствар, смatra Зоран Божовић, секретар ове школе. - Прво, будући студенти ће знати језик наших сусједа с којима смо готово свакодневно у контакту, преко поморске пруге Бар - Бари. Друго и они који не оду на студије и буду нешто друго радили, као средњошколци, свакако ће ићи у Италију. А итекако ће вљати и збором у трговине и поради туризма.

На подручју од Игала до Улица све више је оних који организују течајеве италијанског језика првог и другог степена.

- Управо сам одслушала програм првог степена, а

обавезан за ђаке који су италијански учили у основној школи за смјерове: туристички, трговачки и угоститељски. Гимназијалци га обавезно уче без обзира на то да ли су га раније слушали.

- У нашој установи италијански је други страни језик, такође и француски, каже Светозар Мрдак, директор Основне школе "Србија" у Бару. - Уведен је прије пет година. Ђаци га уче од петог разреда и то двије године, а друге двије уче француски.

Барски гимназијалци уче италијански као обавезан други страни језик. Седмично имају два часа.

- Учење италијанског језика на Приморју је нормална ствар, смата Зоран Божовић, секретар ове школе. - Прво, будући студенти ће знати језик наших сусједа с којима смо готово свакодневно у контакту, преко поморске пруге Бар - Бари.

Друго и они који не оду на студије и буду нешто друго радили, као средњошколци, свакако ће ићи у Италију. А итекако ће вљати и збором у трговине и поради туризма.

На подручју од Игала до Улица све више је оних који организују течајеве италијанског језика првог и другог степена.

- Управо сам одслушала програм првог степена, а

УКИДАЊЕ

У Котору смо сазнали да је италијански језик од 2002. године укинут у Поморској школи у Котору. Који су разлоги у питању, нисмо добили одговор. Он се одвијају изучавао међу поморцима, јер им је иtekako био потребан на свјетским морима и океанима. На страним бродовима на које се све чешће укрцавају наши поморци, где су иtekako присутни Италијани.

АЛКОХОЛИЗАМ – БОЛЕСТ КОЈА СЕ СВЕ ВИШЕ ШИРИ

Са намјером да подстакне, подржи и охрабри најдаровитије, Општина Будва је и ове школске године, мада уз кашњење од готово два мјесеца, одобрila стипендије најбољим студентима, као и једнократне новчане накнаде добитницима дипломе "Луча".

- За школску годину стипендије, у мјесечном износу од 60 евра, су добила 83 редовна студента факултета и умјетничких академија који су претходну годину школовања (по првом пут уписану) завршили са

стипендијама који су носиоци дипломе "Луча" у средњој школи. - изјавила је савјетник за образовање и културу у Општини Будва Весна Васовић Лековић додјуји да ће се стипендије добити десет мјесеци, колико траје школска година, а да ће динамика исплате зависити од прилива средстава у општински буџет.

За 29 добитника дипломе "Луча", свршењих основаца и матураната, Општина је обезбиједила новчане награде у износу од 100 евра.

М.М.

НАЈПРИЈЕ ЧОВЈЕК УЗИМА АЛКОХОЛ...

заштити и да се адаптира на алкохолизам једног члана. Ако је алкохоличар отац и муж, мајка ће преузима његову улогу, а улога оца постаје све мање значајна за уобичајене активности породице. И ђеца се томе морају неке теже задатке, које у другим приликама не би обављали.

Обично послије породичних оштећења настају озбиљније тешкоће и у радио организацији и у односима алкохоличара са широм околнином. Алкохоличар почиње да друштвено, економски и морално пропада. Он гради читав сиситем психолошких одбрана од притиска околнине. Понаша се помalo паранoidno: тврди да је иако алкохоличар и да њега неко мрзи и оговара, да пије само помало, да може да остави алкохол кад хоће, да пију и други, али тој сви само њега нападају. Социјална изолација алкохоличара постаје све већа, што код њега изазива агресивно понашање. Стари пријатељи

уколико нису и они почeli прекомјерно да пију избегавају алкохоличара и он тражи нове другове међу људима који пију као и он. Због поремећених односа са околнином и осјећања напуштености, у алкохоличару се буду самосажајење: често је склон да оплакује своју судбину и налази неправде које су му други учинили. Достигнут је степен у развоју алкохолизма када алкохоличар може да изгуби или напусти посао, зависно од строгости правних норми и других услова. Временом алкохоличар постаје неуредан у одјевању, исхрани и понашању, губи остале структуре, па и мозга. Код алкохоличара се јавља страх, настаје дрхтање и психомоторни напади, одређена дезорганизација. Коначно, пропада сав систем одбране и оправдања и алкохоличар признаје свој пораз или тада је често касно јер је настao велики број организака и непоправљивих промјена и немогућа је потпуна рехабилитација. Тада се већ могу констатовати и знатна оштећења јетре, других органа, па и мозга. Код алкохоличара се јавља страх, настаје дрхтање и психомоторни напади, одређена дезорганизација. Коначно, пропада сав систем одбране и оправдања и алкохоличар признаје свој пораз или тада је често касно јер је настao велики број организака и непоправљивих промјена и немогућа је потпуна рехабилитација. Тада се већ могу констатовати и знатна оштећења јетре, других органа, па и мозга. Код алкохоличара се јавља страх, настаје дрхтање и психомоторни напади, одређена дезорганизација. Коначно, пропада сав систем одбране и оправдања и алкохоличар признаје свој пораз или тада је често касно јер је настao велики број организака и непоправљивих промјена и немогућа је потпуна рехабилитација. Тада се већ могу констатовати и знатна оштећења јетре, других органа, па и мозга. Код алкохоличара се јавља страх, настаје дрхтање и психомоторни напади, одређена дезорганизација. Коначно, пропада сав систем одбране и оправдања и алкохоличар признаје свој пораз или тада је често касно јер је настao велики број организака и непоправљивих промјена и немогућа је потпуна рехабилитација. Тада се већ могу констатовати и знатна оштећења јетре, других органа, па и мозга. Код алкохоличара се јавља страх, настаје дрхтање и психомоторни напади, одређена дезорганизација. Коначно, пропада сав систем одбране и оправдања и алкохоличар признаје свој пораз или тада је често касно јер је настao велики број организака и непоправљивих промјена и немогућа је потпуна рехабилитација. Тада се већ могу констатовати и знатна оштећења јетре, других органа, па и мозга. Код алкохоличара се јавља страх, настаје дрхтање и психомоторни напади, одређена дезорганизација. Коначно, пропада сав систем одбране и оправдања и алкохоличар признаје свој пораз или тада је често касно јер је настao велики број организака и непоправљивих промјена и немогућа је потпуна рехабилитација. Тада се већ могу констатовати и знатна оштећења јетре, других органа, па и мозга. Код алкохоличара се јавља страх, настаје дрхтање и психомоторни напади, одређена дезорганизација. Коначно, пропада сав систем одбране и оправдања и алкохоличар признаје свој пораз или тада је често касно јер је настao велики број организака и непоправљивих промјена и немогућа је потпуна рехабилитација. Тада се већ могу констатовати и знатна оштећења јетре, других органа, па и мозга. Код алкохоличара се јавља страх, настаје дрхтање и психомоторни напади, одређена дезорганизација. Коначно, пропада сав систем одбране и оправдања и алкохоличар признаје свој пораз или тада је често касно јер је настao велики број организака и непоправљивих промјена и немогућа је потпуна рехабилитација. Тада се већ могу констатовати и знатна оштећења јетре, других органа, па и мозга. Код алкохоличара се јавља страх, настаје дрхтање и психомоторни напади, одређена дезорганизација. Коначно, пропада сав систем одбране и оправдања и алкохоличар признаје свој пораз или тада је често касно јер је настao велики број организака и непоправљивих промјена и немогућа је потпуна рехабилитација. Тада се већ могу констатовати и знатна оштећења јетре, других органа, па и мозга. Код алкохоличара се јавља страх, настаје дрхтање и психомоторни напади, одређена дезорганизација. Коначно, пропада сав систем одбране и оправдања и алкохоличар признаје свој пораз или тада је често касно јер је настao велики број организака и непоправљивих промјена и немогућа је потпуна рехабилитација. Тада се већ могу констатовати и знатна оштећења јетре, других органа, па и мозга. Код алкохоличара се јавља страх, настаје дрхтање и психомоторни напади, одређена дезорганизација. Коначно, пропада сав систем одбране и оправдања и алкохоличар признаје свој пораз или тада је често касно јер је настao велики број организака и непоправљивих промјена и немогућа је потпуна рехабилитација. Тада се већ могу констатовати и знатна оштећења јетре, других органа, па и мозга. Код алкохоличара се јавља страх, настаје дрхтање и психомоторни напади, одређена дезорганизаци

ИЗ СТРУЧНОГ УГЛА

МЕДИЦИНА

Људско здравље, осјећај добростања организма и његова активност у стању су сталне међусобне интеракције са околином. Многа стања и болести могу бити побољшана или погоршана утицајем околине но однос климе и људског здравља свакако је тешко дефинисати једнотактним параметрима. Још од давне прошлости човек је научио да користи добре услове појединачних климатских подручја у циљу стварања здравијих услова за живот и посао, стварајући нову дисциплину у креирању, одржавању и унапређивању људског здравља КЛИМАТОТЕРАПИЈУ - скуп третмана који комбинују природне елементе специфичне географске локације. Изузетан приморски амбијент који нас окружује пружа огромне могућности коришћења богатих природних ресурса и примјене многих видова климатотерапије: коришћење излагача организма сунчевом зрачењу - "сунчаним купкама" (хелиотерапија), коришћење морске воде, морских трава и алги за одржавање и побољшање здравља и унапређење јејупоте (таласотерапија), коришћење утицаја есенцијалних уља из морског аеросола и аеросола борбних шума, али и у комбинацији са било којим видом терапије водом (ароматерапија), уживање у љековитим својствима морског пелена и топлог пјеска (псамотерапија) и слично.

Моћ дивљег надирања воде, звук разбијајућих таласа, мирис и укус морског ваздуха који нас окружује

За Будванску ривијеру кажу да је "обала сноја, љубави, оздрављења и повратка природи".

На 38 километара разуђене обале протеже се 17 пјешачних "бисерних плажа" на потезу од Јаза до Буљарице. Будванско приморје се одликује типично мединеранском климом са топлим љетима (просечно 23,1 °C) и веома благим зимама (просечно 9,3 °C). Температура мора је љети просечно 24,7 °C, а зими 11,7 °C. Салинитет воде на површини износи 38, а просјечна провидност 30 м. Подморје је богато многим врстама рибе и густим сплетом морских трава и алги.

Ово је свакако изузетно богато подручје таласотерапијским чиниоцима које пружа одличне услове за спровођење свих таласотерапијских третмана.

чине да се осјећамо у целини мирни и уклопљени у универзум. Велика моћ мора лежи у чињеници да је море поријекло живота, место где је живот почeo. То је увијек промјењив и увијек постојан дио нашег свијета. Море је било наш исцелитељ од памтивјека. "Третмани сунцем и морем" били су познати још старим Египћанима и старим Грцима: препоручивали су их Херодот, Еурипид, Хипократ, Гален, Платон и Аристотел. Стари Римљани су открили купке у морском блату и конструисали базене са морском водом за лијење циркулацијских, гинеколошких и кожних оболења, гојазности и депресије. У XVI вијеку Амбройсе Паре је препоручи-

МОЋ МОРА - ТАЛАСОТЕРАПИЈА

вао купке у морској води, у XVII вијеку Енглези су величили терапеутске вриједности мора, а у XVIII вијеку изградили чак 60 морских љечилишта. Мода купања у мору, уважена из Енглеске, трансформисала је средином XIX вијека француску обалу. Двадесетих година XIX вијека отпочиње мода купања у "отвореном мору". Прошли вијек популаризује концепт туристичко-терапеутских центара и љечилишта по цијелој Европи. Одлазак на морску обалу у циљу одмора, лијечења или рехабилитације као ствар не само моде, већ и оправданог потреба људског организма условио је развој посебних медицинских грана.

ТАЛАСОТЕРАПИЈА (грч.) је медицинска примјена природних, физичких и хемијских чинилаца који су својствени мору и приморју: морске воде, морских трава и др. производа мора, морског блата и пјешчаних плажа, морске климе итд. Морска вода садржи 120 хемијских компоненти у облику соли и растворених гасова. Примјеном таласотерапије људски организам је тако "окупан" азотом, кисеоником и хелијумом. Преко 60 различитих минералних честица, елемената у трагу и негативних јона аспкорђује се путем коже процесом осмозе из морске воде, као и магнезијум,

зано је да морски ваздух за вријеме облачних дана, када је море узнемирено, има особине бактериостатичности.

Систематизовано гледано таласотерапија се дијели на слободну и стручну таласотерапију. Боравак на приморју, углавном особа у преморбидном стању или реконвалесценција изван здравствених установа назива се СЛОБОДНОМ ТАЛАСОТЕРАПИЈОМ. СТРУЧНА ТАЛАСОТЕРАПИЈА је коришћење природних чинилаца мора и приморја у специјализованим установама и под сталном контролом таласотерапеута. Појам ТАЛАСОТЕРАПИЈСКИ ЧИНИОЦИ обухвата: термички комплекс (утиче на циркулацију крви, потрошњу кисеоника и терморегулацију), актинички комплекс (утиче на терморегулацију, убрзање метаболизма, детоксикацију), хигротерапијски комплекс (утиче на оболељења дисајних путева), аерички комплекс приморја (утиче одсуством атмосферских онецишићења и већег броја аларгена, а уз већу концентрацију озона, натријум-хлорида и јона првенствено на систем за дисање, ендокрини и неурологички систем) метеоробиолошки чиниоци (са посебним утицајем на вегетативни нервни систем), психофизички и психосоматски комплекс (са утицајем на циркулацију крви, дисајне оргane, ендокрине и друге системе). ПРОФИЛАКТИЧКА ТАЛАСОТЕРАПИЈА намјењена је преморбидним стањима и стањима заморености одраслих и деце, анеректичној и тјелесној недовољно развијеној дјеци и младим људима. ТЕРАПИЈСКА (ТАЛАСОТЕРАПИЈА У УЖЕМ СМИСЛУ) показује добре резултате у лијењу оболења кардиоваскуларног система (повишен притисак, артеросклероза, миокардиопатија, реуматичне срчане мане и сл.), система за дисање (хронични бронхитиси, бронхијална астма, цистична фиброза, бронхиектазије), болести ОРЛ (хронична запаљења тонзила, синуса, средњег ува), ортопедских оболења (неспецифични остеомијелитиси, ТВС костију), реуматолошких оболења (кичменог стуба и зглобова), болести коже (псоријаза, хронични екземи, неуродермитиси), депресивних стања, ендокринолошких болести (оболења штитасте жlezde, остеопороза итд.). РЕХАБИЛИТАЦИОНА ТАЛАСОТЕРАПИЈА се примјењује послије повреда и оболења локомоторног апарати, спортских повреда, прележаних кардиоваскуларних болести - инфаркта миокарда, многих операција итд. Таласотерапија се препоручује и код болесних стања везаних за услове модерног живљења - стрес, премореност, нервна напетост, пушачка зависност, гојазност итд. Опред при примјени таласотерапије неопходан је код активне ТВС плућа, акутне хипертреозе, алергије на јод и слично. Конечно, научна истраживања су доказала да људи који су били подвргнути неком од видова таласотерапије у много мањем постотку користе медицинске услуге барем шест мјесеци послије оваквих третмана.

Др Оливера Симић -
Ковачевић

ПОЉОПРИВРЕДА

Основни циљ резидбе винове лозе је обезбеђење редовне родности висококвалитетног грожђа и одржавање дуговечности чокота. Нерезани чокоти личе на велике жбуњеве који заузимају већи простор. Чокоти се исцрпују дајући много ситних гроздова са ситним бобицама. Шира и вино од таквог грожђа углавном су кисели и без веће вриједности.

Резидбом се одржава одређени облик чокота и његов распоред у простору. Смиљњеном резидбом ластара на чокоту у текућој години припремају се ластари који ће послужити за резидбу и плодоношење у наредној години. Резидбом се регулише степен економичности, производности и рентабилности гајења винове лозе.

Винова лоза се орезује у периоду мирувања (резидба на зрело) и у току вегетације (резидба на зелено).

Лоза се на зрело практично орезује по отпадању лишћа у јесен, па све до кретања вегетације у пролеће. Рана резидба у јесен и почетком зиме углавном се изводи на младим чокотима који нису ступили у плодоношење и на старим изнуреним чокотима, са циљем да се избегне појава сузења, а са њим и губитак дјела минералних и органских материја.

Резидба током зиме може се без проблема обављати на цијелом приморском виноградарству.

Најпогодније вријеме за пролећну резидбу лозе је почетак кретања сокова у чокоту. Тај почетак се испољава у виду сузења - плакања на пресјеку ластара.

За обављање резидбе треба имати виноградарске маказе за орезивање ластара, а за резидбу старије лозе - кракова употребљавају се различити типови тестерица.

При резидби рез на ластарима треба правити најокоједан центиметар изнад горњег окца, који се жели оставити. Рез треба да је кос и да је са супротне стране од највишег окца. Тиме смо одредили правац сливања воде у фази сузења да не иде на окце, јер супротно могло би настати гушење и труљење окца. При прављењу косог пресјека резач мора да постави маказе тако да сјечиво буде увијек ниže и до окца, а кука у односу на сјечиво више и са супротне стране, на тај начин се дио ластара који је пригњећен куком резидбом одбације са ластаром, при чему је рез гладак и ластар се не цијепа.

Ластар се стабла или крака у односу на сјечиво више и са супротне стране, на тај начин се дио ластара који је пригњећен куком резидбом одбације са ластаром, при чему је рез гладак и ластар се не цијепа.

Поступањем на овај начин избегавамо остављање чепова на којима би се у току вегетације развијали непотребни цијепови.

Приликом резидбе старије и дебље лозе, било да се изводи маказама или тестерицом, рез такође треба правити којо нанади. Слабе чокоте резати нормално - на кондире, с тим да се у вегетацији са свих родних ластара одстрани род на који се троши највише хране. На овај начин слабе и изнурене чокоте припремамо за наредну резидбу и приносимо за наредне године.

Слабе, неразвијене и танке ластаре испод 4 - 6 mm у пречнику треба прије резидбе у потпуности уклонити или орезати на 1 - 2 окца ако се жели на том мјесту добити јачи ластар за наредну годину. Слабе чокоте резати нормално - на кондире, с тим да се у вегетацији са свих родних ластара одстрани род на који се троши највише хране. На овај начин слабе и изнурене чокоте припремамо за наредну резидбу и приносимо за наредне године.

Припрема чокота родом у зависности од дужине орезивања чокота са кондиром: кратак кондир ако се ореза на 1 - 3 окца, дуги кондир, ако се одреже на 4 - 5 окца; кратак лук ако се одреже на 6 - 8 окца и дуги лук ако се одреже на 9 и више окца.

Према дужини орезивања родне лозе на чокоту се разликују три начина резидбе:

1. Кратак резидба, када се лоза орезује само на кондире или на кондире и резнике;

2. Дуга резидба, када се лоза орезује само на лукове;

3. Мјешовита резидба, када се лоза орезује тако да се на чокоту истовремено могу наћи лукови и кондире, а неки пузи и резници.

Који је начин примјенити зависи од низа чинилаца од којих су најбитнији: сорт лозе, лозна подлога, облик чокота, размак садње, наслони за лозу, степен зрелости лозе, здравствено стање ластара и плодност земљишта.

Када је упитању сорт код већине стоних сората доња окца нису родна и гроздови се јављају тек од четвртог окца па се код њих примјењује дуга или мјешовита резидба. Код винских сорти и доња окца су родна па се могу и кратко орезавати. У принципу при избору ластара за резидбу потребно је истаћи правило да лозу треба утолико дуже резати уколико је бујија. На мању или већу бујност утичу: плодност земљишта, размак садње, агротехника земљишта, влажност земљишта и лозне подлоге. Уколико је лоза зреља и здрава може се очекивати да је и роднија па се може орезавати нешто краће.

Слабе, неразвијене и танке ластаре испод 4 - 6 mm у пречнику треба прије резидбе у потпуности уклонити или орезати на 1 - 2 окца ако се жели на том мјесту добити јачи ластар за наредну годину. Слабе чокоте резати нормално - на кондире, с тим да се у вегетацији са свих родних ластара одстрани род на који се троши највише хране. На овај начин слабе и изнурене чокоте припремамо за наредну резидбу и приносимо за наредне године.

Припрема чокота родом у зависности је од остављеног броја окаца на ластарима. Дугом резидбом се сразмјерно добија више рода него кратком, иако се у оба случаја остави исти број окаца по чокоту. Оптерећење чокота родом је у директној вези са квалитетом рода и генетским својствима сорте при истим агроеколошким условима и агротехникама. Што значи да ће повећање приноса утицати на смањење квалитета грожђа. Хармоничан однос родности чокота и квалитета грожђа у највећој мјери се регулише резидбом.

Јован М. Медитовић,
дипл. инг. пољ.

ЉЕКОВИТОСТ ВОЋА И ПОВРЋА

ПРАЗИЛУК

(Allium porrum L.)

Код празилука има најјаче љековито дјејство старско уље у којем је органски везан сумпор. У празилуку има доста слузи. У једном литру сока од празилука налази се 20 грама пектина. Јековитост празилука је у високом садржају витамина. У зеленим листовима празилука има 4-5 пута више витамина него у биљелом дијелу. По богатству минералних састојака, сматрају неки стручњаци, празилук не изостаје из минералних вода. У свежем празилуку има гвожђа 3,1 mg, калијума 17 mg, калијума 438 mg, магнезијума 35 mg, фосфора 60 mg и сумпора 17 mg.

СПОРТ

УСПЈЕШНЕ
СПОРТСКЕ
ПОРОДИЦЕ

У осам деценија дугој историји котарског Приморца, дубок траг оставили су многи пливачи и ватерполисти. Било је доста оних који су, с оца на сина или кћер, или као браћа и сестре играли ватерполо или пивали, али, ипак породица Вичевић оставила је посебно импресиван траг у историји клуба из Котора.

Златним словима у Котору је остало записано да је клуб из Котора 1986. године освојио првенство и Куп Југославије и то под вођством тренера Павла Вичевића. То је, свакако, до сада, година која се најдубље урезала у 80 година дугу историју клуба.

Династију породице Вичевић почeo је да ствара Ферди, отац Павла и Слободана Вичевића који је још од далеке 1926. године па до 1935. године био играч Приморца, са осталим котарским младићима тога времена који су играли ватерполо и пливали. У то вријеме, а и још много касније, пливачки и ватерполо надметања била је заједничка спортска приредба. Дакле, почeo је Ферди, наставили Павле и Слободан, и, касније, надоградили Мирко и Жељко, синови Павла Вичевића...

Сада 64-годишњак Павле Вичевић је у дугој и богатој каријери био одан клубу из Котора и као играч и тренер. Почеко је као пливач, што је и била пракса у Котору, а од 1955. до 1977. године био је активни ватерполиста. Играо је за тим Приморца, још у Републичкој лиги, затим у Другој лиги, онда у Првој лиги, где је годинама, као капитен, предводио ватерполисте Приморца. Павле Вичевић био је тренер младих категорија у клубу а тренер је, послије одласка Трифуна - Мира Ђирковића за савезног капитена постао 1978. године и на том мјесту, остао пуних десет година. Од 1996. године био је шеф стручног штаба и директор клуба. Исто тако, био је тренер

селекција млађих репрезентација Југославије са којима је учествовао на највећим такмичењима. Играо је са братом Слободаном у првом тиму, а синове Мирко и Жељко усмијерио је на овај трофејни спорт. Слободан Вичевић, који је данас координатор

посебно се истакао у стварању младих ватерполиста, а тај допринос уочљив је и на семинарима који се одржавају у склопу Југословенске ватерполо школе "Грифун Миро Ђирковић". Свакако да је доша изузетан допринос грађењу породичног "имида" у ва-

Вичевићи: Павле, Жељко, Мирко и Слободан

терторији у котарском клубу, такође, је почeo као пливач, а онда и ватерполиста. У првом тиму играо је 20 година, укупно 856 утакмица. Био је у екипи која је 1977. године у Милану заузела друго на финалном турниру Купа побједника купова, а наступао је за младу и Б селекцију Југославије. У котарском клубу прошао је све селекције као тренер, био је помоћни брату Павлу, када је котарски клуб био првак Југославије и побједник Купа, а и сам је у више сезона, имао прилике да буде тренер котарских ватерполиста. Био је, такође, и на челу штаба Бечеја 1993. године и Спартака од 1999. до 2000. године. Исто тако, био је тренер млађих категорија савезних селекција, а био је помоћник и у раду са А репрезентацијом Југославије 1991. до 1995. године.

Мирко Вичевић, син Павлов, данас је члан Бреше у Италији; члан клуба из Котора био је до 1989. године окитио се "дуплом" круном матичног клуба 1986. године, али и у сплитском Јадрану, а затим је кренуо у Европу: Савону, Барселону, Про Реко, Савону, Бреша...

Већ са младим селекцијама Југославије накитио се медаља, а у А репрезентацији доживио је тријумф: злато на Свјетском првенству у Мадриду, златно на Олимпијади у Сеулу, у Прету 1991. године, опет, свјетско злато и исте године у Атини, прво Европско злато. Био је ватерполо величина у базену, интелигентан, упоран играч свјетске класе, сјединио је најбоље спортске особине од оца Павла и стрица Слободана, "лансирао" је име породице Вичевић до Олимпа и сигурно је један

од највећих асова који су се родили на овим просторима. Увијек спортista и и рационалан дочекао је да и у 35. години игра као младић и ужива огроман ауторитет у Италији - спортista чија биографија заслужује посебно поглавље, а у овој причи је, ипак, само дио сјајне породице која је препознатљива по ватерполу.

Најмлађи у плејади асова Вичевића, Жељко има 31 годину, прошао је све селекције Приморца, а од 1987. године играо је за први тим. Као спортски свјетски путник, играо је код нас још за Бечеј, Будванску ривијеру, Спартак, а у Италији за Савону, Ђединско и Канотијери. Веће дomete у каријери омела је специфична болест, због које је, једно вријеме, паузирали се ипак окитио златном медаљом на Европском првенству у Атини 1991. године, треће место на СП у Перту 1998. године и сребром у Севиљи 1997. године на европском првенству. Био је у селекцији Југославије 1995. године у Јапану, када су наши ватерполисти тријумфовали на Универзијади, те 1997. године на Медитеранским играма у Барiju. Изузетно брз, лукав стријелац, прави гол играч Жељко Вичевић је, најмлађи у низу сјајних ватерполиста породице Вичевић.

Деценије ватерпола у Котору се таложе а с њима и успомене на многа велика дјела. У тој причи, посебно поглавље припада изданцима породице Вичевић који су својим доприносом обиљежили успон и врхунске дomete ватерпола у Котору. Афирмисали су клуб и град, али и себе и где год су стизали, по свијету, били су препознатљиви - наравно, по ватерполу. А ватерполо је синоним за породицу Вичевић, праву династију овог спорта који је обиљежје Котора и цијеле Боке Которске.

Д. Давидовић

је у последњем колу тешка срца прихватио (због репспекта) понуду ремија од прослављеног југословенског велемајстора Милана Матуловића, па је турнир завршио са 4 освојена поена. Матуловић, познато је, обично нуди реми у слабијој позицији. Осим Лукшића, четири поена освојио је и члан "Румије" Родољуб Пикила.

Ово је, иначе, био турнир младости. Млади, бескомпромисни играчи прости су кидисали на међународне норме. Колико су само ремија одбили! Млади Суботичани Роберт Маркуш (19) у последњем колу је у 18. потезу одбио реми Георгијеву, прним фигурама, и 30 потеза касније забиљежио победу. Маркуш је освојио први бал за титулу велемајстора. Осим њега, међународне норме освојили су Миодраг Савић из Београда, Милош Влатковић из Требиња и Сања Дедијер из Билеће. Савић је освојио трећи велемајсторски бал и највећу титулу у шаху, а Влатковић и Дедијерова први бал за титулу интернационалног мајстора.

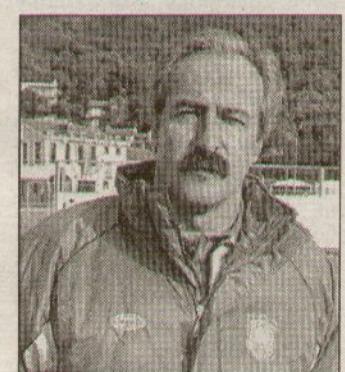
У наредних четири кола - четири побједе и у последњем колу реми са интермајстором из Никшића Ђорђем Контићем. Од осталих барских шахиста веома добро играо је Владимир Лукшић, који

са притајеним оптимизmom фудбалери Могрена дочекују наставак првенства

ПОКУШАТИ НЕМОГУЋЕ

● Лујове најуспешнији: Глотовац, Рацковић, Стојаковић, Крунић и Колевски. ● Без звучнијих појачања у прелазном року. ● Прве чешири утакмице наставка шампионата Будвани играју на Лутовима

секе утакмице. Свака пројемена на кормили једног тима доноси и одређене новине у игри, што је био случај и са Могреном. Пожејни дојучери резерви постали су носиоци Могренове игре у пријатељским утакмицама. Но-

Очувани прволигашки стапац - Драган Лацмановић

ви стратег Будвана инсистира на игри кратких пасова и освајању слободног простора. Добрим игром и побједама у пријемном периоду против: Аренала (5:0), Грбља (4:2), Ловћена (3:0), Гласинца (3:1), Бане (1:0) најавили су неко ново лице будванских фудбалера. Међутим, пораз од Будућности (2:0) и пет дана касније неријешен резултат (2:2) била су добра опомена изабраницима тренера Лацмановића да ће свако опуштање и неизбийан приступ игри у прволигашким утакмицама бити безрезервно кажњени.

- Покушајмо што је у нашој моћи да сачувамо прволигашки статус. За звучна појачања Клуб није имао паре. Желио сам врло радо у тиму видјети провјерене и доказане играче на позицијама задњег играча, шпиџа или лијевог бочног. Међутим, жеље су једно, а стварне могућности Клуба сасвим друго - истакао је тренер Драган Лацмановић.

Комплетне припреме које је тренер Лацмановић поједијио у три фазе "мајстори с мора" обавили су у Будви. Због лоших временских прилика, почетком фебруара, план рада био је донекле измијењен. Временске непогоде тих дана диктирале су начин рада, а неријетко и одгађаје већ уговорене пријатељ

Д. Кларић

ЧЕТВРТО МЕЂУНАРОДНО ПРВЕНСТВО ЦРНЕ ГорЕ У ШАХУ

ТРИЈУМФ ДАМЉАНОВИЋА И МЛАДОСТИ

● Ог барских шахиста најбољи резултат постили су Зајора, Лутовац, Минић и Зечевић, али нико од њих није остварио више од 50 одсто поена

У хотелу "Тополица" од 14. до 22. фебруара одржано је четврто међународно отворено првенство Црне Горе у шаху. Учествовало је 112 шахиста из седам земаља Албаније, Бугарске, Румуније, Молдавије, Босне и Херцеговине, Македоније и Србије и Црне Горе, међу којима и велики бугарски ас, велемајstor Кирил Георгијев, који је са 2654 редингт поена, био највећи фаворит за прво место, побједнички пехар и вриједну прву награду од 1.500 евра.

Георгијев је, међутим, већ у првом колу ремизирао са ФИДЕ мајстором из Подгорице Радојицом Дабетићем и до краја такмичења забиљежио је четири побједе, два ремија и два пораза и пласирао се на дијобу 17. до 36. места са 5,5 поена.

Прво место освојио је велемајstor Бранко Дамљановић, наш најбољи играч, не рачунајући Јубојевића који је деценијама живи у Шпанији. Дамљановић је у последња два кола, циједећи "суву државину" из позиција, са-

владао двојицу наших одличних младих играча Роберта Маркуша и Миодрага Р. Савића и претекао их на табели. Дамљановић је освојио 7,5 поена, изгубивши једино од Вучковића, док му је пола поена "откинуо" само Румун Нану.

На дијоби другог места, уз Маркуша и Савића, са 7 поена нашао се и млади Молдавац, велемајstor Дмитриј Светушкин.

Наши повремени или стални

репрезентативци Чабрило, Иванишевић, Марковић, Косић и Шолак са по 6,5, поена подијелили су пето место. По шест поена са и млади Маркуш, Телеком Бар и предузеће МВ Принт из Бара, које је као и увијекстало уз шахисте и бесплатно штампало 300 луксузних билете.

Од барских шахиста најбољи резултат, на овом веомаjakom такмичењу, остварили су Благојевић, Тодоровић, Влатковић, Мирослав Мильковић, Бистрић, Ивановић и Максимовић, који су закључујући листу награђених играча. Укупни наградни фонд износио је 8.300 евра, који је обезбијеђен захваљујући покровитељима Дирекцији за аутопутеве Црне Горе, предузећу "Словенија це-ст" из Јубљане и "Рудничким спонзорима" из Никшића Ђорђем Контићем.

Од осталих барских шахиста веома добро играо је Владимир Лукшић, који

је у последњем колу тешка срца прихватио (због репспекта) понуду ремија од прослављеног југословенског велемајстора Милана Матуловића, па је турнир завршио са 4 освојена поена. Матуловић, познато је, обично нуди реми у слабијој позицији. Осим Лукшића, четири поена освојио је и члан "Румије" Родољуб Пикила.

Ово је, иначе, био турнир младости. Млади, бескомпромисни играчи прости су кидисали на међународне норме. Колико су само ремија одбили! Млади Суботичани Роберт Маркуш (19) у последњем колу је у 18. потезу одбио реми Георгијеву, прним фигурама,

и 30 потеза касније забиљежио победу. Маркуш је освојио први бал за титулу велемајстора. Осим њега, међународне норме освојили су Миодраг Савић из Београда, Милош Влатковић из Требиња и Сања Дедијер из Билеће. Савић је освојио трећи велемајсторски бал и највећу титулу у шаху, а Влатковић и Дедијерова први бал за титулу интернационалног мајстора.

У наредних четири кола - четири побједе и у по-

следњем колу ремија са интермајстором из Никшића Ђорђем Контићем.

Скупштини општине Бар и Секретаријату за спорт Црне Горе. Међу сребрним спонзорима ваља истaćи "Плантаже" из Подгорице, Телеком Бар и предузеће МВ Принт из Бара, које је турнир завршио са 4 освојена поена. Матуловић, познат

СПОРТ

ЖОК ЛУКА БАР – НАЈБОЉИ СПОРТСКИ КОЛЕКТИВ У БАРУ

СИРЕНЕ У ВРХУ

- Први дио шакмичења у Првој "А" лиги одбојкашице Луке Бар завршиле су на четвртом месецу, иза ужичког Јединства, Црвене Зvezде и београдске Паштара. Оствариле су 11 победа и 7 пораза, уз сеч-коловник 41:23 и 35 бодова
- У полуфиналу јлеј офа, појуларне барске сирене, очекује петриковано Јединство
- На још једну сезону прегесједник клуба Предраг Рајковић нам је казао да би у клубу били задовољни љасманом међу њивима екипама.

- Имамо изузетно младу екипу, састављену од играчица које су, углавном, почили у Бару. Ако не рачнајмо Наталију Квасницу, Марију Милановић и Јасмину Вучићевић, пројек година осталих девет првотимки - Јелене Рајковић, Маријане Станић, Добрите Ковачевић, Марије Павловић, Марије Живановић, Силвије Радовић, Иване Пантовић, Амадеа Дураковић и Дубравке Стојановић, јесте 18 година, а на врату првог тима кувају и знатно млађе Тања Бокан, Наталија Миливојевић, Николета Павловић, Желька Пекић и Сандра Лаковић. Фаворити су прва четири мјеста су Црвена Звезда, Јединство, Раднички и Паштар, а ту смо негде и ми, кади да се равноправно носимо са ове четири екипе, иако Звезда, чини ми се, мало одскоче. Ове године би требало да одрастимо казну забране излaska у Европу и да се идуће, када будемо икуснији и јачи, коначно пласирамо у један од европских купова - рекао нам је, почетком октобра Рајковић, задовољан што за женску одбојку у Бару влада све веће интересовање и што школа одбојке Луке Бар ради путном паром.

Икусни одбојкашки пре-галац Предраг Рајковић је готово све погодио. Једино га је мало разочарао некада славни Раднички из Београда, а Јединство је за корак испред Звезде, иако је у плеј оффу све отворено.

Осим редовних такмиčarskih обавеза, у ОК Лука Бар (мушком и женском) плански и организован раде са кадетима и јуниорима, а током јануара били су домаћини екипама које су се овде припремале. Осим тога, "докери" су организовали бројне семинаре и кампове. За овај дио приче о ОК Лука Бар, задужен је генерални секретар Рајко Тијанић.

- Током друге половине јануара лукчији хотел "Си-

дро", у коме је и сједиште ОК Лука Бар, био је црногорска одбојкашка оаза, стјечиште еminentних одбојкашких стручњака, судија и најперспективнијих играча. Дух те атмосфере осјећао се и у самом граду. Код нас су се припремали мушки ОК Рибница (осам дана) и ЖОК Подгорица (десет дана), затим, радио је камп са дванаест перспективних одбојкашица, кадеткиња, из Црне Горе, који су водили наши тренери Милачић и Рукавина, а организовали смо и семинар за одбојкашке судије из Црне Горе. Семинаром је руководио познати интернационалац из Београда Драган Грибић. У хотелу "Сидро" је одржан и семинар за одбојкашке тренере из Црне Горе, а предавачи су били еminentни тренери попут Дарка Закоча, Горана Јешића, Веселина Вуковића, Игора Колаковића... Свој допринос дали су и физиотерапеuti, љекари и други стручњаци, рекао је Тијанић, истичући да је све ово имало и финансијског ефекта за хотел "Сидро" који послује у оквиру АД Лука Бар.

Тијанић с поносом истиче да је ЖОК Лука Бар, проглашен за најбољи спортски колектив у Бару у 2002. години, а да је прво-

тимка "сирена" Марија Павловић, проглашена за најбољу одбојкашицу у Црној Гори у прошлој години.

- Осим тога, наше двије играчице, Силвија Радовић и Амадеа Дураковић, недавно су играле у представцији Југославије на квалификационом турниру за првенство Европе, које ће бити одржано у Загребу. Силвија је била стандардни члан прве поставе и проглашена је најбољим "либером" турнира. Амадеа је, такође, дала свој допринос доброј игри "плавих" дјевојака. Силвија Радовић је наше дијете, овде је стасала у сјајну играчицу, специјалиста је за пријем сервиса и предстојију јој, по мом скромном мишљењу, сјајна каријера. Амадеа Дураковић је стигла из Пљевља као дјевојчица и за њу кажемо да је наше дијете и очекујемо од ње да направи одличну каријеру. О Марији Павловић не треба трошити ријечи, она је наше "суво злато", али и све остale наше дјевојке све више напредују. За женску одбојку у граду под планином Румијом, док је Луке Бар, не треба бринути - рекао је на крају Рајко Тијанић, генерални секретар ОК Лука Бар.

Милан Вујовић

ФУДБАЛЕРИ ПЕТРОВЦА СПРЕМНО ДОЧЕКУЈУ НАСТАВАК ПРВЕНСТВА

ЗАДРЖАТИ ПЕТО МЈЕСТО

• Прелазни рок пропекао госта мирно • Владо Вујовић је уједно ишао са појачањем. • Пеши мјесто по укусу многих у Клубу.

Непосредно пред почетак припрема фудбалери и управа Петровца изгладили су све неспоразуме, па су изабраници тренера Душка Влаисављевића у добром расположењу, знатно пунујући новчаник, започели припреме. "Историјско", како то Петровчани воде да кажу, пето место, на половини првенства, задовољава и најпробирљивије укусе чланова Клуба, па је прелазни рок пропашао сасвим мирно.

- Нисмо имали потребе да доводимо нове играче. Због рационализације и смањења финансијских издатака ишли смо на смањење играчког кадра, наравно не на уштрб квалитета. Од прошлогодишњег састава одријешене руке да бирају нови клуб добиди су Веселин Ачић и Дејан Фабрис, док је повратник Владо Вујовић је-

дино појачање у мини прелазном року - ријечи су спортског директора "Петровца" Митра Голиша.

Већи дио припрема, поготово у кишне дане, фудбалери Петровца, да би сачували главни терен, одрађивали су на импровизованим теренима у Буљарици. Тренирало се два пута дневно, а напорне тренинге фудбалери Петровца безпоговорно су извршавали.

- Мислим да ћемо потпуно спремно дочекати почетак првенства. Без обзира на мање недаће, које смо имали због кишних дана почетком фебруара, када смо неке тренинге пропустили а пријатељске утакмице отказали, планирани програм припрема у потпуности смо одрадили. Осим тога, одиграла смо и довољан број контролних утакмица, не ријетко и са

прволигашким клубовима, па сам имао довољно прилика да испробам све играче који конкуришу за први тим. Сада је већ извјесно да ће и на пролеће главни терет подијети играчи који су завршили први дио шампионата - изјавио је тренер Петровца Душко Влаисављевић.

Овогодишњу фудбалску сезону Петровчани су отворили побједом у осминифинала Купа Црне Горе против Грбља у Радовићима (4:2).

- Пласман у четвртфинале Купа Црне Горе изборили смо тек након бољег извођења пенала, међутим у утакмици против Грбља узели смо без било каквог императива. Једноставно све наше мисли окренуте су према наставку првенства - нагласио је тренер Влаисављевић.

Д. Кларић

УРУЧЕНА ПРИЗНАЊА НАЈБОЉИМ СПОРТИСТИМА БУДВЕ

БЕЗ АСАНОВИЋА И ОДБОЈКАША БУДВАНСКЕ РИВИЈЕРЕ

проглашена за првог најбољег спортиста Будве.

Посебно признање Секретаријата за физичку културу, за допринос у развоју аматерског спорта, оснивачу и власнику одбојкашког клуба Будва Владимиру Стругару предао је секретар Секретаријата Владислав Чучковић. Потпредсједник Општине Будва Веселин Марковић уручио је вриједан пехар Стевану Можиловићу, најбољем тренеру за протеклу годину, док је в.д. главног и одговорног уредника Радио Будве Ранђела Павићевић предао пехар Анту Делојку, намијењен најбољем спортском раднику. Десеторици најбољих

спортиста: Драгани Бурзан, Милану Марковићу, Младену Мајдачу, Владимиру Глушчевићу, Дејану Масловићу, Даници Крстајићу, Васку Минићу, Петру Љубићу, Дејану Томашевићу и Марку Милашевићу пригодне пехаре уручиле је Драган Кларић, уредник спортивске редакције Радио Будве.

Одбојкаши "Будванске ривијере", због одигравања првенствене утакмице у Ивањици, нису присуствовали проглашењу, па је пехар из руку директора Информативног центра Александра Рогандинића, који пропада најбољем спортском колективу примио директор Клуба Жељко Ђорђевић. Индентичан пехар најбољем спортистом, завршио је у рукама Милутина Вуксановића, тренера боћарског клуба Манини.

Најбољи спортиста Будве за 2002. годину Горан Асановић, био је спријечен да присуствује уручењу награда, па је потпредсједник Општине Веселин Марковић, пехар који припада најбољем спортисту предао Горановом сину Милошу. Д. К.

ТЕЛЕГРАМ АСАНОВИЋА

Због немогућности на присуствује уручењу признања Горану Асановић послао је телеграм:

Вијест да сам проглашен за најбољег спортиста Будве, по мени најспортскијег града у нашој Републици, примио сам са великим задовољством. Бити најбољи спортиста међу таквим спортичким великанима какве има Будва част је за сваког спортиста. Због уручења признања за најбољег вожача Србије и Црне Горе нисам у могућности да присуствујем уручењу тако драгог ми признања. Међутим, док већeras у београдском хотелу "Хајат" будем примао признање, моје мисли ће бити са вама.

„ЦРВЕНО – БИЈЕЛИ“ НА ОПРОШТАЈУ МИТРА ГОЛИША

СА ЗВЕЗДОМ У ЛЕГЕНДУ

• Жеља ми се остварила да се оправдам пропекао Црвене звезде, клуба за која сам од маји појућу навијао - изјавио је Митар Голиш

Послије Будимира Вујачића још један Петровчанин отишао је у фудбалску легенду. Након 20 година проведених у дресу Петровца и безбрз постигнутих голова, од којих су многи одлучивали крајњи исход утакмица, најљепши могући начин Митар Голиш, великан петровачког фудбала, рекао је због активног играња. Тога 20. фебруара на стадиону Под Малим брдом све је одисало фудбалском светковином. На трибинама петровачког храма фудбала преко 1500 поклоника фудбала дошло је да поздрави фудбалере Црвене звезде и присуствује званичном крају једне блиставе фудбалске каријере.

- Са опроштајном утакмици нисам журио. Желио сам да то урадим у сусрету са Црвеном звездом, клубом за кога сам од малена навијао. Судбина је хтјела да „црвено – бијели“ ових дана бораве на Црногорском приморју. Нисам жељио да такву прилику пропустим и тако се моја жеља испунила - није крио задовољство Митар Голиш.

Челници Црвене звезде знали су од раније за Митра Голиша, цијенили његово фудбалско умјење и његову љубав према Звезди, па су због тога у Петровцу допустили у најјачем саставу. Прије почетка утакмице свечаност која прати одлазак великана у заслужену легенду. Смјењивали су се поклони и аплаузи. Многи су хтјели да се званично захвали Голишу за све оно што је урадио за петровачки и црногорски фудбал.

Да утакмица нема само свечарски карактер пострудио се тренер Зоран Филиповић који је на терен извршио велику љубав, фудбал - државним гласом, са сузама у очима, преко разгласа, не-посредно послије изласка са терена стадиона Под Малим брдом рекао је Митар Голиш.

- Хвала свима који су ми помагали да моја каријера траје овога овога. Хвала Звезди, клубу моје младости која је данас дошла на мој испраћај, посебно хвала ми Петровцу у коме сам провео ових 20, за мене не-заборавних година. Хвала мојој породици која је имала разумijevanja за моју велику љубав, фудбал - државним гласом, са сузама у очима, преко разгласа, не-посредно послије изласка са терена стадиона Под Малим брдом рекао је Митар Голиш.

Играли су још: Раичевић, В. Вујовић, Петреску, Симић, Илијевски, Раковић, Медићовић, Граовац и Илинчић. ЦРВЕНА ЗВЕЗДА: Ранђеловић, Марковић, Младеновић, Братић, Луковић, Ковачевић, Богавац... све асам до аса. Са капитенском траком око руке, онако као је то го-динама радио, Митар Голиш.

Стријелац: Бошковић у 12. минуту (Црвена звезда) ПЕТРОВАЦ: Пејовић, Радисиновић, И. Вујовић, Мијушковић, Влаисављевић, Вранеш, Јуцовић, Масловић, Голиш, Јаблан, М. Вранеш. Гледалаца око 1500. Судија Гашић (Подгорица).

Стријелац: Бошковић у 12. минуту (Црвена звезда) ПЕТРОВАЦ: Пејовић, Радисиновић, И. Вујовић, Симић, Илијевски, Раковић, Медићовић, Граовац и Илинчић. ЦРВЕНА ЗВЕЗДА: Ранђеловић, Марковић, Младеновић, Братић, Луковић, Ковачевић, Богавац, Дудић. Митар Голиш

збогом активном игрању, међутим, фудбалу и ФК Петровцу засигурно није. Петровац - Црвена звезда 0:1 (0:1). Стадион Под Малим брдом. Гледалаца око 1500. Судија Гашић (Подгорица). Стријелац: Бошковић у 12. минуту (Црвена звезда

МАРКЕТИНГ

КЊАЗ МИЛОШ АД
БУКОВИЧКА БАЊА - АРАНЂЕЛОВАЦ
ПРОДАЈНИ ЦЕНТАР
БУДВА

Минерална вода
Сокови

Пића других производача

Продајни центар у Ластви грдаљској
тел. (086) 451-297, факс 452-518

Дисконт у Будви, ЦДС Подкошљун
тел. (086) 452-378

*Doo "Elektrojug"
Vila*

PINKI

Samo za vas 365 dana u godini!

** ЕКСКЛУЗИВНО **
** КВАЛИТЕТНО **
** ЈЕДИНСТВЕНО **

* смештај
* исхрана
* нац. кухinja

* предједанји
* свадбе
* пос. руčkovi

www.vilapinki.co.yu

086/452-300

086/451-344

BUDVA

SCI
VAŠ PARTNER

SHOP COMMERCE INTERNATIONAL

JUGODRVO RADANOVICI (082) 325-271
RK "KAMELIJA" KOTOR (082) 325-682
RK "BEOGRAD" BIJELO POLJE (084) 32-350

U SALONIMA НАМЈЕШТАЈА:

- SPAVAČЕ SOBE
- GARNITURE
- KUHINJE
- TEPIŠI I ITISONI
- KANCELARIJSKI НАМЈЕШТАЈ
- LUSTERI I BIJELA TEHNIKA

ZA GOTOVINSKO ПЛАЋАЊЕ 5-10% POPUSTA
KREDITI NA 12 MJESECI BEZ УЧЕШЋА

VAŠ SCI BUDVA

Konoba
DONNA

Konoba Donna je tokom 30 година
традиције постала симбол доброг искуса за
љубитеље рибљих специјалитета.

Телефон за rezervacije:

086/ 451-531

069-330-332

У srcu gradske luke.